

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**ÖĞRETMEN, ANNE-BABA VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE BİLİM VE
SANAT MERKEZLERİNİN ÖĞRENCİLERİN OKULDAKİ AKADEMİK VE
SOSYAL-DUYGUSAL GELİŞİMLERİNE ETKİSİ**

**HATİCE ER KARATAŞ
(Yüksek Lisans Tezi)**

İstanbul, 2013

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**ÖĞRETMEN, ANNE-BABA VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE BİLİM VE
SANAT MERKEZLERİNİN ÖĞRENCİLERİN OKULDAKİ AKADEMİK VE
SOSYAL-DUYGUSAL GELİŞİMLERİNE ETKİSİ**

**HATİCE ERKARATAŞ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**DANIŞMAN
YARD.DOÇ.DR. OKTAY AYDIN**

İstanbul, 2013

**Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.
© 2013**

ONAY

Hatice ER KARATAŞ tarafından hazırlanan “Öğretmen,anne-baba,öğrenci görüşlerine göre BİLSEM’lerin öğrencilerin okuldaki akademik ve sosyal-duygusal gelişimlerine etkisi” konulu bu çalışma, 29/04/ 2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

ADI SOYADI

İMZA

TEZ DANIŞMANI: YARD.DOÇ.DR. OKTAY AYDIN

JÜRİ ÜYESİ :PROF. DR. SEFER ADA

JÜRİ ÜYESİ :DOÇ.DR. LEVENT DENİZ

ÖNSÖZ

Üstün yetenekli bireyler hiç şüphesiz toplumların sahip olduğu en değerli kaynaklardır. Üstün yetenekli bireylerin eğitilmesi toplumların geleceği için en büyük yatırımdır. Eğitim sistemimiz ve okullarımızda üstün yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili varolan boşluğun doldurulmasına yönelik, üstün yetenekli bireylerin okul dışında gelişimlerini desteklemek amacıyla kurulan, 1995 yılından itibaren ülkemizde faaliyet gösteren Bilim Sanat Merkezleri'nin, üstün yeteneklilerin gelişimine olan etkisinin araştırılması bu araştırmada hedeflenmiştir. İstanbul Ataşehir ve Beşiktaş Bilim ve Sanat Merkezleri ile sınırlı olan bu araştırma, BİLSEM'lerin öğretmenler ve velilerce yeteri kadar tanınması, BİLSEM'lerde yaşanan sorunların gözden geçirilmesi ve BİLSEM'lerin üstün yetenekliler üzerindeki etkisinin görünür kılınmasına yönelik küçük bir adımdır. Çalışmanın uygulama süreci Bilim Sanat Merkezleri'nde yapılan akademik araştırmalara öğrencilerin katılım isteksizliği ve okullarındaki öğretmenlere anketlerin ulaştırılmasındaki güçlükler nedeniyle oldukça zor oldu. Araştırma süreci bana üstün yetenekliler ile ilgili çalışmalar yapan kurumları tanıma ve bu süreç sonrasında bu kurumlardaki etkinliklere katılma fırsatı kazandırmıştır.

“Öğretmen, anne-baba, öğrenci görüşlerine göre BİLSEM'lerin öğrencilerin okuldaki akademik ve sosyal-duygusal gelişimlerine etkisi” adlı araştırmanın gerçekleşmesinde, görüş ve önerileriyle çalışmama rehberlik eden, sorularımı yanıtlayan, hatalarımı düzelten saygıdeğer danışmanım Yrd. Doç. Dr. Oktay AYDIN'a, anket sorularımı yanıtlayan İstanbul Beşiktaş ve Ataşehir BİLSEM öğrencilerine, öğretmenlerine, yöneticilerine ve velilerine, İngilizce'den çevirilerime yardımcı olan sevgili arkadaşım Hacer YÜKSEL'e, bu süreçte de bana en büyük desteği ve cesareti veren sevgili eşim Kenan KARATAŞ ve sevgili arkadaşlarım Özlem TOPRAK, Tuğçe AVCI, Elif Bilge KOŞAR, kardeşim Adnan KARATAŞ'a, sınıf arkadaşlarım Hanife YILMAZ, Çapan AKKUŞ, Mahpare TURAN ve İbrahim KÜÇÜKHASAN'a sevgileri, anlayışları ve yaşamımın her alanındaki desteklerinden dolayı babam Recep ER, annem Şehriban ER, abim Abdullah ER, yengem Nurdan ER'e, çok güzel bir çocukluk geçirmemi sağlayan canım dedem Hurşit ER ve babaannem Hatice ER'e sonsuz teşekkür ediyorum.

Hatice ER KARATAŞ
İstanbul, 2013

ÖZET

Bu araştırmada, öğretmen, anne-baba, öğrenci görüşlerine göre BİLSEM'lerin öğrencilerin okuldaki akademik ve sosyal-duygusal gelişimlerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretmen ve veli görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Tarama modeline uygun olarak düzenlenen araştırmada; Bilim ve Sanat Merkezleri'nin öğrencilerin akademik sosyal-duygusal gelişimlerine etkisi ve Bilim Sanat Merkezleri'nde yaşanan sorunlarla ilgili öğretmen, anne-baba ve öğrenci görüşlerinin neler olduğu sorularına cevap aranmıştır. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul ili Bilim ve Sanat Merkezleri' ne devam eden 104 öğrenci, 54 veli ve 22 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçekler, öğretmenlere 41 maddeden, velilere 40 maddeden, Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam eden öğrencilere 44 maddeden oluşan Bilim ve Sanat Merkezi Değerlendirme Anketi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şunlardır: Bilim ve Sanat Merkezleri'nin öğrencilerin akademik, zihinsel ve yaratıcılık becerilerinin gelişmesine etkisini öğretmenler ve öğrenciler velilere göre daha olumlu bulmaktadırlar. Veliler Bilim ve Sanat Merkezleri'nin öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlamadığı görüşündedir. Bilim ve Sanat Merkezleri, öğrencilerin sosyal ve duygusal becerilerini geliştirmektedir. Öğretmenlerin Bilim ve Sanat Merkezleri'nin fiziki alt yapısı ve donanımı, Bilim ve Sanat Merkezi'ndeki öğretmenler ve uygulanan programlarla ilgili görüşleri velilere göre daha olumludur. Bilim ve Sanat Merkezleri'nin çalışma saatleri ile okul saatleri çakışmaktadır. Bilim ve Sanat Merkezleri'nin okullarla ve velilerle işbirliği yetersizdir. Veliler uygulanan program sürelerini, laboratuvarları, araç gereçleri, oyun alanlarını, öğrencilerin geçirdikleri zamanı, merkez dışı etkinlikleri öğretmenlere göre yetersiz görmekteyiz. Veliler öğretmenlere göre uygulanan programların öğrenci potansiyeline göre belirlenmediği; uygulanan eğitimin öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hareket edilmediğini düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üstün yeteneklilik, Üstün yeteneklilerin eğitimi, Bilim ve Sanat Merkezleri.

ABSTRACT

In this research, it is aimed to designate the effects of Science and Art Centre on the students' academic and social-emotional development in the school according to the teachers', parents' and students' opinions. It is investigated whether there is an important difference between the teachers' and parents' opinion. In the research prepared in accordance with the survey model; it has been sought the questions about how Science and Art Centre affects on the students' academic and social-emotional development and what the opinions of teachers, parents and student about the problems in Science and Art Centre are.

104 students, 54 parents and 22 teachers who are studying in Science and Art Centre in Istanbul constitute the samples of the research. As the scales of the research, Science and Art Centre Assessment Questionnaire is used for teachers that includes 41 questions, for parents that includes 40 questions and for students that includes 44 questions.

The findings in this research:

Teachers and students find the effect of Science and Art Centre on students' academic, mental and creativeness skills more positive than parents. Parents think that Science and Art Centres do not contribute to the students' academic success. Science and Art Centres improve students' social and emotional skills.

Teachers' opinions about physical background and equipment of Science and Art Centres, teachers in Science and Art Centres and programs are more positive than parents'. Working hours of Science and Art Centres and schools coincide. The collaboration among Science and Art Centres, schools and parents is insufficient. In comparison with teachers, parents think that program times, laboratory, equipments, playgrounds, students' spending times and off-center activities are insufficient. At the same time, parents think that the programs prepared by teachers are not determined to the the potential of the students and implemented education doesn't related to students' interest and ability.

Keywords: Giftedness, Education of the Gifted, Science and Art Centers

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	ii
ÖZGEÇMİŞ	iii
ÖNSÖZ	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
KISALTMA VE SEMBOLLER.....	xiv
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4.Sınırlılıklar	6
1.5. Sayıtlar.....	6
1.6. Tanımlar	6
BÖLÜM II: ALAN YAZIN.....	7
2.1.Üstün Yetenekli Çocukların Tanımı ve Özellikleri	7
2.1.1.Üstün Yeteneklilik Kavramı	7
2.1.2.Üstün Yetenekliliğin Sınıflandırılması.....	11
2.1.3. Üstün Yetenekli Çocukların Özellikleri.....	12
2.1.3.1. Bedensel Özellikler	12
2.1.3.2. Zihinsel Özellikler	13
2.1.3.3. Sosyal Özellikler.....	14
2.1.3.4. Kişilik Özellikleri	15
2.1.3.5. Mesleki Özellikleri	15
2.1.4. Üstün Yetenekli Çocukların Tanılanması	16
2.1.4.1. Çocuk Gelişim Profilleri.....	17
2.1.4.2. Grup Zekâ Testleri	18
2.1.4.3. Başarı Testleri	19
2.1.4.4. Bireysel Zekâ Testleri.....	19
2.1.4.5.Öğretmen Gözlem ve Kanaati	20
2.1.4.6. Arkadaş Gözlem ve Kanaati	21
2.1.4.7.Aday Gösterme.....	21
2.1.4.8.Aile Geçmişi.....	22

2.2. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi	22
2.3. Eğitim Modelleri	25
2.3.1. Ayrı Eğitim	25
2.3.1.2. Özel Sınıf.....	26
2.3.2. Birlikte Eğitim.....	27
2.3.2.1. Hızlandırma.....	28
2.3.2.2. Zenginleştirme.....	29
2.3.2.3. Çoklu Zekâ Uygulaması	31
2.4. Ülkemizde Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi.....	35
2.4.1. Cumhuriyet Öncesinde Üstün Yeteneklilerin Eğitimi.....	35
2.4.2. Cumhuriyet Sonrasında Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	37
2.4.2.1. Üniversiteler	38
2.4.2.2. İlköğretim Okulları.....	39
2.4.2.3. Ortaöğretim Okulları	42
2.4.2.4. Sivil Toplum Kuruluşları	43
2.5. Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEMLER)	46
2.5.1. Bilim ve Sanat Merkezleri'nin Amaçları.....	48
2.5.2. Bilim ve Sanat Merkezlerinin İşleyişi	49
2.5.2.1. Bilim ve Sanat Merkezleri'ne Öğretmen Seçimi.....	49
2.5.2.2. Bilim ve Sanat Merkezleri'ne Öğrenci Seçimi	50
2.5.2.2.1. Öğrenci Seçim Kriterleri.....	50
2.5.2.2.2. Grup Testi.....	51
2.5.2.2.3. Bireysel İnceleme	52
2.5.2.2.4. Yetenek Testi	52
2.5.2.3. Bilim ve Sanat Merkezleri'nde Eğitim Öğretim ve Uygulaması	52
2.5.2.4. Bilim ve Sanat Merkezleri'ndeki Birimler	53
2.5.2.5. Bilim ve Sanat Merkezleri'nin İlkeleri	55
2.5.2.6. Bilim ve Sanat Merkezleri'nde Uygulanan Programlar	56
2.5.2.6.1. Uyum Programı.....	57
2.5.2.6.2. Destek Eğitim Programı.....	57
2.5.2.6.3. Bireysel Yetenekleri Fark Ettirici Program (BYFP).....	58
2.5.2.6.4. Özel Yetenekleri Geliştirici Program (ÖYGP)	58
2.5.2.6.5. Proje Programı.....	59
BÖLÜM III: YÖNTEM	60
3.1. Araştırmanın Modeli	60

3.2. Çalışma Grubu	60
Tablo 3.1. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları	60
3.3. Veri Toplama Araçları	62
3.3.1. Öğrenci Anketi	62
3.3.2. Öğretmen Anketi.....	63
3.3.3. Veli Anketi	63
3.4. Verilerin Toplanması.....	64
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	65
BÖLÜM IV: BULGULAR	66
4.1. Öğretmen Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisine İlişkin Bulgular	66
4.2. Öğretmen Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular	69
4.3. Veli Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisine İlişkin Bulgular.....	71
4.4. Veli Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular	73
4.5. Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisine İlişkin Bulgular	75
4.6. Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular	78
4.7. BİLSEM'lerin Öğrencilerin Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisi ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri Arasında Fark Olup Olmadığına İlişkin Bulgular	79
4.8. BİLSEM'lerde Yaşanan Sorunlar ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri Arasında Fark Olup Olmadığına İlişkin Bulgular	84
BÖLÜM V: SONUÇ	89
5.1. Yargı.....	89
5.2. Tartışma.....	91
5.3. Öneriler	95
İNTERNET KAYNAKLARI	102
EKLER	103
EK 1: BİLİM SANAT MERKEZLERİ DEĞERLENDİRME ANKETİ	103
EK 2: BİLİM SANAT MERKEZLERİ DEĞERLENDİRME ANKETİ	107
EK 3: BİLİM SANAT MERKEZLERİ DEĞERLENDİRME ANKETİ (VELİ FORMU)	110

EK 4: ANKET UYGULAMASI İÇİN İSTANBUL İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NDEN ALINAN İZİN YAZISI	113
---	------------

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	65
Tablo 3.2. Velilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	66
Tablo 3.3. Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	66
Tablo 4.1. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezleri'nin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisine İlişkin Görüşlerine Dair Betimsel İstatistikler.....	72
Tablo 4.2. Öğretmenlerin Bilim ve Sanat Merkezleri'nde Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşlerine Dair Betimsel İstatistikler.....	76
Tablo 4.3. Velilerin Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezleri'nin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisine İlişkin Görüşlerine Dair Betimsel İstatistikler.....	78
Tablo 4.4. Velilerin Bilim ve Sanat Merkezleri'nde Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşlerine Dair Betimsel İstatistikler.....	81
Tablo 4.5. Öğrencilerin Görüşlerine Göre Bilim Sanat Merkezleri'nin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisine İlişkin Görüşlerine Dair Betimsel İstatistikler.....	84
Tablo 4.6. Öğrencilerin Bilim Sanat Merkezleri'nde Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşlerine Dair Betimsel İstatistikler.....	87
Tablo 4.7. BİLSEM'in Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi.....	88

Tablo 4.8. BİLSEM'in Öğrencilerin Zihinsel Gelişimine Etkisine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi.....	90
Tablo 4.9. BİLSEM'in Öğrencilerin Sosyal ve Duygusal Gelişimine Etkisine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi.....	91
Tablo 4.10. BİLSEM'in Öğrencilerin Yaratıcılık Becerilerinin Gelişimine Etkisine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi.....	93
Tablo 4.11. BİLSEM'lerdeki Fiziki Alt yapı ve Donanımla İlgili Sorunlara İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi.....	95
Tablo 4.12. BİLSEM Öğretmenleri İle İlgili Sorunlara İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi.....	96
Tablo 4.13. BİLSEM'lerde uygulanan Programlarla İle İlgili Sorunlara İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi.....	97

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Renzulli'nin 'Üç Halka Üstün Yeteneklilik Modeli'10

Şekil 2: Ülkemizde 1995-2010 Yılları ArasıBilim ve Sanat Merkezleri'nin
Sayılarındaki Artışı Gösteren Grafik.....47

KISALTMA VE SEMBOLLER

ÜYEP	: Üstün Yetenekliler Eğitim Programı
TEV	: Türk Eğitim Vakfı
TÜYÇEV	: Türkiye Üstün Yetenekliler Eğitim Vakfı
BYFP	: Bireysel Yetenekleri Fark Ettirici Program
ÖGYP	: Özel Yetenekleri Geliştirici Program

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Milli servet olarak nitelendirdiğimiz üstün yetenekli çocukların eğitim sistemi içerisinde fark edilememesi, fark edilen çocukların ilgi ve yeteneklerine göre eğitilememeleri eğitimin en önemli sorunlarından biridir. Üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili olarak yapılan çalışmalar belirli sınırlar içerisinde kalmıştır. Dünya tarihinde üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili en köklü sistem Osmanlı Devleti'ndeki Enderun Sistemi'dir. Üstün zekâ ve niteliklere sahip çocuklar burada eğitilip devlet yönetiminde önemli yerlere getiriliyorlardı. Cumhuriyet sonrasında ise 1956 yılında özel sınıf ve türdeş yetenek sınıflarının açılmasına kadar herhangi bir çalışmanın yapılmayışı bu noktadaki eksikliğimizi göstermektedir. 1964'te Ankara Fen Lisesi'nin açılması, 1990'lı yılların başında Güzel Sanatlar Liseleri'nin açılması, MEB'in yurt dışına burslu öğrenci gönderme politikaları üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmalardır. Fakat üstün yetenekli çocukların daha erken yaşlarda fark edilip eğitilmelerinin sağlanmasında bu çalışmalar yeterli değildi.

Toplumların gelişmesini sağlayan, liderlik, üretkenlik ve verimlilik gibi özelliklere sahip üstün yetenekli bireylerin olduğu görülmektedir. Ülkemizin de değişen dünya şartlarına uyum sağlaması ve bunlarla birlikte artan sorunların çözülmesi için bilgiyi üretme ve kullanma yeteneğine sahip, problem çözücü ve uyum sorunlarını yaratıcılığı ile aşmış, üstün yetenekli gençlere ihtiyacı vardır.

Üstün zekâlı çocuklar, özel eğitim alanının en fazla göz ardı edilen ve eğitim olanaklarından yeterince yararlanamayan grubudur. Toplumunu oluşturan bireyler, özellikle uygar, gelişmiş bir toplumun engelli bireyelerine uygun olan eğitimi sağlaması gerektiği konusunda hem fikir olarak önlemlerin alınmasında ilgililere gerekli olumlu baskıyı yaparak bunun sağlanmasına çalışırken, konu üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklar olunca yeterli tepkileri gösterememektedir. Bunun en önemli nedenleri arasında, bu çocuklar zaten üstün, her ortamda kendilerini geliştirebilirler, bunlara artı eğitim verirsek bir "seçkinler" sınıfı yaratırız bu da topluma üstesinden gelemeyeceği sorunlar yaratır, zaten seçerek öğrenci alan orta öğretim kurumları bu çocuklara

yöneliktir, bunun dışında artı bir özel eğitim vermek abestir. Üstün zekâlılarla, özel eğitimin ilgilenmemesi gerekir. Bu görüşleri uzatmak olasıdır. Ancak toplumların gelişme ve ilerlemelerinde katkıları olağan kişilerden kat kat fazla olan üstün zekâlı ve üstün yetenekli bireyleri toplumun elinden çekip alırsak, tekerleğin icadı ile uğraşan ilkel toplumlar haline dönüşebiliriz (Ataman, 2003, s.17).

Üstün yetenekliler doğada nadir bulunan değerli madenler gibidir. Toplumun çok az sayıda doğan ve yerine konulamayacak zenginliği olan bu tür üstün yeteneklilerin yetiştirilmesi ve topluma katkı sağlayan bireyler haline dönüşmeleri son derece önemlidir. Ayrıca bu tür üstün yeteneklilerin kaybı da telafi edilemez. Ancak hiç bir üstün beyin gücünün, kendi başına çalışarak verimli olamadığı görülmektedir.

Üstün yeteneklilere yönelik özel eğitim önlemlerinin alınabilmesi ve yapılacak çalışmaların etkili olabilmesi için söz konusu çocukların en uygun yaşta tanınması gerekmektedir. Yapılan araştırmalarda, üstün yeteneği tanınmada zorunlu eğitimin ilk yıllarının oldukça önemli olduğu belirtilmektedir (Ataman,1984, s.3). Yapılacak belirleme ve eğitim çalışmalarının, ilköğretimin ilk yıllarından itibaren etkili ve sistematik bir çalışma çerçevesinde yürütülmesi istenen sonucu almada oldukça etkili olacaktır (Ekinci, 2002, s.7).

Her ülkede nüfusa oranla varlığı bilinen üstün yetenekli bireylerin değerlendirilmesi halinde o ülkeye ve topluma yararlar sağlayacağını tartışmasız bir gerçek olduğunu, değerlendirilmemesi halinde ise bu potansiyelin nötr olması yanında psikolojik ve kişilik bozuklukları olan sorunlu bir kesim haline dönüşebileceği görüşündedir (Bilgili,2000, 59-74).

Bu yeteneklerin birçoğu çocuk yaşta keşfedilebilmektedir. 20 Kasım 1989'da "Çocuk Haklarına Dair Sözleşme" de çocuğun yaşama, gelişme ve korunması gibi temel maddeler ülkelere sorumluluklar yüklemiştir. Yetenekler ve farklılıkları dikkate alan anlayışın yaygınlaşması ile üstün yetenekli çocukların eğitimi dünyanın gündemine gelmiştir. Ülkelerde üstün yetenekliler için farklı eğitim uygulamaları yapılmaya başlanmıştır. Bu uygulamaların ülkelerin kendi sistemine ve beklentilerine uygun modeller oldukları gözlenmektedir.

Tarih boyunca özel veya üstün yetenekli çocuklar toplumun dikkatini çekmişler, eğitimleri için tüm dünyada çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu özel çocuklar, bazen doğru

yönlendirilmeleri sonucunda, çoğu kez de kendi çabaları ile üstün yeteneklerini ortaya koymuşlardır. Bugün insan gelişimine kalıtım ve çevrenin birlikte katkı sağladığı kabul edilmektedir. Çünkü insan gelişiminde eğitim, genetik özelliğin en büyük destekçisi olarak değerlendirilmektedir (Dönmez, 2004, s.69-73).

Özel veya üstün yetenekli öğrencilerin farklı gelişim özelliklerinden dolayı eğitimlerinin de gereksinimlerine uygun olması gerekir. Ülkemizde ve dünyada bu öğrencilere nasıl bir eğitimin verilmesi gerekliliği araştırılmakta ve çeşitli modeller önerilmektedir (Tantay, 2010, s.17-18).

Toplumda fark edilemeyen üstün yetenekli çocuklar kaybolup gitmektedirler. Üstün yeteneklilerin erken yaşlarda belirlenmesi ile kendilerine ve çevrelerine katkıları olan kişiler olarak yetiştirilmeleri mümkün olabilir. Üstün performans gösteren yetişkinlerin üstünlükleri çocukluk dönemlerinde belirtiler göstermektedir ama çoğu durumda üstün özellikler gösteren çocukların yaşamlarında üstün başarı gösteremedikleri de bilinmektedir (Akarsu, 2004, s.127-128).

Bunun gerekçesinin bu tür üstün yetenekli bireylerin özel bir metotla eğitilmemesi, standart eğitime yönlendirilmesi ve güçlerinin atıl bırakılması gibi durumlar olduğu söylenebilir. Gerçekten de üstün yetenekli çocukların erken tanılanamaması uygun eğitim alamamalarına neden olmaktadır. Birçok eğitimci ve araştırmacı, normal okul müfredatlarının üstün yetenekli çocukların eğitimsel gereksinimlerini karşılamadığı, müfredatın çok yönlü ve yaratıcı özellikler taşıması gerektiğini kabul etmektedir (Dönmez ve Kurt, 2004, s.393-400).

Son yıllarda ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitimiyle yapılan çalışmaların ve uygulamaların sayısı artmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin okul dışında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda geliştirilmesinin sağlanmasına yönelik olarak 1995 yılından itibaren açılmaya başlanan Bilim ve Sanat Merkezleri uygulaması da bu çalışmalardan biridir. Bilim-Sanat Merkezleri'nin amacı üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerinin üst düzeyde gelişmelerini sağlamaktır.

Bilim ve Sanat Merkezleri ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitimi amacıyla kurulan, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik Ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü Özel Yeteneklilerin Eğitimi Şube Müdürlüğüne bağlı olarak çalışan bir kurumdur. Bilsen Yönergesine göre; zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya

özel akademik alanlarda yaşlılarına görü yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen IQ puanı 130 ve üzerinde olan öğrencilerin okul saatleri dışında eğitim gördükleri yerlerdir.

Günümüz itibariyle 61 bilim ve sanat merkezi üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere eğitim vermektedir. Bu okulların kısa adı BİLSEM'dir. BİLSEM'ler; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin eğitimi amacıyla açılmış bağımsız özel eğitim kurumlarıdır. Bu merkezlerin amacı; üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri erken yaştan itibaren tanılamak, onlara yeteneklerini keşfettirerek bu yetenek alanlarını ilerletmek, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünme yeteneklerini ülkemizin gelişmesine katkı sağlayacak şekilde geliştirmek, milli ve manevi değerlerimize bağlı, bireysel yetenekleri doğrultusunda üretken, sorun çözebilen, bilimsel düşünceleriyle, etik ve estetik değerlerimizi birleştiren, teknik buluşlar yapabilen, bununla ilgili projeler üretebilen, kendini sosyal duygusal, akademik ve felsefi yönden geliştirebilen ve kendini gerçekleştirebilen bireyler yetiştirmektir.

Bilim ve Sanat Merkezleri'nin öğretmenler ve aileler tarafından tanınmaması, Okulların Bilim ve Sanat Merkezi uygulaması konusunda yeterli şekilde bilgilendirilmeyişi, Bilim ve Sanat Merkezleri'nde uygulanan programlar ve projeler, Bilim ve Sanat Merkezleri'nde eğitim-öğretim sürecinin, öğrencinin okuluyla işbirliği içinde devam etmemesi gibi durumlar Bilim ve Sanat Merkezleri'ne devam eden öğrencileri etkilemektedir.

Bilim ve Sanat Merkezleri öğrencilerin okul başarılarına ve gelişimlerine nasıl bir katkı sağlamaktadır? Bilim ve Sanat Merkezleri öğrencilerin potansiyellerinin üst düzeyde geliştirilmesini sağlamak amacını gerçekleştirmekte midir? Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam eden öğrencilerin nasıl bir değişim göstermektedirler? Bilim ve Sanat Merkezleri'yle ilgili olarak bu soruların cevapları merak edilmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezleri'nin öğrencilerin okuldaki başarılarını, gelişimlerini ve değişimlerini nasıl etkilediği ile ilgili olarak öğrencilerin, okul öğretmenlerinin ve anne-babalarının neler düşündüklerinin öğrenilmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; üstün yeteneklilerin eğitiminde bir model olarak görülen Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden öğrencilerin okuldaki başarı durumlarını, değişim ve gelişimlerini öğretmen, anne-baba ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirmektir.

Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır;

1. Öğretmen görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğrencilerin okuldaki akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi nedir?
2. Öğretmen görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezlerinde yaşanan sorunlar nedir?
3. Anne-baba görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğrencilerin okuldaki akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi nedir?
4. Anne-baba görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezleri'nde yaşanan sorunlar nedir?
5. Öğrenci görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezleri'nin öğrencilerin okuldaki akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi nedir?
6. Öğrenci görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezleri'nde yaşanan sorunlar nedir?
7. BİLSEM'lerin öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi ile ilgili öğretmen ve anne-babaların görüşleri arasında fark var mıdır?
8. BİLSEM'lerde yaşanan sorunlarla ilgili öğretmen ve anne-babaların görüşleri arasında fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmadan elde edilecek bulguların;

- MEB'e bağlı Bilim ve Sanat Merkezleri'nin çalışmalarına katkı sağlayacağı,
- MEB Talim Terbiye Kurulu'nun Bilim ve Sanat Merkezleri ile ilgili yapacağı program geliştirme çalışmalarına katkı sağlayacağı,
- Konu ile ilgili araştırma yapacak akademisyenlerin çalışmalarına ışık tutacağı umulmaktadır.

1.4.Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Zaman açısından 2011-2012 eğitim-öğretim yılı ile,
- Örneklem açısından İstanbul ili Ataşehir ve Beşiktaş Bilim ve Sanat Merkezleri'ne devam eden öğrenciler, bu öğrencilerin devam ettikleri okullardaki öğretmenleri ve anne-babalarıyla sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

Bu araştırmada;

- Örneklemin evreni temsil ettiği,
- Araştırmaya katılan öğretmen, anne-baba ve öğrencilerin, ölçme araçlarını içten ve samimi olarak cevaplandıkları varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Üstün Yetenekli Birey: Genel ve/veya özel yetenekleri açısından, yaşlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş kişilerdir. Yeteneklerini geliştirmede, normal eğitim programlarının yetersiz kaldığı, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda farklılaştırılmış programlara ihtiyaç duyan gruptur (MEB, 1991, s.225).

Bilim ve Sanat Merkezi: Okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur (MEB, 2001, Madde:21).

BÖLÜM II: ALAN YAZIN

2.1.Üstün Yetenekli Çocukların Tanımı ve Özellikleri

2.1.1.Üstün Yeteneklilik Kavramı

Yeteneğin nesnel, üzerinde uzlaşabilir bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Zira konu ile ilgili araştırma ve çalışmalar, bir takım ortak noktalardan hareket etmelerine rağmen ortaya genel geçer bir tanım koyamamışlardır. Ancak üstün yetenek kavramını açıklamak için kullanılan terimler, genel olarak akıl, kavrayış, algılama gücü, anlayış, deha gibi hızlı öğrenme ve normalin üstünde bir kavrayış gücünü ifade edecek kavramsal ifadelerle açıklanmaktadır (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1997, s.79; Dağlıoğlu, 1995, s.11).

Üstün yeteneklilerle ilgili ilk tanım ve soyutlamalar temelde üstün zekâ ve belirgin özel yeteneklerin kendini göstermesi ile yapılmakta iken bu alanda yapılan araştırmalarla esasında konunun hiç de sanıldığı gibi tek boyutlu bir açıklama ve belirlemenin yapılamayacağı anlaşılmıştır. Bu açıdan üstün yetenekliliğin tanımının ‘kültür’ ile sınırlı olduğu üstün ‘yetenekli’ ile üstün ‘hünerli’ arasında ayrım yapılmadığı, yeteneğin çok yönlü tabiatına daha fazla ilgi gösterildiği, zekâ testlerinin belirlediği ve zekâ bölümünün temsil ettiği tek yönlü yeteneğe daha az ilgi olduğu dikkat çekmektedir. Bu çok yönlü yeteneğe genelleştirilmiş yetenek de denir. Genelleştirilmiş yetenek fikri, öğrencilerdeki çeşitli yetenekleri beslemeye ve teşvik etmeye olanak sağlamaktadır. Böylelikle nüfusun daha büyük bir kısmını çeşitli hüner ve yetenekler yönünden birçok öğrencinin eğitimle zenginleştirilebilecek belirli gücü olduğu kabulünü yaparak beslemek ve teşvik etmek olanağı doğar. Bu yaklaşım bir bireyselleştirme olup öğrencinin bulunabilen yeteneğini geliştirmeyi kapsamaktadır (Özoğlu, 1976, s.116; Civelek, 1985, s.2).

Belirli bir çevrede farklılık gösteren üstün yeteneklilerle ilgili tanımlamalarda eğitimciler üstün yetenekliliği, ortalamaı aşan genel bir zihinsel yeti olarak tanımladıkları gibi sanatta, müzikte, mekanikte veya sosyal liderlikte belirli bir yetenek, beceri olarak da tanımlamakta ve bu çerçevede değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Üstün bir zihinsel yeteneğe sahip sanatta, müzikte, mekanikte veya sosyal liderlikte üstün yetenekli, becerili olan çocuklar gereksinimleri ve özellikleri yönünden normal akranlarından belirgin farklılıklar göstermektedirler (Ekinci, 2002, s.17-18).

Teorik açıdan üstün bireylerle ilgili yapılan çalışmalar, psikolojinin bireysel farklılıklar ile ilgilenmesi ile başlamaktadır. Zekâ, yaratıcılık ve motivasyon alanlarında yapılan çalışmalar, üstünlük ile ilgili pek çok verinin elde edilmesine yardımcı olmuştur. Akademik alanlarda başarı, performansa dayalı sanatlarda başarı ya da girişimcilik alanlarındaki yeteneklerin, üstün zekâlı bireylerde gözlenmesi bu alanla ilgili yapılan çalışmaları daha da zenginleştirmiştir. Uygulama açısından ise bu konu ancak okula gitmekte olan üstün zekâlı çocukların fark edilmesi ve farklı bir eğitime ihtiyaç duyduklarının anlaşılması ile önem kazanmıştır (Robinson ve Clinkenbeard,1998, s.117-139).

Günümüzde üstün zekâlı ve üstün yetenekli kavramları birbirinden farklı düşünülmemekte ve birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Bu anlayış yanlış olmamakla birlikte bazı noktalarda eksiklik taşımaktadır. Şöyle ki: Üstün yeteneklilik kavramı, üstün zekâyı içerisinde barındırırken; üstün zekâ kavramı, sadece zekâ testlerinden 130 ve üzeri puan dilimini kapsamaktadır. Üstün yetenekliliğin, zeka bölümünün (IQ) 130 ve üzeri olmasından başka ortalamanın üstünde yetenek düzeyi, yüksek düzeyde görev sorumluluğu, yüksek düzeyde yaratıcılık, ileri düzeyde motivasyon kavramları da içerdiği belirtilmiştir (M. Uzun, 2004, s.19).

ABD Eğitim Komisyonu'nun önerdiği üstün yetenekliler tanımı; (Davaslıgil, 1990, s.17-22):

“Seçkin yeteneklerinden dolayı, yüksek seviyeli iş yapmaya yeterli olduğu, bu alanda profesyonel olarak bilinen kimseler tarafından belirlenmiş çocuktur. Bunlar kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için, normal okul programlarının ötesinde farklılaştırılmış eğitim programları ve hizmetlerine gereksinime duyan çocuklardır. Bu çocuklar saptanan alanların biri, birkaçı veya bunların birleşmesinden oluşan bir bütünlük içinde yüksek başarı gösterirler ve gizli güçlere sahiptirler.”

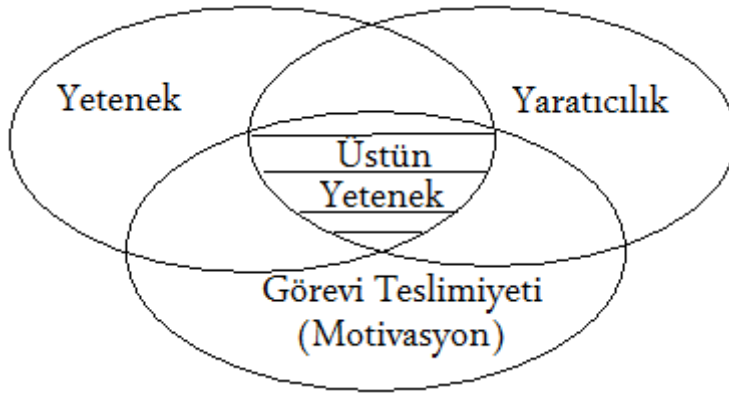
Üstün yetenekli çocuklara ilişkin olarak bazı araştırmacılar, konuya dar kapsamlı bir şekilde yaklaşmakta, sadece geçerli ve güvenilir zekâ testlerinde sürekli olarak 140 ZB ve yukarıdaki çocukları ele alarak tanımı sınırlandırmaktadır. Ele alınan bu ZB

tabanını araştırmacılar genel olarak kendi amaç ve araçları çerçevesinde düzenlemektedir. Ancak üstün yeteneği belli bir ZB ile tanımlamanın çeşitli sakıncaları olduğu artık ortaya çıkmış ve konunun bir takım araçlarla tam olarak ölçülebilirliğine ilişkin inanç yıkılmıştır. Üstün yetenekliliğin tek boyutta ele alınıp tanımlanamayacağı inancı konunun birçok etken tarafından etkileşimle kendisini ifade ettiği gerçeğinin kavranılmasıyla yerleşmiştir (Ataman, 1982, s.337; Ataman, 2000, s.253).

Ülkemizde 1991 yılında MEB tarafından düzenlenen I. Özel Eğitim Konseyi'nde ABD Eğitim Komisyonu'nun tanımına benzer bir tanım kabul edilmiştir. "Üstün yetenekli çocuk, genel ve/veya özel yetenekleri açasından, yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş çocuklardır."

Ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitimi amacıyla kurulmuş olan Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi'ne göre üstün yeteneklilik şöyle tanımlanmaktadır. "Üstün veya özel yetenekli çocuk, özel akademik alanlarda veya zekâ, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanamayan hizmet veya faaliyetlere gereksinim duyan çocuktur" (Bilsem Yönergesi, 2001, Madde: 3).

Renzulli'ye göre (1986, s.55) üstün birey birbiriyle etkileşen üç özellik kümesine sahiptir. Bunlar; genel ve özel yetenek düzeyi, yaratıcılık ve motivasyon kümeleridir. Genel yüksek yetenekler, sözcük akıcılığı, sözel ve sayısal muhakeme, soyut düşünebilme, bilgilerin hızlı, sağlıklı ve seçici olarak anımsanmasıdır. Özel yetenekler ise; resim, dans, müzik, tiyatro gibi, sanat ve matematik, fen, kimya gibi teknik alanlardaki yeteneklerdir. Özellik kümelerinden ikincisi olan yaratıcılık, yeni düşünceler oluşturmayı ve bunları yeni problemlerin çözümünde kullanabilmeyi içermektedir. Motivasyon ise, üstün iş, görev yüklenme yeteneğidir. Yaratıcılık ve motivasyon kümelerindeki özellikler değişkendir ve uygun eğitimle geliştirilebilir, oysa normalin üstündeki yetenek kümesi kalıcıdır. Bireyin üstün olarak nitelendirilmesi için doğuştan getirdiği yeteneklere bağlı olduğu kadar, uygun eğitime, çevre ve kişilik öğelerine de bağlıdır.

Şekil-1: Renzulli'nin "Üç Halka Üstün Yeteneklilik Modeli" (Renzulli 1986)'dan Türkçeye uyarlanmıştır .

Renzulli (1986, s.85), üstün yetenekli kişilerin bu özelliklerin birleşimini geliştirme yeteneğine sahip ve bunları insan performansının değerli alanlarından bir ya da birkaçına uygulayabilen kişiler olduğunu belirtmektedir. Renzulli'ye göre, bir işte üst seviyede sorumluluk ve ortaya çıkan üründe yenilik ve farklılık içeren bir yaratıcılığı kapsayan nitelikler üstün yetenekliliği belirlemektedir.

Köksal ise şöyle aktarmıştır: "Herhangi bir alanda gerçek üstün bir başarının sağlanması için yukarıda belirtilen bu üç özellik kümesi arasındaki etkileşim gereklidir. Birey, bu ölçütlerin hepsinde yaşlılarının %'85'inden ve en azından birinde % 98'inden daha başarılı olması halinde, üstün biri olarak kabul edilebilir" (Köksal, 2007, s.3).

Ataman üstün Zekâ veya üstün yeteneği: "Bir veya birden fazla yetenek alanında, yaşlılarından çok üstün zekâya veya yeteneğe sahip olmak, diğer alanlarda yaşlılarıyla aynı düzeyde olmaktır."(Ataman, 2005, s.179) şeklinde aktarmıştır. Yine aynı kaynakta Ataman, "Üstün zekâlılar için; geçerli ve güvenilir zekâ testlerinde sürekli olarak 130 ve daha yukarı zekâ bölümü (ZB) sağlayan; kendi yaşlılarından rastgele seçilmiş bir kümenin %98'inden üstün olanlara verilen addır." demiştir. "Dünya sağlık örgütünün önerdiği ve bu alanda araştırma yapan pek çok araştırmacının da benimsediği 130 zekâ bölümü (IQ) ve üstü zihinsel kapasiteye sahip kişiler Üstün Yetenekli kişiler olarak tanımlanmaktadır. (Uzun, 2004, s.18)

Üstün yetenekli çocuklar veya gençler, ilgilendikleri alanlarda kendi yaşlıları, çevreleri ve kendileri ile aynı deneyimlere sahip olanlardan daha yüksek bir aşama sergilemektedir. Bu çocuklar ve gençler entelektüel, yaratıcılık, sanat alanlarında üstün

bir performans gösterirken liderlik alanında da pek karşılaşılmayan yeteneklere sahip olabilmekte veya bazen özel akademik alanlarda öne çıkabilmektedirler. Dolayısıyla okul müfredatının dışında hizmete ve etkinliklere gereksinim duymaktadırlar (Çatalbaş, 1998, s.16-17).

Üstün yetenek; kendi başına ayrıcalıklı bir özellik, ya da yalnızca bazı kişilerde gözlenen bir özellik değil, yetenek düzeyi ne olursa olsun, tüm insanlarda gözlenen özelliklerin varoluşderecesindeki, görülme sıklığındaki, ortaya çıkış zamanındaki ve bir araya gelişindeki özgünlükten kaynaklanan bir özelliktir. Bir başka deyişle, üstün yetenekliler farklı türden insanlar değil, bazı özelliklerinin dağılımı, sıklığı, zamanlaması ve kompozisyonu açısından farklılık gösteren kişilerdir (Akarsu, 2001, s.3).

2.1.2.Üstün Yetenekliliğin Sınıflandırılması

Günümüzde üstün zekâlılığa ve üstün yetenekliliğe ilişkin pek çok tanım yapılmıştır. Çoklu Zekâ kuramına göre her insan sekiz zekâ alanının farklı düzeylerde sahiptir. Dolayısıyla tek bir belirleyici özelliğe bakarak ya da ölçerek çocuğun sahip olduğu tüm özellikleri tanımlamamız söz konusu değildir. Bir çocuk bir ya da birkaçında akranlarına göre daha yeterli olduğunu gösterebileceği gibi, belirli bir gizil güce de sahip olabilir. Bu nedenle üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocukları tanımlamada ve sınıflandırmada (ki her ikisi de etiketleme yapmaktır) çok dikkatli olmak gerekmektedir. Bu nedenle ayrıntılı bir sınıflandırma yerine üstün zekâlı ve üstün yeteneklilerin kabaca bir sınıflandırılması ile yetinilmesi gerektir. Ataman (2005, s.180) bu sınıflandırmayı aşağıdaki şekilde yapmıştır:

Zihinsel yeteneklerinin ya da zekâlarının birçoğunda akranlarına göre üst performans gösteren ya da gizil güce sahip olan, yaratıcılık yanı güçlü olan ve bir işe başladığında asla vazgeçmeyen çocuklara üstün zekâlı çocuk denir. Bir ya da birden çok yetenek alanında ya da zekâ özelliğinde akranlarından çok üstün performans gösteren ya da gizil güce sahip olan diğer alanlarda da ortalama düzeyde özelliklere sahip olan çocuklara üstün yetenekli çocuk denir. Belirli bir alanda olağanüstü yetenek ya da başarı gösteren diğer alanlarda ise ortalama yeteneğe sahip olan çocuklara üstün özel yetenekli çocuk denir. Performans ya da gizil güç olarak özgün düşünce biçimi olan ya da sanat dalları ve müzik ortamı ile düşüncelerini kendine özgü biçimde ifade eden çocuklara yaratıcılık

yeteneği ayrıcalıklı olan çocuk denilmektedir. Diğer kişileri etkileme yeteneği olarak tanımlanabilen, kendi akran grupları üzerinde etkili olan çocuklar liderlik gizilgücü ayrıcalıklı olan çocuklardır. Çok erken yaşlardan itibaren bu çocuklar yeteneklerini sergilemeye başlarlar. M¼zik, bale, drama, tiyatro gibi performans alanlarından birinde olađan¼st¼ yetenek g¼steren çocuklar olađan¼st¼ yetenekli çocuklardır. Hız, g¼ç, koordinasyon, top kontrol vb. spor alanlarında ¼st¼nl¼k g¼steren çocuklara psikomotor alanda olađan¼st¼ yetenek g¼steren çocuklar denir.

2.1.3. Üst¼n Yetenekli Çocukların Özellikleri

Üst¼n yetenekli çocuklar, çoğunlukla duyarlı ve kendilerinden daha fazla Şey beklenen ve çok fazla desteklenmeye ihtiyaç duyan çocuklardır. Yeteneklerin tamamıyla gelişmesinde bir çocuk gayret etmesi için desteklenmelidir. Bu nedenle üst¼n yeteneğe sahip çocukların genel özellikleri ne kadar iyi bilirse bu tip özellik g¼steren çocukları belirlemek o kadar kolay olur. Aynı zamanda özel eğitimin temel ilkesi olan erken tanı ve eğitime erken başlamak bu çocuklar için de büyük önem taşımaktadır (Dağlıoğlu, 2002, s.9).

Her bireyin diğer bireylerden farklı özellikleri olduğu gibi üst¼n yetenekli çocukların da kendilerine özđ¼ özellikleri vardır. Üst¼n yetenekli çocuklara ilişkin yapılan araştırmalar sonucunda üst¼n yeteneklilerin özellikleri ‘bedensel özellikler, zihinsel özellikler, sosyal özellikler, kişilik özellikleri ve mesleki özellikler’ olarak belirtilmiştir.

2.1.3.1. Bedensel Özellikler

Üst¼n yetenekli çocukların normal akranları ile kıyaslandığında doğumundan ölüme kadar her yaş seviyesinde bedeni gelişim ve sağlıkta onlardan üst¼n oldukları saptanmıştır. Üst¼n yetenekli çocukların bedensel özellikleri aşağıda verilmiştir (ağlar, 2004, s.113; Akarsu, 2004, s.136; Davaslıgil, 2004, s.212):

- Doğumlarında normal çocuklardan daha ağır ve uzun doğarlar.
- Boy uzunlukları ve ağırlıkları akranlarına göre daha fazladır.
- Akranlarına göre erken konuşur ve yürürler.
- Erken diş çıkarırlar.
- Omuz ve kalçalarının daha geniş ciğerlerinin daha kuvvetli olduğu gözlenmiştir.
- Genellikle duyu organları keskindir.

- Ergenliğe erken girip daha çabuk olgunlaşırlar.
- Bedensel enerjileri yüksek ve hareketlidirler.
- Genelde daha kuvvetli, daha hızlı ve koordinasyon gerektiren çalışmalarda tepkileri daha hızlıdır.

Doğumdan ölüme kadar her yaşta üstün bedeni özellikler üstün zekâlı olmanın belirgin bir işareti olarak görülmemelidir. Ancak diğer özellikler yanında destekleyici bir unsur olarak kabul edilmesi uygun olacaktır (Çağlar, 2004, s:115).

2.1.3.2. Zihinsel Özellikler

Üstün yetenekli çocuklar normal akranlarına kıyasla nitelik ve nicelik olarak farklı ve üstün zihni özelliklere sahip oldukları görülmektedir. Bu özellikler aşağıda verilmiştir (Dağlıoğlu, 1995, s.9; Davaslıgil, 2004, s.214; Akkanat, 2004, s.180):

- Zihin faaliyetleri sürekliidir.
- Öğrenmeye karşı istekli ve meraklıdırlar.
- Kelimeleri doğru telaffuz ederler ve kelime hazineleri zengindir.
- Kelimeleri yerli yerinde kullanırlar ve akıcı konuşurlar.
- Çabuk ve kolay öğrenirler.
- Genelleme yapmada, ilişkileri göstermede, bilgilerin transferinde ve mantıksal çağrışımlarda ileridirler.
- Kendi başlarına okumayı öğrenebilirler.
- Sayılara erken ilgi duyabilirler.
- Yüksek düşünce süreçlerini çalıştırıcı şekilde bilgilerin aktarılmasından hoşlanırlar.
- Kavramlar arasında mantıksal bir ilişkiyi görebilir, dildeki mecazi anlamları kavrayabilirler.
- Mantıksal muhakemeler kurar karmaşık problemlere rahatlıkla çözümler üretebilmektedirler.
- Güçlü bir hafızaları vardır.
- Matematiksel ilişkileri çabuk kavrarlar.
- Çok soru sorarlar ve hazır cevaptırlar.
- Yaratıcıdırlar ve pek çok farklı fikir üretebilirler.

- Çok çeşitli konularda derin ve yoğun bilgilere sahiptir.
- Sunulan bilgileri kolaylıkla özümser ve anımsar.
- Karmaşık materyalleri, kendisi için anlamlı olan parçalara ayırarak anlamaya çalışır.
- Herkesçe bilinen yanıtların, mantıksal yanını görür.
- Keskin ve dikkatli bir gözlemcidir.

Üstün zekâlı çocuklar her yaşta gelişimlerine uygun ortam bulmuşlarsa bu özellikleri gösterirler (Çağlar, 2004, s.117).

2.1.3.3. Sosyal Özellikler

Üstün yetenekli çocukların normallere kıyasla farklı üstün bazı sosyal özelliklere sahip oldukları görüldükleri gibi bu çocuklarda da her çeşit ve derecede sosyal uyumsuzlukların ve davranış problemlerinin olduğu da görülmektedir. Üstün yetenekli çocukların sahip oldukları sosyal özellikler şunlardır (Çağlar, 2004, s.118-119).

- Toplumsal duyarlılığa sahiptirler.
- Karşılarındaki kişilerin düşüncelerini, duygularını ve arzularını kestirebilme yeteneğine sahiptirler.
- Grup içerisinde lider olma eğilimindedirler.
- Kendi yaşından büyüklerle arkadaşlık ederler.
- Espri yetenekleri oldukça gelişmiştir.
- Yeni ve değişik durumlara kolay ve çabuk uyum sağlayabilirler.
- Sorumluluk duygusuna sahiptirler.
- Başkaları ile kolaylıkla işbirliği yaparlar.
- Yüksek ahlaki özelliklere ve adalet duygusuna sahiptirler.
- Toplumsal problemlerini çözebilir, başkalarının ihtiyaçlarına, duygu ve düşüncelerine değer verirler.

Bu özellikler kalıtım yol ile geçmez. Kalıtımın ürünleri değildirler. Bu üstün sosyal özelliklerin büyük çoğunluğu üstün zekâlı çocukların üstün sosyal çevrelerinde sağladıkları üstün sosyal olanaklar ve etkileşim sonucukazanılır. Dünyada hiçbir insan, üstün bir sosyal çevrede yaşamaksızın ve ilişki kurup yeteri kadar pratik yapma olanaklarına sahip olmaksızın bu sayılan üstün sosyal özellikleri geliştiremez. Çeşitli olanaklara sahip zengin ve üstün çevre, üstün zekâlı çocuklara arzu edilen üstün sosyal

özellikleri geliştirmek için imkân sağlar. Üstün zekâlılık üstün sosyal özellikleri geliştirmek için gereken faktörlerden biridir. Üstün yeteneğin gelişmesi gerekli ortamın ve bu ortamda bulunma ve yaşantıların sağlanması ile mümkün olur

2.1.3.4. Kişilik Özellikleri

Yapılan araştırmalarda üstün yetenekli çocukların normallere kıyasla üstün bazı kişilik özelliklerine sahip oldukları bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulgular (Çağlar, 2004, s.120-121):

- Çok çalışkandırılar. Kişisel hatalarını görür ve düzeltebilirler.
- Alçakgönüllü ve mütevazidirler.
- Sabırlı ve kararlıdırılar.
- Kararlı bir hayatları vardır, sakindirler.
- Akranları ile ilişkilerde daha etkili ve olgundurlar.
- Popüler ve sosyaldirler, kolayca arkadaş edinebilirler.
- Sempatiktirler.
- Amaçlarına ulaşmaktan ve başarıdan zevk duyarlar.

Üstün zekâlı çocukların bütün kişilik bozukluklarından uzak ve arınmış olduklarını ve bütün üstün zekâlıların bu özelliklere sahip olduğunu düşünmek hatalı olur. Üstün zekâlı çocuklar arasında da duygusal bozuklukları, davranış bozuklukları ve belirli kişilik kusurları olanlara rastlanmaktadır. Ancak üstün zekâlı çocuklar arasında bu kusurlara sahip olanların sayısı normallere kıyasla daha azdır.

2.1.3.5. Mesleki Özellikleri

Üstün yetenekli öğrencilerin büyüme ve gelişme süreçleri içinde mesleki davranışlar ve mesleki ilgiler geliştirmelerine yalnızca öğretim programları ile yardımcı olunması yeterli değildir. Özellikle üstün yetenekli öğrencilerin meslek seçimleri ile ilgili kararlar alırken kendi benliklerinin egemen olduğu, dış etkenlerin hâkim olmadığı, öğrencilerin yetenekleri çerçevesinde gelişmelerini, sağlayacak ortamların oluşturulması gereklidir. Üstün yetenekli öğrenci, çok geniş bir meslekler ve profesyonel alanlar grubunda başarı sağlayabilecek bir potansiyele sahiptir. Bu durum çok sayıda seçenek arasından en başarılı, en verimli ve en mesut olabileceği ve gereksinmelerine doyum bulabileceği mesleğe veya meslek alanına yönelmesini, yönlendirilmesini güçleştirmektedir.

Dolayısıyla üstün yeteneklinin mesleklere veya profesyonel alanlara yönelmelerinde, bireysel faktörler ile toplumsal faktörleri dengeleyebilecek bir beceriye ulaşmasına yardımcı olmak, olanaklar sağlamak gerekmektedir (Özoğlu, 2004, s.399- 400).

2.1.4. Üstün Yetenekli Çocukların Tanılanması

Üstün zekâlı, üstün yetenekli çocukların tanılanmasında büyük ölçüde zekâ ölçekleri uygulanmış ve gelmiştir. Ancak, gerek ölçeklerin gerçek zekâ düzeyini değil ürünü ölçtüğünü belirlenmesi, gerekse bu ölçeklerin belirli bir kültür düzeyini dikkate alarak hazırlanmış olmasının verdiği sınırlılıklar, özellikle alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların ölçülen özelliklerde alt değerler almasını doğurduğu için yoğun eleştirilere uğramıştır. Bunların yanında zekâ ölçekleri ile belirlenen ZB gibi tek bir puanı tutturuların belli bir kümeye giremediği ve gruplama dışı kalan bu çocukların, gruba girenlerden daha alt yeterlikte değerlendirilmesi de eleştiri odaklarından bir diğeri olmuştur. Bütün bu olumsuzlukları giderebilmek için çocukların performans ve gizil güçlerini belirlemede zekâ ölçekleri dışında başka ölçümlerin de kullanılmasına başlanmıştır.

Bu çocukların bazıları hızlı gelişimleri ve başarıları ile kendilerini daha kolay seçilebilir hale getirirler. Fakat bazılarının yetenekleri çeşitli nedenlerden dolayı gizli kalır (Nazik, 2003, 25). Bu çocukların tespit edilip tanılanması hiç de kolay değildir. Birçok üstün ve özel yetenekli çocuğun okullarında yetenekleri tanılanmaz ve bu yetenekleri küçük yaşlarında geliştirilemez. Yeteneği fark edilmeyen çoğu üstün ve özel yetenekli çocuk, akranlarından farklı olması nedeniyle sosyal hayatta kabul edilmeyeceğini düşünerek veya arkadaşlarının baskısıyla yeteneklerini saklamayı tercih ederler. Bu seçimi yapan çocuklar okullarının ilk yıllarında tanılanmalıdır, aksi halde gelecek yıllarda bu yetenekleri hiçbir zaman fark edilemeyebilir (Meyen ve Skrtic, 1988, 272). Dolayısıyla üstün yetenekli küçük çocukların okul öncesi dönemde belirlenmesi, yeteneklerinin geliştirilmesine fırsat verilmesi için önemlidir (Porter, 1999, s.86).

Üstün veya Özel Yetenekli çocukların tanılanması yapılırken, eğer çocuğun sahip olduğu zekâ veya yetenek düzeyi akranlarından çok çok üstünse, örneğin; 2.5 yaşında okumaya başladıysa ya da 4 yaşında okuyup yazan ve aritmetik işlemleri yapan bir çocuk ise bu çocuğun üstün veya özel yetenekli olup olmadığını belirlemeye hiç gerek yoktur. Çocuk kendi düzeyini apaçık göstermektedir. Ancak akranlarından olan farklılığı bu kadar belirgin olmayan, yani ortalamanın biraz üstünde yetenek gösteren

çocuklar için durumlarını belirleme amacıyla ölçümlerin yapılması gerekmektedir (Enç, 1972; Ataman, 1984-2005, s.181).

Üstün veya Özel yeteneklilerin tanılanmasında kullanılan yöntemlerin büyük bir bölümü bu alanda öncü çalışmalar yapan 30 yıl süren dikey genetik yöntemle boylamasına yaptığı araştırmayla elde ettiği veriler ve yöntemlerle belirlenmiştir. Terman 1924 yılında ABD California Eyaletinde 3-8. sınıflara devam eden, 8-11 yaşlar arasında bulunan 250.000 çocuğu tarayarak tespit ettiği 1458 üstün veya özel yetenekli çocuğu (Stanfort - Binet Testine göre ZB 140 ve üzerinde olan) otuz yıl süreyle takip ederek yapmış olduğu araştırmayla, çağdaşlarına ve kendisinden sonra bu konuyla ilgilenenlere önemli ipuçları vermiştir (Enç, 1972; Ataman, 1984-2005, s.181).

2.1.4.1. Çocuk Gelişim Profilleri

Üstün veya Özel yetenekli çocukların gerek taranmasında gerekse tanılanmasında en sağlıklı olanı ve tüm çağ nüfusunu kapsayarak uygulandığında tüm sosyo-ekonomik katmanlardaki üstün veya özel yetenekli çocukların kesin saptamalarının yapılma olasılığı yüksek olanı, çocuğun *bilişsel, duyuşsal, devimsel, duygusal gelişim alanlarındaki performansını gösteren profillerin çıkartılmasıdır*. Bu gelişim alanlarının bazılarına ilişkin standartlaştırılmış ölçekler kullanılırken (bilişsel toplumsal alanlarda olduğu gibi) bazı alanlar için ölçüt bağımlı ölçeklerle betimsel ölçümlerinin yapılması söz konusudur (Aritmetik, dil, görsel, devimsel alanlarda olduğu gibi). Türkiye’de standartlaştırılmış ölçekler, rehberlik ve araştırma merkezlerinde uygulanmaktadır. Diğerlerini, yani ölçüt bağımlı ölçekleri, bireyselleştirilmiş eğitim programları geliştirmeyi bilen ve bu alan için yetiştirilmiş öğretmenler uygulayabilir (Ataman, 2005, s.181).

Çocuklar için iyi ve sistemli tutulmuş biyografik kayıtlar, çocuğun potansiyel üstün yeteneğine ilişkin değişik yönde değerli bilgiler verebilmektedir. Biyografik veriler, çocuğun erken döneme ait psikomotor, dil gelişimi, sayılar ve okuma ile ilgili becerileri, ilgi duyduğu alanlar hakkında bilgiler içermektedir (Metin, 1999, s.39). Bütün verilerin sonucunda öğrencinin var olan performans düzeyini belirten, değerlendirme raporu yazılmakta ve bu raporlar dikkate alınarak öğrenci için bireysel eğitim programı hazırlanmaktadır. Bu programda, uzun ve kısa vadeli eğitim hedefleri birey için en

uygun yerleştirme tipi, sağlanacak destek hizmetler ve bu programın geçerlilik süresi gibi konular yer almaktadır. (Ersoy ve Avcı, 2001, s.135- 136)

2.1.4.2. Grup Zekâ Testleri

Birçok ülkelerde ilk kaba seçimlerde grup zekâ testleri uygulanmaktadır, ilk kaba seçimlerde uygulanacak testlerin o ülkenin şartlarına uygun olarak hazırlanmıştır veya kültürel serbest testler olması gerekir. Ülkemizde bu konuda fazla bir hazırlık yapılamamıştır. Ancak 1952 yılında Türkçeye adapte edilmiş ve geçici normları alınmış bazı grup zekâ testlerinin uygulanması bu hizmeti kısmen yerine getirebilir. Bu grup zekâ testleri (ağlar, 2004, s.346):

- a. 5-7 Yaş Temel Kabiliyetler Testi
- b. 7-11 Yaş Temel Kabiliyetler Testi
- c. 11-17 Yř Temel Kabiliyetler Testi
- d. Otis Alfa Testleri
- e. Otis Beta Testleri
- f. Khulman Anderson Testleri
- g. Thurstone Srat Kavrayış Testi
- h. Mücerret Kavrama Testi.

Grup zekâ testleri sonuçları, bir kümeyi yetenekler düzeyi açısından sıralamaya yaramakla birlikte kesin tanı açısından yeterli sayılmamaktadır. Bu nedenle, n adaylardan seçilen st %5-10 arasındaki bir oranın bireysel testlerle değerlendirilmesi yapılmalıdır. Ayrıca, anlksal olmayan ve daha önce üzerinde durulmuş olan özellikler de dikkate alınmalıdır (Enç, 1973, s.101-102).

Özellikle grup testleri, bu alanda yetiştirilmiş olan öğretmenlerin gözlemleri ile dengelendiği takdirde tarama amacıyla kullanılabilir. Ancak bu araçlarla güdüsel ve duygusal sorunları olan üstün veya özel yeteneklilerin gözden kaçma olasılıkları bulunmaktadır (Ataman, 2005, s.181).

2.1.4.3. Başarı Testleri

Bir taraftan grup zekâ testlerine göre ilk seçim yapılırken diğer taraftan da çeşitli derslerin konularını kapsayan objektif başarı testleri hazırlanması ve uygulanması ilk seçim için önemli kriterlerdendir. Başarı testlerinin çeşitli ders konularında hazırlanması ve en geç iki ay aralıklarla sürekli olarak uygulanması gerekir. Başarı testlerinde sürekli olarak yaş grubunun üst yüzde onu arasında bulunanlar üstün zekâlı çocuk adayı olarak seçilebilir. Özellikle öğretmen kanaatlarına, çeşitli grup zekâ testleri ile başarı testlerinde akran grubu içinde üst % 10 arasında bulunan çocukların özellikle üstün zekâlı çocuk adayı olarak seçilmesi uygun olacaktır. Her zaman hatırımızda tutmamız gereken bir gerçek vardır. Grup zekâ testleri ve başarı testleri çocuğun psikolojik, kişisel aile durumu, sağlık durumu, yaşadığı çevrenin sosyal, ekonomik ve kültürel durumundan büyük ölçüde etkilenir. Bunun için çocuğun tüm gelişimi hakkında toplanan bilgilerin çok yönlü değerlendirilmesi gerekir, ilk seçimde üstün zekâlı adaylar her üç ölçümde üst % 10 içinde bulunanlar arasından seçilmeli ve derinliğine bireysel incelemelere tabi tutulmalıdır (Çağlar, 2004, s.347).

Grup testleriyle aynı sınırlılıkları olmakla beraber, çocuğun değişik akademik alanlardaki becerilerini belirleme açısından önemli ipuçları verebilir. Çeşitli öğrenme yetersizliği gösteren üstün veya özel yetenekli çocuklarla, yaratıcı çocukların belirlenmesinde işe yaramaz (Ataman, 2005, s.181).

2.1.4.4. Bireysel Zekâ Testleri

Klasik ve geleneksel anlamda üstün zekâlı çocuğun yetenekleri ve gizilgücü hakkında daha kesin tanılamalar yapmayı olası kılan ölçekler olarak benimsenmelerine karşın, çocuğun sınıf ortamında nasıl bir performans gösterebileceğini kestirmede kullanılamaz. Bireysel zekâ testlerinin uygulanması, pahalı olması ve çok zaman almasına karşın grup zekâ testlerine göre daha güvenilir sonuç vermektedir (Metin, 1999, s.43). Bireysel zekâ testlerinin özellikle okulöncesi dönemde tek başına üstün yetenekliliği tanılamakta yeterli olmadığı kabul edilmekle birlikte, üstün yetenekli olduğundan şüphelenilen çocuklar için tanılamada başvuru kaynağı olarak kullanılmaktadır (Porter, 1999, s.94). Bireysel incelemelerde en çok ağırlık verilecek alanlardan biri de bireysel zekâ testleriyle öğrenme gücünün belirlenmesidir. Bunun için uzman kişiler tarafından birçok bireysel zekâ testinin uygulanması gerekir. Bu testler ülkenin şartlarına göre hazırlanmış

veya kültürel serbestliği olan testlerden oluşmalıdır. Ülkemizde bu konuda aşağıdaki testlerin uygulanması tavsiye edilebilir. Bunlar (Çağlar, 2004, s.348):

- a. Stanford-Binet Zekâ Testi (L. – M Formları ve L M formu)
- b. Goodenough İnsan Resmi Çizme Testi
- c. Çocuklar İçin Wechsler Zekâ Ölçeği
- d. Yetişkinler İçin Wechsler Zekâ Ölçeği
- e. Beynelmülül Leiter Performance İş Testi
- f. Columbia Zihin Olgunluk Testi
- g. Kohs Testi
- ğ. Porteus Dolambaçlı Yollar Testi
- h. Peabody Resimle Sözcük Hazinesi Testi.
- ı. Dearbon Testi.

Klasik ve geleneksel anlamda üstün veya özel yetenekli çocuğun yetenekleri ve gizilgücü hakkında daha kesin tanılamalar yapmayı olası kılan ölçeklerdir. Ancak çocuğun sınıf ortamında nasıl bir performans gösterdiği ya da nasıl başarı gösterebileceğini kestirmede kullanılamaz. Pahalı ve uygulaması uzman ve zaman gerektiren ölçeklerdir. Kültürel sınırlılık ve yanlılıkları bulunmaktadır (Ataman, 2005, s.181-182).

2.1.4.5.Öğretmen Gözlem ve Kanaati

Öğrencilerin zihinsel güçlerini kestirebilmekte öğretmenler; ana-babalar, psikologlar ve sosyal hizmetler uzmanları gibi çocuklarla ilgili kişilerden daha başarılı olmaktadır (Enç, 1973, s.28). Özellikle ilköğretim I. kademe düzeyinde sınıf öğretmenliği uygulaması olduğundan öğrenciyi daha çok tanıyan ve ya tanıma şansına sahip olan öğretmendir. Bu bakımdan okula devam eden çocuklar arasından yapılacak taramalarda öğretmenlerin gözlem ve kanaatleri yararlı olmaktadır (Özsoy, Özyürek, Eripek, 1997, s.34). Öğretmen görüşlerine başvurma üstün yeteneklileri tanılama çalışmalarında genellikle %93 oranında kullanılan bir tanılama yöntemi olarak görülmektedir (Ataman,

1984, s.28). Ancak öğretmenlerin üstün yeteneği tahminde gösterdikleri isabet oranı büyük değişiklikler göstermektedir (Enç, 1973, s.97-98).

Her çeşit çocuğun devam ettiği, resmi devlet okullarında öğretmenlik yapanların bu konudaki isabet oranı %60 dolayındadır. Öğretmenlerden, sınıfın yaşça en küçük, ancak başarısı ortalama düzeyinde olan çocuklarla, sınıflarının en zeki ve yetenekli öğrencilerini ve akademik alanlarda üstün başarı gösterenleri belirlemeleri istenerek saptama yapılabilir. Bu çocuklardan en fazla üstün zekâlı ve yetenekli olanların daha çok yaşça sınıfının küçüğü olan, buna rağmen ortalama başarı gösterenler olduğunu araştırmalar desteklemektedir. Öğretmen gözlem ve kanaatleri tek başına '*tanı aracı*' olarak kullanılmamalıdır (Ataman, 2005, s.182).

2.1.4.6. Arkadaş Gözlem ve Kanaati

Bazı durumlarda öğrenciler birbirlerini daha iyi tanımaktadırlar. Bu bakımdan güvenilirliği çok fazla olmasa da, dikkatli düzenlenmiş sorgulama teknikleri ile özellikle liderlik, psikomotor alanlarda yetenekli olan çocukları belirlemek ve profillerini çıkartmak için arkadaş kanaatlerine başvurulabilir (Ataman, 2005, s.182).

Arkadaşların görüşleri alınırken sorulacak sorular özenle seçilmeli, çocukların seviyesine uygun ve anlayabileceği nitelikte olmalıdır. Soruların aday çocuğu rencide edici, alay edilmeye sebebiyet verici nitelikte olmamasına dikkat edilmelidir. "Çalışmasını her zaman kim önce bitirir?, Kimin çok değişik fikirleri vardır?, Kim hikayeler uydurup anlatır?, Kim yeni oyunlar uydurur?" gibi sorular sınıfta aday çocukları belirlemek amacıyla sorulabilecek nitelikte sorulardır (Davis ve Rimm, 1994, s.84).

2.1.4.7.Aday Gösterme

Aday gösterme üstün yeteneklileri belirleme çalışmalarında ilk aşamalarından biridir. Aday gösterme okulun yönetici, öğretmen ve varsa psikoloğu tarafından üstünlük özellikleri belirgin ve çeşitli alanlarda başarı gösteren, üstün yetenekli olduğuna inanılan çocuğun, tanılama amacıyla çeşitli ölçüm ve araştırmalarla yeteneğinin ölçülmesidir. Var olanlar arasından üstün yetenekli olduğuna kanaat getirilen kişiler üzerinde tanılama çalışmalarının yapılması, bu amaçla yapılacak çalışmalarda en az

zaman, enerji ve maddi çabayla daha fazla tarama yapılabilmesine olanak sağlaması açısından oldukça önemlidir (Özsoy, Özyürek, Eripek, 1997, s.34).

Okullara gönderilecek bir form ile yönetici, rehber öğretmen (psikolojik Danışman), sınıf öğretmeninden, daha sonra özelliklerini açıklayacağımız özelliklere uyan öğrencileri aday göstermeleri ya da ana babalardan çocukları içinde en uygun olanlarını belirlemeleri istenir. Bu konuda ana babaların çocukların yeteneğini belirlemede isabet oranının %40 düzeyinde olduğunu Terman'ın araştırması göstermektedir. Yani ana babalar bu konuda pek isabetli karar alamamaktadırlar. Bu nedenle ana babalardan sağlanacak ön bilgilerin mutlaka başka verilerle desteklenmesi gerekmektedir (Ataman, 2005, s.182).

2.1.4.8.Aile Geçmişi

Üstün veya Özel yetenekliler konusunda yapılan araştırmalar, gizilgüç olarak tüm sosyo-ekonomik katmanların eşit şansa sahip olduklarını ancak, uygun çevre koşullarının ve olanaklarının çocuğa sağlanması açısından üst sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerin şansının daha fazla olduğunu göstermektedir. Ancak burada değinilen üst sosyo-ekonomik düzeyi belirlemede ana babanın eğitim düzeyinin yükseköğrenim olma koşulu dikkate alınmalıdır. Bunun nedeni hem kalıtım hem de çevresel etmenlerin ancak böylesi bir ortamda çocuğun yeteneklerini ortaya koymada etkili olmasıdır (Ataman, 2005, s.182).

2.2. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi

Üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili detaylı araştırmaların daha çok 20. yüzyılın başlarına dayandığı görülüyorsa da bu alanda daha önce hiç çalışma yapılmadığını iddia etmek doğru olmayacaktır (Kılıç, 2010, s.13). Üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda eğitim felsefelerini ve programlarını etkileyen ilk büyük düşünür Eflatun olmuştur. Yazmış olduğu “Ülküsel Devlet” adlı eserinde bu konudaki görüşlerini açıklamıştır. Ona göre devletin ana hedefi, devletin geleceğine şekil verecek olan üstün yeteneklilerin belirlenip eğitilmesi olmalıdır. İlkokul, sadece savaşçı ve sanatkârları eğiten bir kurumdur. Buna karşılık o, orta ve yüksek öğretimi altına benzettir, bu eğitim kurumlarını devletin yöneticisi filozofların eğitim görecekleri bir yer olarak görür (Enç, 2005, s.201).

Tek tip genel eğitim programları ortalama yetenek düzeyindeki öğrenci ihtiyaçlarına göre hazırlandığı için öğrenci kazanımı ancak hatırlama, anlama, uygulama düzeyinde kalacak çözümlenme, değerlendirme ve yaratma düzeyleri gibi yüksek düzeyli düşünme becerilerinin geliştirilmesi sağlanamayacaktır. Bu durum, üstün yetenekli öğrenciler açısından incelendiğinde var olan potansiyellerini en üst düzeyde kullanmamalarına bağlı olarak yeteneklerinin köreleceği ve zamanla kaybolabileceği sonucunu doğurabilecektir. Üstün yetenekli öğrencilerin bahsedilen öğrenme özelliklerine sahip olmaları, ortaya çıkan zorluklar ve farklı eğitimsel ihtiyaçları nedeniyle bu ihtiyaçların giderilmesi yönünde eğitim düzenlemeleri yapılmalıdır (Kök, 2012, s.10).

Olumlu sonuçlar alabilmek için üstün yetenekli çocukların eğitimlerine çok önceden başlamak gerekir. Okulöncesi dönem, zihinsel gelişimin en hızlı gerçekleştiği dönemdir. Bu nedenle, çocuğun zihinsel potansiyelinin gerçekleşmesi ve gelişmesini sağlayacak uyarıcıların ilk aylardan itibaren verilmesine başlanmalıdır. Bu tür çocukları öğrenmeye teşvik etmek için, öğrendikleri şeylerin ne yönden yararlı olduklarını fark etmelerine yardımcı olunmalıdır. Aynı zamanda onlara, öğrendikleri şeyleri uygulama fırsatı tanınmalıdır. Bireyler, depoladıkları bilgileri kullanma fırsatını ancak bu şekilde bulabilirler ve sadece eleştiri yapan bir birey olmak yerine, topluma katkısı olan üretken bir birey durumuna geçebilirler. Bu noktada da yaratıcılığın geliştirilmesi büyük önem taşır (Davaslıgil, 2004, s.214-215). Toplumların çağdaşlık ölçütlerinden biri de özel eğitime verilen önemdir. Sürekli olarak gelişen ve büyüyen dünyamızda doğuştan getirdikleri bir takım özellikleriyle farklı bir statüye sahip olan üstün yetenekli çocukların özel eğitime ihtiyacı vardır (Malkoç, 2004,s.169).

KRECH, Joseph ALTMAN, SCRUGGS ve arkadaşlarının yaptıkları deneylerle eğitimin üstün yetenekli çocukların öğrenme yaşantısında ne kadar önemli olduğu sonucuna varmışlardır. Bu sonuçlar, üstünlerin kendi kaderlerine bırakılmamaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Eğitimlerine gereken önem verilmediği takdirde, potansiyellerinin altında başarı göstermeleri kaçınılmaz olur. Yukarıda yapılan karşılaştırmada görüldüğü gibi, üstün bireyler bazı farklılıklar göstermekte, buna bağlı olarak da eğitim gereksinmelerinde ayrıcalıklar arz etmektedirler. Sonuç olarak da, onların müfredat programlarının farklı olma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu program her bir öğrencinin ihtiyacına göre kapsam, düzey ve verilme hızı açısından

esnek ve her zaman değişmeye hazır, yani dinamik olma özelliğini gösteren farklılaşmış bir programdır (Davaslıgil, 2004, s.235).

Normal okul müfredatlarının üstün yetenekli çocukların eğitimsel ihtiyaçlarını karşılamadığı, müfredatların çok yönlü ve yaratıcı özellikler taşıması gerektiği, birçok araştırmacı ve eğitimci tarafından kabul edilmektedir. Aynı zamanda üstün yetenekli çocukların eğitsel programları bilişsel gelişimlerini destekleyecek şekilde düzenlenerek, çocukların gelişimsel düzeylerine uygun olmalıdır (Dönmez ve Kurt, 2004, s.393). Normal sınıf programlarında üstün yetenekli çocukların özelliklerine ve gereksinimlerine göre eğitimsel ihtiyaçlarının karşılanması ve bu yönde uygulamaların yapılması esastır (Dağlıoğlu, 2004, s.75).

Doğuştan getirilen yetenekler ancak özenli ve yeterli bir eğitim, zamanında uygun yönlendirme, teşvik ve rehberlikle açığa çıkarılabilir ve ileri seviyede geliştirilebilir. Üstün yetenekli çocuklar, uygun eğitim ortamlarında eğitilerek insanlık için büyük bir kazanım haline gelebilecekleri gibi, eğitimlerinin önemszenmemesi ve potansiyellerinin dikkate alınmadığı durumlarda da insanlık için çok büyük bir kayıp ve hatta çok ciddi bir tehlike haline gelebilirler. Dolayısıyla üstün yetenekli çocukların yeteneklerinin erken keşfedilmesi ve eğitilmesi hem bu çocukların bireysel mutluluğu hem de toplumsal yaşam standartlarının yükseltilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır (Hökelekli ve Gündüz, 2004, s.131).

Üstün yeteneklilere yönelik eğitim programları uygulanırken şu noktalara dikkat edilmelidir (MEB,1991, s.13):

- “1. Sınıf mevcutları azaltılmalı,
2. Deneysel çalışma ve pilot uygulamalara göre uygulamaları yönlendirilmelidir.
3. İlgi ve yeteneğe göre özel programlar yapılmalı,
4. Özel yetenekler geliştirilirken genel eğitim ihmal edilmemelidir.
5. Üstün yeteneklilerin eğitimi henüz deney aşamasında olduğundan uygulamalarda çoklu yaklaşım izlenmeli, ucuzluk yerine yeterlilik ve etkililik esas alınmalıdır.
6. Özel Sınıf, Özel Okul, Bireysel Öğretim, Türdeş Yetenek Kümeleri, Program Zenginleştirme, Erken Başlama ve Hızlı İlerleme gibi çeşitli uygulama yöntemleri ve

değişik yaklaşımlar uygulanmalı; gerekli durumlarda bir veya birkaçı birlikte işe koşulmalıdır.”

2.3. Eğitim Modelleri

Üstün yetenekli olarak belirlenen çocukların yetenek, ilgi ve seviyelerine göre var olan potansiyellerini en iyi şekilde geliştirebilmelerini sağlamak amacıyla üstün yetenekli bireylere yönelik eğitim modelleri geliştirilmiştir. Bu modeller Ayrı Eğitim ve Birlikte Eğitim olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır (Enç, 1972; Ataman, 1984-2005, s.190).

2.3.1. Ayrı Eğitim

Bu uygulamada üstün yetenekli çocuklar belirli özellik ve düzey yakınlıklarına göre gruplanmakta, bu grubun özelliklerine ve gereksinimlerine göre özel eğitim programları geliştirilmekte ve bu programlar çeşitli eğitsel düzenlemeler içerisinde uygulanmaktadır. Bunların en önemlileri aşağıda açıklanmaktadır (Ataman, 2005, s.191).

2.3.1.1. Özel Okul

Üstün yetenekli çocukların belirli amaçlı okullarda toplanıp eğitilmesidir. Ülkemizde Fen Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, İnanç Vakfı Lisesi bu modelin uygulamasıdır. Tarihsel süreçteki ilk örneği ise Enderun Mektebi'dir (Ataman, 2005, s.191).

Bu programdaki bütün çocuklar homojen bir grup oluşturduğu için en üst düzeyde öğrencilerin birbirlerini desteklemelerini ve yarışmalarını sağlar, tek başına olma duygusunu azaltır, çocukların yetenekleri yönünde ve düzeyinde gelişimlerini sağlamaktadır. Fakat üstün yetenekli çocukların diğer çocuklarla etkileşimde bulunmalarına fırsat tanımayacağı için toplumla bütünleşmelerini önler, bencil olmalarına neden olur ve liderlik özelliklerinin gelişimini engelleyebilir (Ataman, 2005, s.191).

Özel okullar ile homojen bir grup oluşturularak, çocukların ihtiyaçları doğrultusunda programlar ve eğitim aktivitelerinin uygulanmasına zemin hazırlanmaktadır. Normal

okullarda kaybolabilecek yeteneklerin desteklenip keşfedilmesine, yetenek düzeyi birbirine çok yakın olanların birbirleriyle rekabet etmelerine imkân tanımaktadır. Ayrıca özel eğitilmiş öğretmenler ile bu çocukların zihinsel ve psikolojik ihtiyaçları giderilme imkânına kavuşur. Çocukların yalnızlık duyguları giderilir, toplumda yalnız olmadıkları duygusu güçlendirilir (Bencik, 2006, s.29).

Özel okullar bu çocukların çeşitli alanlarda geniş ve derin öğrenme gereksinimini doyuracak araç gereç işlik ve laboratuvarlarla donatılır. Enderun okulların da olduğu gibi ülkenin en iyi öğretmenleri ve yöneticileri özel olarak yetiştirilerek bu okullara atanırlar. Bu çocukların tüm gereksinimleri zamanında ve yeterli düzeyde karşılanarak istenilen düzeyde gelişmeleri sağlanır. Ayrıca bu okullarda öğrencilerin genel yetenekleri yanında özel yeteneklerinin geliştirilmesi için en uygun eğitim ortamı hazırlanabilir. Ancak buraya kadar sayılan eğitim öğretim yöntemlerinin en büyük sakıncası normal çocuklarla sosyal bütünleşmeye olanak vermemesidir. Üstün zekâlı çocukları normal çocuklardan ayırınca normal çocuklar onlarla beraber buldukları zaman onlardan öğrenecekleri çok şeylerden yoksun kalmaktadır. Diğer taraftan üstün zekâlı çocuklarda normal çocuklara yapacakları yardımlar ile bu yardımları yaparken duyacakları psikolojik hazlardan yoksun kalmaktadır. Üstün zekâlı çocuklar normal çocuklarla birlikte buldukları takdirde onlara her zaman yapabilecekleri yardımları isteyerek yaparlar. Bu suretle onların üstün güçlerinden her zaman yararlanmak mümkün olur. Diğer taraftan kendinden daha güçsüz kimselere yardım etme onlara bir şey verme ve öğretme üstün zekâlı çocuklarda yaşantıları yoluyla sağlıklı kişilik özelliklerinin gelişmesine aracılık edebilir. Toplum her yaşta onların üstün yeteneklerinden yararlanmak olanağını bulur (Çağlar, 2004, s.272).

2.3.1.2. Özel Sınıf

Üstün yetenekli ve yaratıcı bireylerin özel bir sınıfa toplanmasıyla oluşturulan sınıflardır. Bu model üstün yetenekli çocukların benzeri çocuklarla yakın etkileşim ve yarışma içinde olarak daha üst düzeyde derinlemesine proje ve grup çalışmalarını olanaklı kılar. Öğrencilerin kendi yetenek ve yeterliliklerinin hızına göre daha üst düzeydeki programlarda ilerlemelerini olanaklı kılarak kendilerini geliştirmelerini sağlarken akranlarından soyutlanma onlara üstün benlik duygusu ve gurur geliştirmelerine de neden olmaktadır (Ataman, 2005, s.192).

Özel sınıf modeli, düzenli sınıfların bulunduğu bir okulda, bir sınıfın üstün yetenekliler için ayrıldığı özel gruplama modelidir (Metin, 1999, s.55). Bu sınıftaki çocukların sayısı 20'yi geçmez. Bu çocukların eğitimleriyle üstün yetenekli çocukların eğitimi alanında eğitim almış bir öğretmen ilgilenmektedir. Bu sınıfta bulunan üstün yetenekli öğrenciler liderlik, özel akademik yetenek gibi birbirlerinden farklı üstün yeteneklilik tipleri sergileyebilirler. Bu çeşitlilik öğrenciler için oldukça yararlıdır (Smutny, 2001, s.79).

Ataman (2003, s.192) üstün yetenekli çocukların özel sınıflarda eğitim almanın yararlarını ve sakıncalarını şu şekilde ifade etmektedir:

- Üstün yetenekli çocukların eğitsel gereksinimlerini karşılayacak, özel olarak geliştirilmiş programlar ve özel yetiştirilmiş öğretmenlerin kullanılması
- Bu çocukların, kendileriyle benzer özellikler gösteren çocuklarla yakın etkileşim içinde olarak daha üst düzeyde derinlemesine proje ve grup çalışmalarını olanaklı kılması
- Üstün yetenekli çocukların kendi yetenek ve yeterliklerinin hızına göre daha üst düzeydeki programlarda ilerlemelerini olanaklı kılarak kendilerini geliştirmelerini sağlaması
- Öğrencinin bireysel çalışmasına olanak tanınması
- Çocukları üstün yetenekli olarak ayırma akranlarından soyutlamakta, üstün benlik duygusu ve gurur geliştirebilmektedir
- Bir alanda üstün yetenekli olan bir çocuğun tüm alanlarda aynı yeteneği göstermesi beklenmektedir
- Üstün yetenekli çocuklar normal olan akranlarıyla etkileşim ve iletişim kurma becerisinden yoksun kalmaktadır
- Pahalı bir eğitimidir.

2.3.2.Birlikte Eğitim

Üstün yetenekli çocukların akranlarıyla aynı eğitim ortamında birlikte eğitimlerini kapsamaktadır. Hızlandırma, zenginleştirme ve çoklu zekâ uygulamaları bu modelin değişik biçimleridir (Ataman, 2005, s.192).

2.3.2.1. Hızlandırma

Hızlandırma; eğitim müfredatında normalden daha hızlı ilerleme veya normalden daha küçük yaşta bir eğitim programına katılma olarak tanımlanmaktadır (Jones ve Stanley, 1993, s.387). Hızlandırma; zihinsel olarak yaşlılarından farklı olan bir çocuk için bir çözüm yöntemi olarak düşünülebilir. Ancak bu yöntemin birtakım sakıncaları olabilir (Leyden, 1998, s.73). İlerleyen yıllarda, özellikle diğer çocuklar ergenlik dönemine girdiklerinde onlardan birkaç yaşdaha küçük olan ve ergenlik dönemine girmemiş bulunan üstün yetenekli çocuk gruba uyum sağlamakta sıkıntı yaşayabilir. Hızlandırmada en çok yaşanabileceği düşünülen olumsuz etki çocuğun sosyal ve duygusal olarak problemler yaşayabileceği görüşüdür. Ancak küçük çocuklar için hızlandırma sıkıntı yaratacak bir yöntem olmaktan çok yararlı bir yöntem olarak ifade edilmektedir (Greenlaw ve Intosh, 1988, s.171).

Çeşitli uyarlamalarla bir programın normal süresinden daha önce tamamlanmasıdır. Okula erken başlama, sınıf atlama, ileri olduğu derslerde sınıf atlama, bu sınıfı birleştirme, programı süresinden daha kısa sürede tamamlama, kurslar alma ve seminerlere katılma gibi pek çok şekilde uygulanabilmektedir. Ebeveynler, öğretmenler ve yöneticiler genellikle üstün yetenekli çocukların hızlandırma programına dahil olabilmesinde yeterli sosyal, duygusal, fiziksel ve motor olgunluktan yoksun olduklarını düşünmektedir. Ayrıca hızlandırma programı çocuğun yaşlılarıyla iletişim kurma gereksinimlerine cevap verememektedir. Öğrenciler, bağımsız çalışma yeteneğinden yoksun olmaktadır. Bununla beraber hızlandırmanın en avantajlı yanı çocukların sıkılmasına fırsat vermemesidir. Bu nedenle, çocuklar eğitim programına çok istekli katılmaktadır. Sonuç olarak hızlandırma, üstün yetenekli bireyin gelişimsel değerlendirilmesi yapılarak onun eğitim ihtiyacını karşılayacak şekilde kullanılmalıdır (Ersoy ve Avcı, 2004, s.203).

Yapılan araştırmalar ilköğretim sırasında erken başlatma ve sınıf atlatmanın ve bunu ortaöğretime hatta yükseköğretime uygulamanın kayda değer bir sakıncasının görülmediğini, bunun her düzeydeki okula uygun bir tedbir olduğunu, üst sınıflara gönderilen üstün yetenekli çocukların bu sınıflarda başarılı ve uyumlu olduklarını ortaya çıkarmıştır (Özsoy, Saldıroğlu ve Sever, 1991, s.20).

Yapılan ilk uygulama anaokuluna ya da ilkokula erken başlatmadır. Öğrencinin yaşlarından daha erken bir dönemde anaokuluna veya ilkokula erken başlama sürecidir. Ancak çocuğun okula başladığı zamanki bedensel, toplumsal ve duygusal gelişimini dikkate alınmadan yapılırsa, okuldan hoşlanmama, duygusal ve toplumsal açıdan iletişim kurma zorlukları, küçük kaslarda bozulma, bedensel etkinliklerde yeterince gelişemediği için ortaya çıkacak başarısızlık sonucu kendine güvensizlik gibi sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir (Ataman, 2005, s.193).

Erken başlatma ve sınıf atlatma modellerine getirilen en büyük eleştiri öğrenciyi akran gruplarından ayırmasıdır. Ders atlatma modeli ise olumsuz sayılan bu durumu ortadan kaldırmak için uygulamaya konulmuştur. Bu modelde öğrenci tüm bir sınıfı atlamamakta sadece yetenekli olduğu derslerde bir üst programı takip etmekte ancak diğer derslerinde akranlarından ayrılmamaktadır (Cutts ve Moseley, 2004, s.99).

Öğrencinin kendi yaşları içerisindeki üstün başarısından dolayı bir üst sınıfa atlatılmasıdır. Kanuni olarak önü açık bir uygulamadır. Ülkemizde az da olsa uygulanmaktadır. Fakat bu uygulamanın en sakıncalı yanı, çocuğun sadece zihinsel gelişimini, düzeyini ve bilgisini dikkate alarak onu kendi akranlarından ayırıp yaşça daha büyüklerin, bedensel ve duygusal gelişim açısından farklı olanların yanına koyarak eğitime zorlanmasıdır (Ataman, 2005, s.193).

Hızlandırma uygulamalarının en önemli faydası üstün yeteneklilerin en verimli oldukları 25-35 yaş arası dönemde üniversite eğitimini tamamlamış olmalarıdır. Yöneltilen eleştiriler ise bu çocukların zihinsel gelişimlerinin, duygusal, sosyal, ve beden gelişimlerinden hızlı olmaları dolayısıyla uyum problemleri yaşayabilecekleri doğrultusunda toplanmaktadır (Enç, 2005, s.207).

2.3.2.2. Zenginleştirme

Üstün yetenekli çocukların kendi akranları arasında ve normal sınıflarda tutularak programların gereksinimlerine cevap verecek şekilde çeşitlendirilmesi ve zenginleştirilmesi yoluyla yapılan uygulamalardır. Üstün yetenekli çocukları normal akranlarından ayırmadan birlikte eğitimlerine olanak tanıdığından toplumsal bütünleşmeyi sağlar. Üstün yeteneklilerin hem ileri oldukları alanlarda kendi hız, yeterlik ve kapasitelerine göre gelişmelerini sağlarken, akranlarıyla diğer alanlarda

birlikte olmalarını, yarışmalarını, etkileşimde bulunmalarını, birlikte proje üretmelerini olanaklı kılar. Ülkemizde de her yerleşim bölgesinde ve her okulda uygulanabilecek bir yöntemdir. Bu nedenle açılan Bilim Sanat Merkezleri üstün yetenekli çocuklara zenginleştirme uygulaması yapılmasını sağlamaktadır (Ataman, 2005, s.193).

Üstün yetenekli çocukların konu üzerinde derinlemesine çalışma ihtiyaçları vardır, çünkü konular ve durumlar arasında bağlantılar yapmakta ve ilişkileri kavramakta oldukça yeteneklidirler. Sınıfta uygulanan program sınıftaki diğer çocukların ihtiyaçlarına cevap verirken, üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarını da karşılayacak şekilde düzenlenebilir (Walker Hafenstein ve Enslow, 1999, s.32). Zenginleştirme stratejilerinin süreç ve içeriğe ilişkin hedeflere ulaşma yöntemleri olarak düşünülmüştür. Zenginleştirme, sınıf öğretmenin ders programını her zamanki sınıf düzenlemesine bağlı olarak üstün yetenekli çocukların gereksinimlerine göre düzenlemesi ve çeşitlendirmesidir (Dağlıoğlu, 1995, s.51).

Zenginleştirme uygulaması; analitik düşünme ve problem çözme gibi üst düzey düşünme becerilerine ağırlık verilmesini gerektirmektedir (Smutny, 2001, s.76). Üstün yetenekli çocuğun özel yetenek alanları düşünülerek tasarlanmış, zenginleştirmeyi merkeze alan bir anlayış üstün yetenekliler için geliştirilecek bir eğitim programı için vazgeçilmezdir (Gross, 1999, s.207).

Zenginleştirme modelinde, normal sınıf içinde farklılaşmış öğrenme deneyimlerinin planlanması gerekmektedir. Söz konusu farklılaştırma yatay ve dikey olmak üzere uygulanabilmektedir. Yatay zenginleştirmede, konu ile ilgili etkinlik çeşidinin artırılması söz konusuysen, dikey zenginleştirmede ise, konu ile ilgili derinlemesine çalışmalar yapılmaktadır (Dağlıoğlu, 2004, s.79).

Zenginleştirme modelini diğer modellerden öne çıkaran en önemli özelliği, öğrencilerin özel anlıksa ihtiyaçların karşılanmasından başka toplumsal, duygusal ve bedensel açıdan kendine yakın ve benzer durumda olan akranları ile yetişip eğitim imkânı bulabilmesidir. Uyum sorununun ortadan kalkmasında etkin rol oynamaktadır. Söz konusu modelde sınıf mevcudunun fazla olmaması gerekmektedir. Çünkü öğretmenin her öğrencinin bireysel çalışmalarının planlanmasında rol alabilmesi ancak böyle mümkün olacaktır. Ayrıca öğretmenin program zenginleştirmesi alanında yetmiş olması gerekmektedir (Enç, 2005, s.214).

California'nın çeşitli okullarında uygulanan zenginleştirme programlarına göre; zenginleştirme okuldaki bütün öğretim dalları ile ilgili olarak uygulanabilir, zenginleştirme çalışmaları çok üstün yetenekli öğrencilerin ilgi ve tecrübesini uyarlayabilecek nitelikte olmalı, mekanik, anlamsız tekrarlardan kaçınılmalıdır, seçilecek zenginleştirme konuları öğrencinin kendi başına inceleme, gözlem ve araştırma etkinliklerine girişebilmesine elverişli olmalıdır, seminer türü çalışmalar, küme tartışmaları, inceleme ve araştırma niteliğinde olan görevler her hangi bir konu ya da durumun değerlendirilmesi niteliğinde çalışmalar verilmesi programlanmalı, yabancı dil öğretimi uygulanmalı, müze, fabrika, çeşitli bilim ve teknoloji merkezlerine ziyaretler düzenlenmelidir. Zenginleştirme programının etkili ve yararlı olabilmesi için öğretici ders araçlarının el altında bulundurulması gereği de belirtilmektedir (Enç, 2005, s.215).

2.3.2.3. Çoklu Zekâ Uygulaması

Kuramın geliştirilmesi esnasında, bir nöropsikolog ve eğitim profesörü olan Gardner, dâhilerle ve üstün yetenekli kişilerle, beyinde hasar olan hastalarla, otistiklerle, normal çocuk ve yetişkinlerle, farklı dalların uzmanlarıyla ve farklı kültürlerdeki kişilerle yapılmış çalışmalardan elde edilen bulguları incelemiştir (Coşkungönüllü,1998, s.31). Gardner (1983) "Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences" adlı eserinde zekânın, iki değil en az yedi yönü olduğunu savunmuştur. İnsanların klasik zekâ anlayışında olduğu gibi sadece matematik ve dilde başarı gösterdikleri zaman zeki sayılmalarının aksine; müzikte, sporda, dansa, iletişimde, resimde kendini gösterenlerin ve kendini iyi tanıyanların da zeki olduğunu iddia etmiştir. Daha sonra ise Checkley'in Gardner ile yaptığı bir görüşmede, Gardner sekizinci bir zekâ alanının varlığından bahsetmiş ve 1999 da yayımladığı "Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21.Century" adlı eserinde bu yeni zekâ alanını da kapsayacak şekilde yeniden formüle etmiştir (Saban,2001, s.6).

İnsan kendi zekâsını artırma ve geliştirme yeteneğine sahiptir. Yakın zamana kadar insan zekâsının doğumla kazanıldığı ve geliştirilmesine imkan olmadığı görüşü hakimdi. Bugün insan zekâsının yine yapabilecekleri ile ilgili düşünceleriyle paralellik gösterdiği kabul edilmektedir. İnsan hangi yaş ve seviyede olursa olsun sahip olduğu zihinsel işlevleri geliştirebileceği kişinin sahip olduğu yetenekleri tanıyarak ve harekete

geçirerek daha zeki olabileceklerini, insan zekâsının insanın içinde yaşadığı fiziksel, sosyal ve kültürel çevresini algılamasını ve kontrol etmesini sağlayan birçok yönü olduğu, insan zekâsının çok çeşitlilik ve çok yönlülük göstermesine rağmen kendi içinde bir bütün olduğu, bireyin günlük hayatla ilgili problemle karşılaştığında zihnin çeşitli alanları bir bütünlük göstererek uyum içinde çalıştığı biçimde özetlenebilir (Temur, 2001, s.7-8).

İnsanların tümü birçok zekâ alanına sahiptir. Fakat hayatı ilginç yapan şey her zekâ alanında eşit şekilde güçlü olmamız ve herkesin aynı zekâ bileşimine sahip olmamasıdır (Checkley, 1997, s.9).

Gardner, zekâyı problem çözme ve bir ya da birden fazla kültür ortamında değer verilen yeni ürünler yaratma becerisi olarak tanımlamaktadır. Zekânın akademik başarıyı tahmin etmeye yarayan, kısa sorulara verilen kısa cevaplardan çok daha fazla bir şey olduğunu belirtmiştir. Zekâyı geleneksel anlayıştan çok farklı olarak; zekâ alanlarından bahsetmiş ve her insanın birden fazla zekâ alanına sahip olması şeklinde tanımlamıştır (Gardner,1983, s.60, Armstrong, 2000, s.1-2). Gardner insan zekâsının 8 ayrı alt zekâdan oluştuğunu öne sürmektedir. Bunlar :

1. Sözel-Dilsel Zekâ (Verbal-Linguistic)

Şiir, mizah, hikâye anlatma, gramer, mecazlar, teşbihler, soyut ve simgesel düşünme, kavram oluşturma ve kelime yazma gibi dilin tüm özelliklerini etkili ve güzel kullanabilme yeteneklerini içerir. Sözel-dilsel zekâ dili kullanırken kelimelerin farkındadır, konuşulan kelimeyi seçerek kullanır. Okunan bir şiir, tartışılan bir fikir ya da düşüncenin farkındadır (Gardner,1993, s.21, Campbell, Campbell ve Dickinson. 1999, s.2).

2. Mantıksal-Matematiksel Zekâ (Logical-Mathematical)

Matematiksel ve mantıksal ilişkilerle kurulan sistemlere karşı duyarlıdır. Bilgisayar programlama, matematik, istatistik gibi sayıları etkili kullanmayı kapsar (Gardner,1993, s.19).

3. Görsel-Uzamsal Zekâ (Visual-Spatial)

Yüzey ve onun içinde bilginin kullanımını gerektiren durumları, farklı derinlik ve açılardan formlar tasarlama yeteneğini kapsar. Resim, grafik ve heykel gibi görsel sanatlar; denizcilik, harita yapımcılığı ve mimarlık, satranç gibi oyunlar bu zekâ alanına

hitap eder. Bu zekâ alanında görme duyusu önemlidir. Buna bağlı olarak şekiller tasarlama ve zihinde resimler yaratma yeteneğini ilgilendirir (Gardner,1993, s.21).

4. Bedensel-Kinestetik Zekâ (Bodily-Kinesthetic)

Vücudu kullanarak duyguları anlatabilmeyi, oyun oynayarak, yada yeni bir ürün üreterek duygularını ifade edebilmeyi kapsar (Gardner,1993, s.18).

5. Müziksel-Ritmik Zekâ (Musical)

Seslere ve müzik aletlerine karşı duyarlılık, ritmik ve tonal kavramları tanıma ve kullanma kapasitelerini içerir (Gardner,1993, s.17).

6. Sosyal Zekâ (İnterpersonal)

Bir grup içinde işbirlikli çalışabilme, diğer insanlarla sözel ya da sözsüz iletişim kurma yeteneği kapsar. İnsanlar arasındaki ilgi farklarını da bu zekâ alanı ortaya koyar. Örneğin ruh halleri, huyları, yönelimleri ve amaçlarındaki zıtlıklar gibi (Gardner,1993, s.22).

7. İçsel Zekâ (İntrapersonal)

İnsanın kendi duygularını, duygusal tepki derecesini, düşünme sürecini tanıma, kendini yansıtmaya ve öz benliğini anlama yetisidir. Ayrıca kişinin önsezi gibi kendi iç görünüşünü bilmesini de içerir. İçsel zeka, bizim kendi bilincimizin farkında olmamıza, kendi kendimizi tanımamıza olanak sağlar (Gardner,1993, s.24, Özsoy, 2003, s.93).

8. Doğa Zekâsı (Naturalistic)

Doğaya ve çevreye duyarlı olabilme, doğadaki ayrıntıları ve ilişkileri fark edebilme yeteneğidir. Doğa zekâsı her türlü doğal olgu üzerinde hissetmeyi, düşünmeyi ve eylem yapmayı içerir. Bitkilere, hayvanlara ve çevreye karşı ilgi, araştırma isteği bu zekânın belirgin özellikleridir (Selçuk, Kayılı, Okut, 2002, s.68, Saban,2001, s.14, Güneysu,2002, s.17).

Ayrıca Armstrong (2003, s.13-14) bu zekâları aşağıdaki şekilde açıklamıştır.

Sözel zekâ: Bir dile ait fonolojiyi söz dizimini gramer yapısını, kavram telaffuzunu ve sözcükleri anlamına uygun olarak kullanabilme becerisini kapsar. Şairler, editörler, roman yazarları bu zekâsı kuvvetli olan bireylere örnek olarak verilebilir.

Mantıksal zekâ: Bu tür zekâsı kuvvetli olan bireyler mantık kurallarına ve benzerliklerine, neden-sonuç ilişkilerine ve bunlara benzer soyut işlemlere karşı çok hassas ve duyarlıdırlar. Bu kişiler kategorilere veya sınıflara ayırarak, genelleme

yaparak, hesaplayarak, mantık yürüterek ve soyut ilişkiler üzerinde çalışarak iyi şekilde öğrenirler. Matematikçiler, istatistikçiler, bilgisayar programcıları bu zekâsı kuvvetli bireylere örnek olarak verilebilir.

Görsel zekâ (Uzaysal): Bu tür zekâsı kuvvetli olan bireyler objektif olarak gözleme veya görsel ve uzaysal fikirleri grafiksel olarak sergileme becerisine sahiptir (fiziksel bir uyarıcı olmasa bile). Harita yapımıcıları, mimarlar bu tür zekâsı kuvvetli bireylere örnek olarak verilebilir.

Müziksel zekâ: Bu tür zekâsı yüksek bireyin bir müzik parçasındaki ritmi, akustik düzeni, melodiyi, müzikteki iniş ve çıkışları, müzikteki bileşenleri, anlayabilme becerisi yüksektir. Bu zekâ türündeki bireyler en iyi ritim, melodi ve müzikle öğrenirler. Bu zekâsı kuvvetli olan bireylere örnek olarak besteciler, piyanistler, şarkıcılar verilebilir.

Kinestetik zekâ: Bu tür zekâsı kuvvetli olan bireyler koordinasyon, denge, güç, esneklik gibi vücut hareketlerinde beceriklidirler ayrıca hız gibi bazı fiziksel özelliklerin yanı sıra, dokunsak nitelikteki alanlarda da beceriklidirler. Bu zekâsı kuvvetli bireylere aktörler, atletler, dansçılar örnek olarak verilebilir.

Kişiler arası zekâ: Bu zekâ türü ile bir insanın diğer insanlardaki farklı özelliklerin farkına vararak onları en iyi şekilde yorumlama ve değerlendirme yeteneği kastedilir. Sosyal zekâsı güçlü olan kişiler, bir grup içerisinde grup üyeleri ile işbirliği yapma, onlarla uyum içinde çalışma ve bu insanlarla sözlü veya sözsüz iletişim kurma gibi yetenekleri güçlü insanlardır. Bu zekâsı kuvvetli bireylere psikologlar, eğlence düzenleyiciler, psikoterapistler örnek olarak verilebilir.

Kişiyeye dönük zekâ: Bu zekâ türü kuvvetli olan bireylerin kendini objektif olarak değerlendirme, duygularını, isteklerini ve ihtiyaçlarını fark edebilme, kendini iyi disipline edebilme becerileri ve özgüvenleri yüksektir. Ayrıca diğer bireylere ait motivasyonları, olumsuzlukları, fark edebilme becerilerine sahiptirler. Bu zekâsı kuvvetli bireylere öğretmenler, siyasetçiler, terapistler, örnek olarak verilebilir.

Doğa zekâsı: Bu zekâ türü gelişmiş olan bireyler farklı fauna ve floralardaki türleri ait anlama ve sınıflama becerilerine sahiptir. Ayrıca bütün ekosistemdeki yaşayan canlılara karşı ilgi duyarlar. Bu zekâsı kuvvetli bireylere zoolojistler, veterinerler, biyolojistler, örnek olarak verilebilir.

Gardner'e göre bireyler öyle ya da böyle bu zekâların tümüne değişik düzeylerde sahiptir. Kimisinde çok gelişmişken kimisinde de gelişimleri ortalama çevresinde kalmış olabilir. Çoklu zekâ kuramının anahtar kavramı 'çoğul' kelimesidir. Çünkü zekâ çok yönlüdür. (Ataman, 2005, s.179).

Gardner zekânın özelliklerini şöyle sıralar: (Ataman, 2005, s.179)

- Her insan kendi zekâsını artırma ve geliştirme yeteneğine sahiptir.
- Zekâ sadece değişmekle kalmaz, başkalarına da öğretilir.
- Zekâ, insandaki beyin ve zihin sistemlerinin birbiriyle etkileşimi sonucu ortaya çıkan çok yönlü bir olgudur.
- Zekâ çok yönlülük göstermesine karşın kendi içinde bir bütündür.
- Her insan, çeşitli zekâ alanlarının tümüne sahiptir.
- Her insan, zekâ alanlarından her birini belli bir düzeyde geliştirilebilir.
- Çeşitli zekâ alanları, genellikle bir arada belli bir uyum içinde çalışırlar.
- Bir insanın her alanda gizil gücü oranında zeki olabilmesinin birçok yolu bulunmaktadır.

Çoklu Zekâ Kuramı bir zekâ teorisi olmanın ötesindedir; o, çocukların nasıl öğrendiklerini ve öğretmenlerin nasıl öğretebileceğini gösteren bir eğitim felsefesidir (Hoerr, 1997, s.43).

Çoklu Zekâ Kuramı, öğrencileri çoklu yöntemlerle değerlendirmeyi savunur, Standartlaştırılmış testlerin en büyük sınırlılığı, öğrencilerin yıl boyunca öğrendiklerini sınırlı bir yol içerisinde göstermelerini istemesidir. Bunun aksine çoklu zekâ kuramı öğrencilerin belli bir beceri, konu veya alandaki yeterliliğini çeşitli yollarla gösterebilmesi düşüncesini savunmaktadır (Bümen, 2002, s.89).

2.4. Ülkemizde Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi

2.4.1. Cumhuriyet Öncesinde Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Osmanlı İmparatorluğu döneminde faaliyet gösteren Enderun Mektebi üstün yetenekliler eğitiminin dünyada sistematik olarak uygulandığı ilk eğitim kurumudur. II.

Murat tarafından kurulan fakat asıl gelişimini Fatih Sultan Mehmet zamanında gösterdiği bilinen Enderun Hristiyan ailelerden devşirilen çocukların Türk ailelerine verilmesi ve daha sonrasında Hazırlık sarayına alınması ve burada başarı gösterenlerin Enderun-ı Hümayuna alınması sürecini kapsamaktadır (Akkutay,1984, s.26).

Padişah, devlet gücünü yalnızca kendisine mutlak şekilde bağlı, sadık, minnet duygularıyla dolu, aynı zamanda çok iyi yetişmiş ve yetenekli kişilere teslim edebilirdi. İşte Enderun, bu amacı gerçekleştiren yöneticilerin bir kısmını yetiştiren, bazı Hristiyan gençlerin Müslüman yapıp eğitilerek yönetimine katılmalarını sağlayan bir okul idi. Enderunların amacı, sadece sarayda çalışacak olan devşirmeleri ve yeniçeri ocağında kullanılacak olan askerleri Türkleştirmek ve Müslümanlaştırmaktı (Akyüz,1994, s.79).

Enderun sistemi ile yeniçeri ocağı ve saray hizmetinde kullanılmak üzere Hristiyan çocukları toplanarak belli görevler için eğitilirdi (Yalçın, 2002, s.12). Bu mektebe seçilen öğrenciler devşirme usulüne göre toplanırdı. İhtiyaca göre üç, beş, veya yedi yılda bir öğrenci toplama işi yapılırdı. Devşirme kanunu ile toplanacak öğrencilerin nitelikleri belirlenirdi. Örneğin, Hristiyan çocuklarının asilleri, papaz oğulları, iki çocuktan sadece biri, birden çok çocuğu olanların en sağlıklısı, tek oğul olmaması, evlenmemiş olması gibi (Akgündüz, 1990, s.123-125; Özcan, 1994, s.255). Devşirme usulü ile seçilen çocukların bazıları saray için ayrılır, kalanları da Türk köylülerinin yanına verilerek Türk-İslam adetlerini öğrenmeleri sağlanırdı. Buradan acemi ocağına alınırlar, eğitimlerinden sonra ikinci bir seçimden daha geçirilerek Topkapı Sarayının Enderun-u Hümayun denilen iç bölümüne alınırlar; seferli, kiler, hazine odalarından birisinde hizmet görürler ve eğitimlerine devam ederlerdi (Uzunçarşılı, 1988, s.520; Sakaoğlu, 2003, s.39).

Enderun Mektebi ve üstün yetenek kavramlarını birlikte değerlendirdiğimizde karşımıza ilginç sonuçlar çıkmaktadır. Günümüzde üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde kullanılan teknikler ile Enderun Mektebi öğrenci seçimindeki kriterler birbiriyle birçok açıdan benzerlik göstermektedir. Günümüzde üstün yetenek özelliklerine sahip bireylerin oranı yüzde 2- yüzde 2,5 olarak gösterilmektedir veya bir başka ifadeyle akranlarının 98'inden zekâ bölümü olarak üstün olanlar üstün yetenekli bireyler olarak kabul edilmektedir (Mirman, 2003, s.40).

Enderun literatüründe ismi geçen saraylar; Edirne Sarayı, İbrahim Paşa Sarayı, Galata sarayı ve İskender Çelebi Sarayları'dır. Enderun'da eğitim gören bireyler başarı durumlarına göre Büyük ve Küçük Oda, Doğancı Odası, Seferli Koğuşu, Kiler Koğuşu, Hazine Odası ve Has Odaya yerleştirilirdi. Bu odaların en yükseği has oda idi (Yıldız, 2010, s.37).

2.4.2. Cumhuriyet Sonrasında Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Ülkemizdeki çalışmaların tarihsel sürecine bakacak olursak; Cumhuriyetin kurulmasından itibaren 1956 yılında çıkarılan 6660 sayılı kanun ve 1960 yılında özel sınıflar ve türdeş yetenek sınıfları ve 1964 yılındaki Ankara Fen Lisesinin açılışına kadar üstün yeteneklilerin eğitimine dayalı herhangi bir çalışma yoktur. Özel eğitimin gerekliliğinin farkına ilk defa 1956 yılında varılmış ve 6660 sayılı güzel sanatlarda fevkalade istidat gösteren çocukların devlet tarafından yetiştirilmesi hakkında kanun çıkartılarak müzik ve resim alanında üstün yeteneği erken yaşta tanınan bireylerin yurt dışına gitmeleri sağlanmıştır. Suna Kan ve İdil Biret bu olanaklardan yararlanan sanatçılarımızdandır. 1977'de bu kanun dondurulmuştur (Akarsu, 2001, s.39-40).

Cumhuriyet döneminde üstün yeteneklilerle ilgili ilk deneme 1960'lı yıllarda Ankara'da özel sınıflar ve türdeş yetenek sınıfları uygulamaları ile başlamıştır. Özel sınıf denemesi Ergenekon ilkokulunda çevre okullardan seçilen ve IQ düzeyleri o günün ölçme araçlarına göre 125 ve üstü olan öğrenciler ayrı bir sınıfa toplanarak ve zenginleştirilmiş bir program uygulanarak yapılmıştır. Ancak deneme ortaokul düzeyinde de sürecek biçimde planlanmış olduğu halde yarıda kesilmiş, bu sınıfın öğrencileri, öğrencilerini seçerek alan maarif koleji kabul etmiştir. Uygulamanın kapatılmasının sebebinin, üst düzey bürokratların kendi çocuklarının yetenek düzeyi yeterli olmasa da bu sınıflarda yer alması için yapılan baskılar olduğu söylenmektedir. Türdeş okullar uygulaması da aynı dönemde Ankara'daki üç okulda başlatılmış, ancak beş yılın sonunda herhangi bir değerlendirme yapılmadan sona erdirilmiştir (Akarsu, 2001, s.41-42).

Çok üstün ve özel yeteneklilerin özel eğitimleri konusunda 6660 sayılı kanun ile önemli ve anlamlı bir adım atılmıştır. Matematik ve fen bilimleri dallarında üstün ve özel yetenekleri bulunan gençlerimizi yetiştirmek amacı ile kurulmuş Ankara Fen Lisesi de üstün yeteneklilerin eğitilmesi yönünde atılmış önemli ve ilginç adımlardan başkasıdır. Okulun hazırlıklarına 1961 yılında Ford Vakfı ile MEB arasında yapılan bir anlaşma ile

girişilmiştir. Ford Vakfı; kurulacak okulda çalışmak üzere seçilecek öğretmenlerin ABD’de teksifi yetiştirme kurları ile hazırlanmalarının sağlanması, okulun özel programının geliştirilmesi için yurdumuz ve ABD üniversitelerinden bu konuda bilgi ve ihtisası olan uzmanların işbirliği ve yardımının sağlanması, okulun ihtiyacı olan öğrenim araçlarının sağlanması hususunda destek sağlamayı kabul etmiştir (Enç, 2005, s.235).

Cumhuriyet Döneminde üstün yeteneklilere dönük uygulamalardan birisi de 1416 sayılı yasa ile lise ve yüksek öğrenimini bitirenlerin devlet hesabınayabancı ülkelerde ileri öğrenim görebilmelerinin sağlanması ve TÜBİTAK’ın matematik ve fen bilimleri alanlarında üstün yetenek ve başarı gösteren gençlere verdiği burslardır (Enç, 2005, s.251-252).

Ülkemizde her geçen gün üstün yetenekliler ile ilgili çalışmalar artmakta, geçmiş yıllara göre üstün yeteneklilerin eğitiminin önemi daha da anlaşılmaktadır. Devlet kurumlarının yanında özel eğitim kurumları da yönlerini üstün yetenekli öğrencilere çevirmiş, dünya çapındaki bazı kuruluşlar ülkemizde faaliyetlere başlamış, üstün yetenekliler ile ilgili sivil toplum kuruluşları da her geçen gün sayılarını artırmıştır. 2009 yılı itibariyle ülkemizde üstün yeteneklilerle ilgili çalışma yapan kuruluşları; Üniversiteler, Ortaöğretim kurumları, ilköğretim kurumları, Sivil toplum kurumları ve BİLSEM’ler olarak ifade edilebilir (Yıldız,2010, s.40).

2.4.2.1. Ünivesiteler

Ülkemizde üstün yetenekliler ile ilgili çalışma yapan Lisans ve Yüksek Lisans düzeyinde faaliyet gösteren iki tane kuruluş vardır. Bu kuruluşlardan ilki; **İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü ÜstünZekâlılar Eğitimi Anabilim Dalıdır.** 2002 Yılında kurulan bu bölümde üstün zekâlıların eğitim konusunda önce lisans, 2003-2004’ten sonra Yüksek Lisans ve 2006-2007’den sonra da Doktora programı açılmıştır.

Üniversite ilköğretim düzeyinde de faaliyet göstermektedir. 30 Temmuz 2002’de Milli Eğitim Bakanlığı ve İstanbul Üniversitesi arasında imzalanan protokol gereğince, Beyazıt İlköğretim Okulu, üniversitenin ilköğretim öğrencileri projesi için uygulama okulu olarak tahsis edilmiştir. 2004-2005 öğretim yılının başında okulun binası depreme

dayanıklı görülmediği için Büyük Reşit Paşa İlköğretim Okulu'na geçici olarak taşınmıştır. Yeni binanın inşası 24 Şubat 2006 tarihinde Ford Otosan tarafından üstlenilmiştir. 2006-2007 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısında yeni binaya taşınılarakeğitim ve öğretim faaliyetlerini burada devam ettirmiştir. (<http://www.istanbul.edu.tr> 05.07.2012).

Üstün yetenekliler ile ilgili faaliyet gösteren diğer üniversite ise **Anadolu Üniversitesi Üstün Zekâlılar Bölümü (ÜYEP)'dir**. TÜBİTAK destekli Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı Bölüm Başkanı Doçent Dr. Uğur Sak'ın öncülüğünde, kurulmuştur. Bu program hem yüksekisansa öğrenci alan, hemde örgün eğitime devam eden ilköğretim altı ve yedinci sınıf öğrencilerini tanılayarak ders dışı zamanlarda ilgi ve kabiliyetlerine göre Matematik ve Fen Bilgisi alanında destek eğitimi veren bir programdır.

İlköğretim öğrencilerinin programa kabulü şöyledir. İlköğretim 6. ve 7. Sınıfa giden ve bu programdan yararlanmak için başvuran öğrenciler 2 adet sınava alınırlar. 2013 yılı öğrenci kabullerinde; Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığı'nın uygulamakta olduğu Yetenek 1 testinin % 70'i, Yetenek 2 testinin %30'u birleştirilecektir. Yetenek 1 veya Yetenek 2 testinde 140 veya üzerinde puan alan öğrenciler toplam puanlarına bakılmaksızın programa kayıt hakkı kazanırlar (<http://www.uyep.anadolu.edu.tr> 2013).

Üstün Yetenekliler Eğitim Programları (ÜYEP)'nin genel amacı, üstün yetenekli öğrencileri tanılamak; bu öğrencilerin entelektüel potansiyellerini en üst düzeye taşımalarına yardımcı olacak farklılaştırılmış eğitim ve rehberlik hizmetleri sunmak ve bu yeteneklerini pozitif yönlere kullanmalarına yardımcı olmaktır (<http://www.uyep.anadolu.edu.tr> 2013).

2.4.2.2. İlköğretim Okulları

Ford Otosan İlköğretim Okulu: İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekâlılar Eğitimi Anabilim Dalının ilköğretim öğrencileri için uygulama yaptığı okuldur. 30 Temmuz, 2002'de Milli Eğitim Bakanlığı ve İstanbul Üniversitesi (İÜ) arasında imzalanan protokol gereğince, Beyazıt İlköğretim Okulu, proje için uygulama okulu olarak tahsis edilmiştir. Bu protokol, üstün zekâlı ve

yetenekli öğrencilerimizi normal zekâ bölümü sınırları içinde olan yaşlılarından tamamen soyutlamadan, onların zihinsel, duyuşsal ve sosyal gereksinmelerini karşılayacak, kültürümüze özgü farklılaştırılmış bir program geliştirilmesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Her sınıfta 12'si üstün 12'si normal zekâ sınırları içinde olmak üzere 24 öğrenci vardır. Sadece aritmetik ve fen bilgisi derslerinde, üstün öğrencilerin kendi hızlarına göre ilerlemelerine, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda zenginleştirilmiş bir program izlemelerine fırsat yaratmak için, bu ders saatlerinde normal yaşlılarından ayrı bir sınıfta destek eğitimi görmelerine imkân tanınmaktadır. Birinci yarıyıda, birinci sınıftaki üstün çocukların çoğu okulöncesinde okumayı öğrenmiş oldukları için, Türkçe derslerini de normal yaşlılarından ayrı bir sınıfta yapmaktadırlar. İkinci yarıyıda normal zekâ sınırları içinde olan öğrenciler de okuma yazmaya başlayınca, Türkçe dersini birlikte görmektedirler. Bu aşamada, müzik, resim, yabancı dil vb. gibi diğer derslerde de seviye grupları imkânlar oranında oluşturulabilmektedir (<http://www.beyazit.k12.tr> 2012).

Coşkun Koleji: İstanbul'da bulunan kolej, üstün zekâlı/yetenekli bireylerin yüksek potansiyellerini harekete geçirmek, geleceğin mucitlerini, bilim adamlarını yetiştirmek, ülkemizin kalkınmasını sağlayacak olan bireylerin yok olmasını önlemek amacıyla bu programı başlatmıştır. Renzulli Learning öğretim sistemini kullanarak üstün yetenekli öğrencilere eğitim vermektedir. Ayrıca hafta sonu kurslarıyla da zenginleştirme çalışmalarını devam ettirmektedirler.

Zenginleştirme Etkinlikleri Şöyledir; (<http://www.coskun.k12.tr> 09.01.2013)

- a) Teknoloji Tasarım
- b) Fen Bilgisi
- c) Matematik
- d) Bilgisayar Destekli İngilizce
- e) Düşünce Becerilerini Geliştirme
- f) Duygusal ve Sosyal Gelişim
- g) Hafıza Teknikleri
- h) Resim ve Sanat Atölyeleri

i) Drama Çalışmaları

j) Özel İthal Edilmiş Zekâ Geliştirici Materyallerle Atölye Çalışmaları

k) Hayal Odası Çalışmalarıdır.

Doğa Koleji Üstün Zekâlılar İlköğretim Okulu: Türkiye’de ilk defa bir okul adı Üstün Zekâlılar İlköğretim okulu olarak kullanılmıştır. Üstün Zekâlılar Müdürü, Üstün Zekâlılar Eğitim Koordinatörü, Üstün Zekâlılar Eğitim Koordinatör Yardımcısı ve öğretmenleriyle birlikte üstün yetenekliler ile ilgili çalışmalar başlatılmıştır. Öğretmen veya bilirkişi tavsiyesi sonucunda başvuruda bulunan öğrenciye uzmanlar tarafından yapılan WISC-R testi sonucunda istenilen puan alınırsa öğrenciye yapılacak mülakat sonucunda öğrenci okula kabul edilir. Öğrencilere, teste dayalı eğitim yerine entelektüel seviyeyi geliştirici, alana yönelik çalışmalar ve projeler içeren, uygulamalı ve hedefe yönelik eğitim verilmektedir. Akademik programda ise; gelişmiş dil eğitimi, matematik ve fen konuları üzerinde ağırlıklı eğitim verilmektedir. Kurumun müfredat geliştirme çalışmalarının temelinde tam öğrenme, zenginleştirme, hızlandırma, analiz ve sentez sistemlerinin derslere yayılması vardır. Öğrencilerin yaratıcı yeteneklerinin geliştirilebilmesi için; takım çalışması gerektiren stüdyo sanatları, drama, sinema ve müzik gibi dersler verilmektedir (<http://ustun.dogakoleji.com> 2012).

Anabilim Eğitim Kurumları: Ülkemizde üstün yetenekliler ile ilgili uygulanan çalışmalardan birisi de Anabilim Eğitim Kurumları’ndaki üstün yetenekliler sınıflarıdır. Anabilim üstün yetenekliler sınıflarının eğitim programları, bilimsel araştırmaların ışığında uzman bir ekip tarafından tasarlanmış, bütün ders programları içerik olarak Türkiye’de tek olan ve üstün yetenekli öğrencilerin çok yönlü gelişimini hedefleyen çağdaş bir programdır. Kurumun üstün yetenekli öğrencilerin eğitimindeki temel felsefesi, öğrenmede geleneksel sınırları kaldırarak, anlamlı ve eğlenceli eğitim ortamlarında mutlu, kariyer hedefi olan ve başarılı bireyler yetiştirmektir. Öğrencinin sahip olduğu üstün yetenek yaşamına olumlu bir farklılık katmalıdır. İlköğretim 1. sınıfa üstün zekâlı veya özel üstün yetenekli öğrencilerin seçiminde, Erken Akademik Gelişim Testi, müzik ve resim performansı değerlendirmeleri WISC-R veya Stanford-Binet ölçeklerinden alınan sonuçlara göre öğrenci seçimi yapılmaktadır (<http://www.anabilim.k12.tr/ustunyetenekliler> 2013).

2.4.2.3. Ortaöğretim Okulları

TEV İnanç Türkeş Özel Lisesi: 1990 yılında ünlü girişimci ve iş adamı Sezai Türkeş, eşi İnanç Türkeş'in adını yaşatacak, maddi olanakları sınırlı üstün/özel yetenekli çocukların eğitileceği bir okul açmak için bir vakıf kurdu. Belirlenen amaç doğrultusunda eğitim vermekte iken, 1996 Ocak ayında maddi güçlükler baş gösterdi ve inşaat çalışmalarına ara verildi. 1997 yılında uygulamaya konan zorunlu sekiz yıllık eğitim, okulun ortaokul bölümünün kapanmasına yol açtı, öğrenci kaynağına sınırlama getirdi. Türk Eğitim Vakfının desteğiyle 10 Temmuz 2002 tarihinden itibaren eğitim öğretime aralıksız olarak devam etmektedir. Anadolu Lisesi müfredatı uygulanarak yabancı dille eğitim verilmektedir. Üstün ve özel yeteneklilere uygun etkinliklerle sürdürülmektedir. TC vatandaşı, maddi durumu yetersiz üstün zekâ ve yetenekte olan öğrenciler, öğrenci seçme heyetince belirlenmektedir. Seçme işlemleri, 2009 yılına kadar sadece MEB Rehberlik Araştırma Merkezleri'nden bildirilen, hem yetenekli hem de maddi durumu yetersiz öğrenciler arasından sınav yaparak birinci aşamayı geçmekte ve okulun ikinci aşama sınavına katılmaya hak kazanmaktadır. İlk defa 2003–2004 öğretim yılında dışarıdan başvuru kabul edilmiş ve gerekli kriterleri karşılayan ücretli öğrenciler de öğrenime başlamıştır. İki aşamayı başarıyla geçen öğrenciler, daha sonra birlikte, bir hafta süreli kamp dönemine katılmaktadır. 339 mezunundan 336'sı yurt içi ve yurt dışı üniversitelerinde öğrenimlerini sürdürmektedir. 2009 yılında 10. Dönem mezunlarını veren okulun 71 öğrencisi Harvard, Duke, Yale, Columbia, Williams, Stanford, MIT, Johns Hopkins, Swarthmore gibi saygın yükseköğretim kurumlarına devam etmektedirler (<http://www.tevitok12.tr> 2010).

Güzel Sanatlar Liseleri: Bakanlığın 20.8.1999 tarih ve 23792 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Yönetmeliğinde kurumunun amaç ve işleyişi şöyledir.

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünü bağlı, Resim ve Müzik alanında üstün yetenekli bireylerin özel sınavlarla seçilerek alındığı eğitim süresi 4 yıl olan devlet kurumlarıdır. Bu okullar, güzel sanatla ilgili yüksek öğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır ve karma eğitim yapılı, gündüzlü ve yatılı hizmet veren devlet okullarıdır.

Okulun amacı öğrencilerin, Güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmeleri, özel yetenek gerektiren yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını, alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen, yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini, Millî ve milletler arası sanat eserlerini tanımalarını ve yorumlamalarını sağlamak olarak belirlenmiştir.

2.4.2.4. Sivil Toplum Kuruluşları

Türk Zekâ Vakfı: Ankara'da ODTÜ Teknokent içerisinde bulunmaktadır. Emrahan HALICI'nın başkanlığında faaliyetlerini sürdüren kurumun, temel amacı; düşünme, algılama, mantık yürütme, karar verme ve problem çözme yetenekleri gelişmiş, çevreye ve değişen koşullara uyum gösterebilen, sanata, araştırma-geliştirmeye, bilim ve teknoloji üretimine yatkın ve beceri düzeyi yüksek insan gücünün yetiştirilmesi ve teşvik edilmesine yardımcı olmak, bu amaçla stratejiler belirlemek ve bu stratejileri korumak ve geliştirmek. Yetişmiş insan gücünü artırmaya yönelik çalışmalar için kaynak sağlamaya çalışmak, zekânın araştırılması ve ülkemizdeki zekâ potansiyelini ortaya çıkararak yönlendirmek, geliştirmek, desteklemektir. Yapay Zekâ, uygulama, araştırma, geliştirme çalışmaları yapmaktır. Türk zekâ vakfı bu amaçlara ulaşmak için her yıl ülke genelinde zekâ oyunları düzenlemektedir. Türk zekâ vakfı aşağıdaki alanlarda etkinlikler yapmaktadır (<http://www.tzv.org.tr> 2013).

Etkinlik Alanları

1. Zekânın Değerlendirilmesi
2. Bilgi Toplumu
3. Eğitim
4. Yaratıcılık ve Girişimcilik
5. Bilim ve Sanat
6. Yapay Zekâ
7. AR-GE
8. Yazılım

9. Zekâ Oyunları

Akıl Oyunları Etkinlikleri: Merkezi Newyork'ta bulunan Dünya Zekâ Oyunları Federasyonuna bağlı olan kuruluşun Türkiye'deki Merkezi İstanbul'dadır. Kuruluş her yıl ülke genelinde duyurular yaparak zekâ oyunları ve sudoku alanında yarışmalar düzenlemektedir. Finale kalan bireyler içerisinde Türk Beyin Takımı ve Türk Sudoku Takımı oluşturmaktadırlar. Bu takımlar Dünya genelinde yapılan yarışmalara katılmaktadırlar. Kuruluş iki ayda bir defa Akıl Oyunları Dergisi yayınlamaktadırlar (<http://www.akiloyunlari.com> 2010).

Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı (TÜYÇEV): Ülkemizdeki üstün yetenekli çocukların doğumlarından, yüksek öğrenimlerini tamamlamalarına kadar geçen süre içinde, aile ve okullarındaki eğitim ve gelişme ortamına katkıda bulunmak amacıyla kurulmuş, üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerini zenginleştirmek, okulları ile sosyal ve kültürel çalışma ortamlarını oluşturmak ve bu etkinliklere katılmalarını sağlamak amacıyla kurulmuş bir vakıftır. (<http://www.tuycev.org> 2013).

Üstün Zekâlılar Enstitüsü: İnsanlık için paha biçilmez bir değere sahip olan üstün zekâlı çocukların tüm insanlığa faydalı olabilecekleri bir atölyeye ihtiyaç olduğu düşüncesiyle üstün zekâlılar enstitüsü kurulmuştur. Öğrenci eğitim programları, öğrenci tanılmasının yapılması, tanılama kullanılan ölçeklerin geliştirilmesi gibi çalışmalarının yanı sıra eğiticilerin eğitimi ve üstün yetenekli bireylerin aile eğitimi alanında da faaliyet göstermektedir (<http://www.ustunzekalilar.org> 2013).

MENSA Üstün Yeteneklileri Destekleme Derneği: Üstün yetenekli bireylerle ilgili faaliyet yapan sivil toplum kuruluşlarından birisi de merkezi İngiltere olan Türkiye'de şubesi bulunan ve Başkanlığını Alphan Manas'ın yaptığı Türkiye MENSA'dır. 1946 yılında İngiltere'de kurulan üstün zekâlı insanlardan oluşan, üstün zekâlı bireylerin birbirleriyle dostluk kurmasına imkân sağlayan ve sosyal etkinliğin parçası haline getiren bir topluluktur. Dünya üzerinde kabul gören IQ testlerinden veya MENSA'nın yapmış olduğu IQ Testinde yüzde 2'lik dilime giren herkesin kabul edildiği bir gruptur (<http://www.mensa.org.tr> 2012) .

MENSA Türkiye'nin faaliyetleri şunlardır.

MENSA Çocuk Faaliyetleri

1. Yetenek Grupları (Patent desteği verilecek)
2. Yetenek Geliştirme Programı
3. Sosyal Organizasyonlar
4. MENSA Çocuk Toplantıları (Bölgesel ve Ulusal)
5. Aile ve MENSA Çocuk Rehberlik Seminerleri

MENSA Genç Faaliyetleri

1. Özel Yetenek Grupları (Patent desteği verilecek)
2. Özel Yetenek Geliştirme Alanları
3. Sosyal Organizasyonlar
4. MENSA Genç Toplantıları (Bölgesel ve Ulusal)
5. Aile ve MENSA Genç Rehberlik Seminerleri

MENSA Yetişkin Faaliyetleri

1. Proje Grupları (Patent desteği verilecek)
2. Sosyal Organizasyonlar
3. Ulusal ve Uluslararası Toplantılar
4. İlgi Alanına Yönelik Uzman Desteği

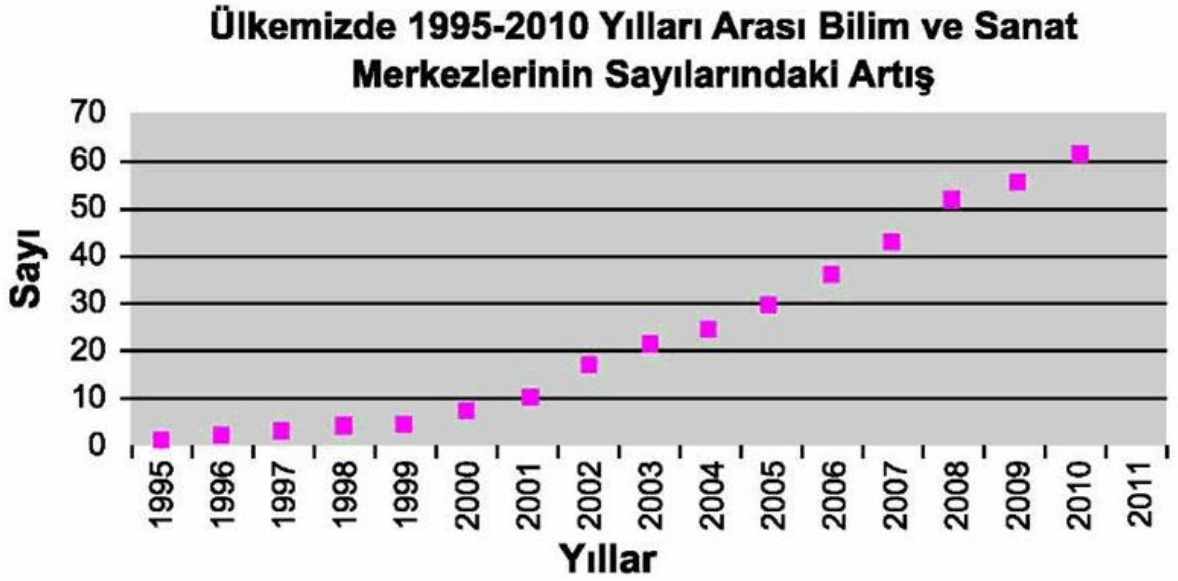
Dünya literatürüne göre yüzde 2'lik dilime giren öğrenciler üstün yetenekli bireyler olarak kabul edilir. Ülkemizde genellikle başarı Testlerinde (SBS) yüzde 2'lik dilime giren öğrencilerin tercih ettiği okullar; Fen liseleri, Anadolu Liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri, Polis Kolejleri ve Askeri liselerdir. Bu okulların programları her ne kadar özellikle üstün yetenekli öğrenciler için hazırlanmış olmasa da, üstün yetenekli bireylerin eğitimlerini devam ettirebilmeleri için tercih ettiği başlıca okul türleridir. Bu okullara giden bazı öğrencilerde üstün yetenekli öğrencilerdir (Yıldız,2010: s.48).

2.5. Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEMLER)

Bilim ve Sanat Merkezleri üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili ülkemizde MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Özel Yeteneklilerin Eğitimi Bölümü'ne bağlı kuruluşlardır.

MEB 1993 yılında Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri bünyesinde üstün yetenekliler şube müdürlüğünün açılmasıyla bugünkü BİLSEM'lerin temelini atılmıştır. 1995 yılında Necate Baykoç DÖNMEZ Başkanlığında MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri ile yine bu kurum bünyesinde Ankara'da Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi 08.09.1995 tarihinde açılmıştır. İstanbul Ataşehir'de 15.02.1996'da İstanbul Bilim ve Sanat Merkezi, 09.12.1997'de Bayburt'ta Bayburt Bilim ve Sanat Merkezi, 11.03.1998'de Isparta Bilim ve Sanat Merkezi, 14.09.1999'da Bursa'da Cevdet Nerse Bilim ve Sanat Merkezinin açılmasıyla Bilim ve Sanat Merkezleri'nin sayısı artarak devam etmiştir.

MEB'in 2007 yılında yayınladığı yönergesinde merkez şöyle tanımlanır: "Bilim ve Sanat Merkezi, okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur." (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2007, Madde 5). BİLSEM'lerin hedef kitlesi; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün veya özel yetenekli çocuklardır. Bilim ve Sanat Merkezi olarak adlandırdığı, pilot proje olarak beş ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Bayburt ve Denizli) öğrenci seçimi, öğretmen seçimi ve eğitimi, aile eğitimi ve bina hazırlıkları ile başlatılan bir uygulamadır. Bilim ve sanat Merkezleri (BİLSEM)'nden ilki 1995 yılında açılan Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi'dir. 2010 yılı itibariyle 55 ilde açılan merkez sayısı 61'e ulaşmıştır. 2009-2010 eğitim öğretim yılı istatistiklerine göre BİLSEM'lerde kayıtlı öğrenci sayısı 6942'dir. BİLSEM'lerde öğrenim gören öğrenciler örgün eğitimleri dışındaki zamanlarda ilgi ve yetenekleri doğrultusunda proje tabanlı eğitim almaktadırlar (MEB, Üstün Zekalıların/Yeteneklilerin Eğitim Çalıştayı, 2010).

Şekil 2: Kaynak: MEB, Üstün Zekâlıların/Yeteneklilerin Eğitim Çalıştayı, 2010

Uygulamada müfredat zenginleştirmeleriyle öğrencilerin yaratıcılıkları geliştirilmeye çalışılmakta, ayrıca öğrencilerin bir bütün olarak gelişmeleri hedeflenerek duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini sağlayacak etkinlikler müfredatla bütünleştirilmektedir (Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu, 2004, 59). Merkezin yönetmeliğine (madde 4) göre üstün veya özel yetenekli çocuk; zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya akademik alanlarda yaşlarına göre yüksek düzeyde başarı gösterdiği alan ve konu uzmanları tarafından belirlenen çocuktur. Üstün yetenekli çocuklar, yeteneğinin bilincinde ve kendini tanıyan bireyler olarak Bilim ve Sanat Merkezlerinde yetenekleri, istekleri doğrultusunda üretme imkânına sahiptir. Bu çocuklar kendi sınıflarında tek olabilirler ve bu durum onları sıkabilir. Ancak Bilim ve Sanat Merkezlerinde kendilerine benzeyen arkadaşlarıyla bir araya gelmeleriyle onlara mutluluk ve huzur verilmesi amaçlanmaktadır (Dönmez, 2004, 69).

Öğrenciler hem kendi akran gruplarıyla normal eğitim öğretimine devam etmekte hem de kalan zaman aralıklarında Bilim ve Sanat Merkezlerinde kendine uygun eğitim olanaklarından faydalanmaktadır. Bu uygulama öğrenciyi normal arkadaşlarından ayırmadığı için, akran grubuyla sosyal uyum problemi yaşamamasına katkı sağlamaktadır (Şenol, 2011: s.72).

2.5.1. Bilim ve Sanat Merkezleri'nin Amaçları

MEB tarafından Şubat, 2007'de Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi'nde (Madde:6):

Bilim ve Sanat Merkezleri'nin amaçları şu şekilde belirlenmiştir: Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak üstün yetenekli öğrencilerin:

1. Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsetme; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenebilen birey olma bilincinin kazandırılmasını,
2. Ulusal ve evrensel değerleri tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini ve bu değerlere saygı duymalarını, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünce yeteneklerini ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirmelerini, Yetenek alanı/alanlarının geliştirilmesinin yanı sıra, sosyal ve duygusal gelişimlerinin de sağlanarak bütünlük içinde değerlendirilmesini,
3. Yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesini,
4. Bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını,
5. Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerini,
6. İş alanlarındaki ihtiyaca yönelik yeni düşünceler önerebilmelerini, teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerini,
7. Üstün yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini edinmelerine imkân sağlayan şartların, ortam ve fırsatların oluşturularak disiplinler arası çalışmalardaki kazanımlarla sorunları çözmeye ya da ihtiyacı karşılamaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmelerini,
8. Yaşam projelerini gerçekleştirme fırsat ve imkânlarının verilmesini sağlamaktır.

2.5.2. Bilim ve Sanat Merkezlerinin İşleyişi

Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri yönergesinden alınan Bilim ve Sanat Merkezleri'nin işleyişinde farklı görevleri olan birimlerin tanımları, merkezlere öğretmen ve öğrenci seçim kriterleri, eğitim-öğretim uygulaması, Bilim ve Sanat Merkezleri'nin ilkeleri ve merkezlerde uygulanan programlar aşağıda sunulmuştur.

2.5.2.1. Bilim ve Sanat Merkezleri'ne Öğretmen Seçimi

Öğretmen seçimleri BİLSEM'lerin ihtiyaçlarına göre Bakanlıkça yapılır. Bilim ve Sanat Merkezlerine alınacak müdür, müdür yardımcısı ve öğretmenlerin hizmetteki performansları yüksek lisans ve doktora yapmış olmaları üstün yeteneklilerle ilgili kurs, seminer veya hizmet içi eğitim almaları gibi nitelikler göz önüne alınarak Bakanlıkça konulacak kriterlere göre atama yapılacağı belirtilmiştir. İlgili mevzuat ile atamaları bakanlığa bağlanmıştır. MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Özel Yeteneklilerin Eğitimi Şube Müdürlüğü daha önceden var olan öğretmen kriterlerini 2007-2008 eğitim öğretim yılı içerisinde daha bilimsel ve nesnel hale getirmiştir. Bu tarihten sonra yapılan tüm öğretmen alımları bu kriterlere göre yapılmıştır. Bu kriterler; üstün yeteneklilerin eğitimi veya kendi alanlarında doktora yapanlar 20 puan, yüksek lisans yapanlar 10 puan ÜDS veya KPDS ve TOFEL'den alınan puanlar 10 puan'a kadar, hakemli dergilerde yayınlanmış makaleler ve yazılmış kitaplar 10'ar puan, uluslararası projelerde yer almak 7 puan, ulusal projelerde yer almak 4 puan, lisans bitirme notunun yüksekliği en fazla 8 puan ulusal ve uluslararası kongrelerde yapılan sunular 3 ve 6, puan uzman ve başöğretmen ünvanına sahip olmak da 3 puan ile 5 puan olarak değerlendirilmektedir (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde:43).

Bakanlık öğretmen ihtiyacına göre öğretmen alım takvimi oluşturur, ülke genelinde öğretmen kriterlerine göre duyuruya çıkılır. Duyuruya cevap veren Bilim ve Sanat Merkezi'nde çalışmak için istekli olan öğretmenler kendi branşlarına göre, yukardan aşağıya en fazla puandan en az puan alanlara göre sıralanır. Hangi branшта ne kadar öğretmen ihtiyacı varsa ihtiyaç olan sayının en az 3 katı öğretmen hizmet içi eğitime alınır. Hizmet içi eğitim sonunda aldıkları puanlar ve başvuru puanlarına göre sıralama yapılır ve atanmak için uygun puanı alanlar boş bulunan Bilim ve Sanat Merkezi kadrolarına başvurarak bakan onayıyla ataması yapılır (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde:43).

2.5.2.2. Bilim ve Sanat Merkezleri'ne Öğrenci Seçimi

Bilim ve Sanat Merkezlerinin hedef kitlesi; okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrenciler olarak belirlenmiştir. Şu ana kadar; ilköğretim düzeyindeki öğrenciler Bilim ve Sanat Merkezleri tarafından tanılanmaktadır. Bilim ve Sanat Merkezleri daha önceden ilköğretim 3, 4 ve 5. sınıflardan tanılama yaparken günümüzde BİLSEM'lerin büyük bir çoğunluğu 2 ve 3. sınıflardan tanılama yapmaktadır. 2008- 2009 Eğitim ve Öğretim yılında Ordu Bilim ve Sanat Merkezi tarafından 1. sınıflardan da tanılama yapılmıştır (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde:8).

Aday Gösterme: Bilim ve Sanat Merkezlerine öğretmenler ve veliler çocukları/öğrencilerini aday gösterebilirler. İlköğretim çağı öğrenci tanılama formu sınıf öğretmenlerinin doldurmasının yanında veliler de isterlerse kendileri doldurup Bilim ve Sanat Merkezleri'ne çocuklarını aday gösterebilirler. Merkezler 1993'ten günümüze kadar; okulöncesi ve ortaöğretim düzeyinde herhangi bir tanılama yapmamıştır. Tanılama komisyonu veli müracaatlarını ve okullardan gelen formları değerlendirir. Tanılama kriterleri içerisine yerleştirilen testin geçerliliğini ve güvenilirliğini ölçen sorulara verilen cevaplara göre ve öğrencinin üstün yetenek özelliklerini ne kadarını ihtiva ettiğine binaen değerlendirme yapar. Değerlendirme sonucunda düzgün doldurulmamış veya doldurulması sonucunda üstün yetenek kriterlerinin çoğunu bünyesinde bulundurmayan formlar elenir. Kalan öğrenciler ise grup tarama testine alınır (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde:9).

2.5.2.2.1. Öğrenci Seçim Kriterleri

Bilim ve Sanat Merkezine devam edebilecek üstün yetenekli öğrencilerin seçimi merkezlerin tanılama ve yürütme komisyonlarınca yapılır. Merkez yürütme kurulu her yıl alacağı öğrenci sınıf seviyesini, kontenjanını ve tanılama takvimini dönem başında belirleyerek Bakanlığa öneride bulunur, Bakanlık önerileri dikkate alarak o yıl için o kurumca alınacak öğrenci sınıf seviyesini ve kontenjanı onaylar. Onaylar alındıktan sonra merkez bir dahaki eğitim öğretim yılında alacağı öğrenciler için ilde, ilçede veya bölgedeki okullara tanılama yazısı gönderir. Gönderilen yazıda hangi sınıf seviyesinde öğrenci alınacağı, hangi tarihler arasında başvuruların yapılacağı ve üstün yetenekli öğrencilerin genel özelliklerinin yazılı olduğu tanılama kriterleri bulunur. Okul müdürleri ilgili sınıf öğretmenlerine yazıyı duyurur. Sınıf öğretmenleri tarafından

öğrenciler tanılama kriterlerine göre belirli bir süre gözlemlenir. Gözlemler sonucunda sınıf öğretmenleri tarafından kriterlere uygun olan öğrenciler için gözlem formları doldurulur. Daha sonra formlar okul idarelerine teslim edilir. Okul idareleri sınıf öğretmenlerinden aldığı bu formları ve başvuru listesini üst yazı ile ilgili Bilim ve Sanat Merkezi'ne gönderir (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde:9).

Eğer bu dönem içerisinde sınıf öğretmeni öğrenciyi aday göstermemişse öğrencinin velisi BİLSEM'e gelerek gözlem formunu doldurarak başvuruda bulunabilir. Bilim ve Sanat Merkezine öğrenci alınması süreciyle ilgili her türlü görevi Merkez Tanımlama Komisyonu yapar. Bu komisyonda Müdürün görevlendireceği bir müdür yardımcısı, Ar-ge birim başkanı, okul öncesi birimi başkanı, Rehberlik ve psikolojik danışma birimi başkanı ve bu birimde görevli tüm öğretmenlerle özel eğitim öğretmeninden oluşur (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde:9).

Bilim ve Sanat Merkezlerine gönderilen bu formlar ve veli başvuru formları Merkez Tanılama Komisyonunca incelenir. Özellikle formların ciddiyetle doldurulması ve istenilen özelliklerin çoğunluğunu formun ihtiva etmesi yeterlidir. İnceleme sonucunda uygun görülen başvurular grup testine alınır. Grup testine alınacak öğrencilerin okullarına öğrencilerin sınav tarihlerini ihtiva eden resmi yazı gönderilir. Sınav tarihi geldiğinde öğrenciler grup tarama testine alınır (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde:9).

2.5.2.2.2. Grup Testi

Bilim ve Sanat Merkezleri kuruluşundan 2007-2008 eğitim-öğretim yılına kadar Bakanlık ve ODTÜ ölçme değerlendirme uzmanları tarafından 3. 4. ve 5. Sınıflar için ayrı ayrı geliştirilen grup testlerini kullanmaktaydı. 2007-2008 eğitim öğretim yılından itibaren grup tarama testi olarak Thurstone'nin Temel Kabiliyetler Testi 7-11 kullanılmaya başlanmıştır. Test yönergesine göre her bir sınıfta 10'ar öğrenciye TKT uzmanı Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen tarafından uygulanır. Bu testten kendi yaşlıları içerisinde merkezlerin imkânlarına göre Merkez Tanılama Komisyonunun belirleyeceği performans puanını alan öğrenciler incelemeye alınır. Resim ve Müzik alanından aday gösterilen öğrenciler grup testinden yine merkezlerin tanılama komisyonlarınca belirlenen performans puanını alanlar Resim ve müzik yetenek testlerine alınır. BİLSEM'ler öğrenci alımlarıyla ilgili kendi yüzdelik performansını kendisi belirleyebilir (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde: 11).

2.5.2.2.3. Bireysel İnceleme

Tüm Bilim ve Sanat Merkezlerinde bireysel incelemede de aynı test kullanılmaktadır. Zihinsel alanlardan aday gösterilen öğrenciler bu teste tabi tutulur. Merkezler bireysel incelemede David Weschler tarafından geliştirilen WESCHLER testlerinden 7-16 yaşlar için olanı WISC-R'ını kullanılmaktadır. Bu test WISC-R testi uygulama sertifikası olan psikolojik danışman ve rehber öğretmenler tarafından uygulanmaktadır. Test sonuçlarına ve merkez imkânlarına göre en az 130 ve üzerinde puan alan öğrencilerin listesi bakanlığa gönderilir, bakanlık tarafından onaylanan bu listedeki öğrenciler Merkezlere kayıt hakkını elde eder. Kayıt yaptıran öğrenciler Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi olur (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde: 12).

2.5.2.2.4. Yetenek Testi

Resim ve Müzik alanından aday gösterilen öğrenciler grup testine alınır. Grup testinden merkez tanılama komisyonlarınca belirlenen performansı gösteren öğrenciler müzik veya resim alanından hangisinde aday gösterilmişse o alandan yetenek testine tabii tutulur. Müzik ve Resim alanından aday gösterilen öğrenciler için ise merkez tarafından oluşturulan komisyonlarca seçimler yapılır. Bilim ve Sanat Merkezlerinde 2007-2008 Eğitim ve Öğretim yılından itibaren Resim ve Müzik alanında tanılama yapılmamaktadır (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde: 12).

2.5.2.3. Bilim ve Sanat Merkezleri'nde Eğitim Öğretim ve Uygulaması

MEB BİLSEM Yönergesinin 14. Maddesine göre; Bilim ve Sanat Merkezi öğrencileri; örgün eğitim sistemi içerisinde ilköğretim veya ortaöğretim kurumuna devam ederler. Ders dışı zamanlarda Bilim ve Sanat Merkezi'ndeki etkinliklere katılırlar. Öğrencinin Bilim ve Sanat Merkezine geldiği gün sayısı ve katıldığı etkinlikler öğrencinin bulunduğu programa göre değişir.

Merkezlerdeki eğitim-öğretim etkinlikleri;

“a) Okul öncesi eğitimi çağındaki üstün yetenekli çocuklar tam gün,

b) İlköğretim ve ortaöğretim çağındaki öğrenciler; örgün eğitimlerine akranları ile birlikte kayıtlı oldukları okullarında devam eder. Örgün eğitimleri dışındaki zamanlarda bireysel yeteneklerinin farkında olmaları ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak olan eğitim-öğretim, merkezlerce verilir.

Bu eğitim-öğretim;

- a) Birinci dönem : Eylül, ekim, kasım, aralık, ocak
- b) İkinci dönem : Şubat, mart, nisan, mayıs, haziran
- c) Üçüncü dönem : Temmuz, ağustos (yaz okulu, öğrenci kampları)

aylarını kapsayacak şekilde yılda üç dönem olarak düzenlenir. Her dönem sonunda merkez yürütme kurulunca hazırlanacak değerlendirme raporları Genel Müdürlüğe gönderilir.”Verilecek eğitim-öğretimin süresi çocuk/öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyacına göre belirlenir.

Çocuk/öğrenciler her dönem sonunda, merkezin öğretmenler kurulunda değerlendirilir. Bu değerlendirme sonunda çocuk/öğrencinin merkezlerdeki çalışmalara devamının yararlı olamayacağı görüşüne varılırsa durum, velisine ve merkez yürütme kuruluna bildirilir. Konu, merkez yürütme kurulunca oluşturulacak genişletilmiş bir komisyonda değerlendirildikten sonra velinin de görüşü alınarak gerektiğinde çocuk/öğrencinin merkezle ilişkisi kesilir.

Her eğitim döneminde devamsızlık süresi eğitim süresinin %30 unu geçemez. Mazeret göstermeksizin bu süreyi aşan veya programa katılmayanların kaydı silinir (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde:14).

2.5.2.4. Bilim ve Sanat Merkezleri’ndeki Birimler

Bilim ve Sanat Merkezleri’nin birimleri, merkezin işleyişinin ve çalışma yöntemlerinin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır.

Yönetim Birimi (Madde 22): Yönetim birimi; müdür, müdür yardımcıları ile merkez yürütme kurulu ve merkez danışma kurulundan oluşan birimdir.

Bilim Etkinlikleri Birimi (Madde 23): Bilim etkinlikleri birimi, bir ana eğitim birimi olup bu birim de; fen bilimleri, matematik, sosyal bilimler ve benzeri bilim dallarında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkânı sağlar.

Sanat ve Spor Etkinlikleri Birimi (Madde 24): Sanat ve spor etkinlikleri birimi, bir ana eğitim birimi olup bu birimde; resim, grafik, fotoğrafçılık, sinema, seramik, heykel,

hat, vitray, ebru, bale gibi görsel; müzik, tiyatro, drama, edebiyat gibi sözel ve işitsel; güzel sanat ve spor dallarında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkânı sağlanır.

Destek Etkinlikleri Birimi (Madde 25): Destek etkinlikleri birimi, Türkçe, doğru ve güzel konuşma-yazma, bilgisayar, yabancı dil, satranç, çevre koruma, sağlık bilgisi, kişiler arası iletişim ve benzeri alanlarda çocuk/öğrencilere genel kültür, iletişim ve günlük yaşamla ilgili temel bilgiler kazandırma imkânı sağlanır.

Araştırma, İzleme, Geliştirme ve Dokümantasyon Birimi (Madde 26):

(1) Araştırma, izleme, geliştirme ve dokümantasyon biriminde; merkezlerde üretilecek olan proje çalışmaları planlanır, koordine edilir ve desteklenerek değerlendirmeleri yapılır. Merkezlerin ihtiyacı olan çocuk/öğrencilere ve öğretmenlere yönelik her türlü kaynak, yayın ve araç-gereç kullanıma hazır şekilde bulundurulur.

(2) Üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin eğitim-öğretim ve eğitim modellerine yönelik ülke genelinde ve uluslararası düzeyde inceleme ve araştırmalar yapılır veya yaptırılarak sonuçları merkez yürütme kuruluna sunulur.

(3) Araştırma, izleme ve geliştirme birimi, merkezlerden eğitim-öğretim sürecini tamamlayarak ya da başka bir nedenle ayrılan çocuk/öğrencilerin takibini yapar ve veri tabanını oluşturur. Bilgileri e-mezun modülüne işler.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi (Madde 27): Rehberlik ve psikolojik danışma birimi; merkezlere alınan çocuk/öğrencilerin eğitsel ve gelişimsel yönde izlenmeleri, çeşitli yardım hizmetleri, uygulanan programların geliştirilmesi ve değerlendirilmesi konusunda çalışmaların ve çocuk/öğrencilerin eğitsel değerlendirmelerinin yapıldığı, bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) ve bireyselleştirilmiş öğretim programlarının (BÖP) hazırlandığı, disiplinler arası yaklaşımla çocuk/öğrencinin performans düzeylerinin tespit edildiği rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, okul öncesi eğitimi öğretmeni ve özel eğitim öğretmeninden (üstün zekâlılar bölümü mezunu veya ilgili sertifikasyon programını tamamlamış) oluşan birimdir.

Okul Öncesi Eğitimi Birimi (Madde 28): Okul öncesi eğitimi çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bilimsel düşünme ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, problem çözen, bağımsız, yenilikçi, girişimci, değişikliğe açık, alternatif düşünce üreten, nitelikli, yurtsever, hoşgörülü bireyler olarak yetişmelerini sağlayan birimdir.

Merkez Yürütme Kurulu (Madde 34): (1) Merkezdeki uygulamaların, amacına uygun şekilde yürütülebilmesi için merkez yürütme kurulu oluşturulur.

(2) Merkez yürütme kurulunda; merkez müdürü başkanlığında müdür yardımcıları, birim başkanları, merkezin bulunduğu yerleşim biriminde rehberlik ve araştırma merkezi varsa rehberlik ve araştırma merkezi müdürünün görevlendirdiği bir rehber öğretmen, velilerin seçtikleri veli temsilcisi, öğrencilerin seçtikleri öğrenci temsilcisi ve sponsor temsilcisi görev alır.

Tanımlama Komisyonu (Madde 36): Okul öncesi eğitimi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin tanımlama sürecindeki inceleme ve değerlendirme işlemlerini yürütmek üzere merkez müdürünün başkanlığında;

- a) Görevlendireceği bir müdür yardımcısından,
- b) Araştırma, izleme ve dokümantasyon birimi başkanından,
- c) Okul öncesi eğitimi birimi başkanından,
- ç) Rehberlik ve psikolojik danışma birimi başkanı ve bu birimde görevli öğretmenler ile özel eğitim öğretmeninden,
- d) Özel eğitim öğretmeninden oluşturulur.

2.5.2.5. Bilim ve Sanat Merkezleri'nin İlkeleri

MEB Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinin 15. Maddesine göre, Merkezlerde uygulanacak eğitim-öğretim programları, aşağıda belirtilen ilkeler çerçevesinde hazırlanır ve geliştirilir;

- a) Programlar, öğrenci merkezli, disiplinler arası, modüler yapıda hazırlanır.
- b) Programlar, lider ve/veya danışman öğretmenlerin rehberliğinde bireysel öğrenmeye uygun olarak hazırlanır.

c) Programlar, çocuk/öğrencilerin yaratıcılığını, sorunlara farklı yaklaşım ve çözüm bulma becerilerini geliştirecek ve yetişkinlik dönemlerindeki şartlara hazırlayacak nitelikte düzenlenir.

ç) Özel yetenekleri geliştirmeye yönelik programlar, disiplinler ve disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya kapsamı genişletilecek ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazandırma amacıyla hazırlanır.

d) Eğitim programları hazırlanırken çocuk/öğrencilerin canlı ve nesnelere olan ilişkisini iyi gözlemlemeye dayalı, analiz, sentez ve değerlendirme yapma gibi üst bilişsel düşünme becerilerini geliştirmesini sağlayan etkinliklerin planlanmasına ve uygulamasına dikkat edilir.

e) Uygulanacak programların süreleri, çocuk/öğrencilerin bireysel potansiyeli doğrultusunda belirlenir.

f) Uygulanacak eğitim programlarının her aşamasında değerler eğitimine yer verilir.

g) Eğitim programlarında yabancı dil öğretimine ve bilgisayar eğitimine yer verilebilir.

Kendilerine has özel bir tanılama sistemi olan Bilim ve Sanat Merkezleri aldıkları öğrencilere aşağıdaki programları uygulamaktadır.

2.5.2.6. Bilim ve Sanat Merkezleri'nde Uygulanan Programlar

MEB Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinin 16. Maddesinde Bilim ve Sanat Merkezleri'nde uygulanan programlara yer verilmiştir. Buna göre;

(1) Kayıtları yapılan okul öncesi eğitimi, ilköğretim ve ortaöğretim çağı çocuk/öğrencilerinin hazır bulunuşluk düzeyi ölçüldükten sonra merkezlerce;

a) Uyum (Oryantasyon),

b) Destek Eğitimi; 1) İletişim Becerileri, 2) Grupla Çalışma Teknikleri, 3) Öğrenme Yöntemleri, 4) Problem Çözme Teknikleri, 5) Bilimsel Araştırma Teknikleri, 6) Yabancı Dil, 7) Bilgisayar, 8) Sosyal Etkinlikler,

c) Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme,

ç) Özel Yetenekleri Geliştirme,

d) Proje Üretimi/Yönetimi

alanlarında düzenlenmiş eğitim programlarına alınırlar.

(2) Programları tamamlayan çocuk/öğrencilere tamamladığı her programın sonunda merkez müdürlüğünce Tamamlama Belgesi verilir.

2.5.2.6.1. Uyum Programı

Örgün eğitim kurumlarından gelen çocuk/öğrencilere ve velilerine öncelikle merkezin misyon ve vizyonu anlatılır. Uyum dönemi etkinlikleri çocuk/öğrencilerin sosyal ve duyuşsal gelişimleri, ilgi ve yetenek alanları göz önünde bulundurularak oluşturulan gruplar hâlinde yapılır. Yapılacak etkinliklerin içeriği çocuk/öğrencilerde merkezlere ait kurum kültürü ve biz bilinci oluşturacak şekilde planlanır. Çocuk/ öğrencilerin kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimleri hakkında bilgi toplamayı amaçlayan etkinlikler yapılır. Uyum süreci içerisinde yapılan etkinliklere merkezdeki tüm öğretmenler katılır. Her lider ve/veya danışman öğretmenin sorumlu olacağı çocuk/öğrenci grubu bu dönemde belirlenir. Uyum süreci içerisinde her çocuk/öğrenci, kendi lider ve/veya danışman öğretmeni başta olmak üzere bütün öğretmenlerce gözlemlenir ve gözlemler yazılı olarak not edilir. Bunun sonunda elde edilen veriler lider ve/veya danışman öğretmen tarafından gözlem defterine yazılır. Rehberlik ve psikolojik danışma birimine verilir. Hazır bulunuşluk düzeyini belirleme ilkelerinde olduğu gibi, çocuk/öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi belirleme çalışmalarına uyum sürecinde de devam edilir. Elde edilen veriler, öğretmenler kurulunda değerlendirilir ve değerlendirme sonuçları rehberlik ve psikolojik danışma birimince öğrenci dosyasına işlenir. Uyum süreci sonunda elde edilen geri bildirimler velilerle paylaşılır (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde:17).

2.5.2.6.2. Destek Eğitim Programı

Destek eğitim programında çocuk/öğrenciler, uyum programı sonunda ortaya çıkan performanslarına göre gruplara ayrılır. Gruplara ayrılan çocuk/öğrenciler, destek eğitim programındaki alt program dalları olan iletişim becerileri, grupla çalışma teknikleri, öğrenme yöntemleri, problem çözme teknikleri, bilimsel araştırma teknikleri, fen bilimleri, matematik, dil sanatları, sosyal bilimler, resim, müzik ve benzeri alanlar ile ilişkilendirilerek eğitime alınır. Destek eğitim programında yabancı dil ve bilgisayar programlarına tüm çocuk/öğrenciler alınır. Destek eğitim programında çocuk/öğrencilerce bireysel ya da grup hâlinde proje hazırlama çalışmalarına başlanır. Destek eğitim programı uygulama sürecinde ve süreç sonunda gözlemlere dayalı olarak

geri bildirimler alınır. Destek eğitim programı sonunda çocuk/öğrenciler hakkında yapılan bütün gözlemler ve alınan geri bildirimler, bir araya getirilerek öğretmenler kurulunca değerlendirilir ve her çocuk/öğrencinin ayrı ayrı ilgi ve yetenek alanı/alanları belirlenir (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde:17).

2.5.2.6.3. Bireysel Yetenekleri Fark Ettirici Program (BYFP)

Çocuk/ öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve devinişsel kapasiteleri dikkate alınarak uyum ve destek eğitimi programında yapılan gözlemler ve alınan geri bildirimler sonucu belirlenen bireysel yetenek alanı/alanları doğrultusunda öğrenci grupları oluşturulur. Çocuk/ öğrencilerin sahip oldukları bireysel yeteneklerini fark ettirebilmek amacıyla akademik bilgilere dayalı olarak yaratıcılıklarını öne çıkaran ve bireysel farklılıklarıyla ilgili disiplinlere yönelik programlar hazırlanır ve uygulanır. Öğrenme ortamları, yaratıcı düşünmeyi daha çok destekleyen çağdaş eğitim araç ve gereciyle donatılır. Programlar, çocuk/öğrenci merkezli eğitim anlayışına göre disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak modüler yapıda hazırlanır. Bireysel yetenekleri fark ettirici dönemde disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak proje üretim çalışmaları devam ettirilir ve projeler destek eğitimi programına göre daha kapsamlı hazırlanır. Bireysel yetenekleri fark ettirici programlar sonunda, çocuk/öğrenciler hakkında yapılan bütün gözlemler ve alınan geri bildirimler, öğretmenler kurulunda değerlendirilerek çocuk/öğrencinin ilgi ve yetenek alanı/alanları belirlenir (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde:17).

2.5.2.6.4. Özel Yetenekleri Geliştirici Program (ÖYGP)

Özel yetenekleri geliştirici programlar, çocuk/öğrenci merkezli eğitim anlayışına uygun olarak disiplinler arası modüler yapıda olur. Özel yetenekleri geliştirici programlarda çocuk/öğrencilere disiplinler ve disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazanmaları sağlanır. Çocuk/ öğrencilerin bireysel ilgi ve yeteneklerinin farkında olmalarını, kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak eğitim bu dönemde verilir. Çocuk/ öğrencilerce bu dönemde, daha çok özel yetenek alanı/alanlarına yönelik proje üretim çalışmaları yapılır (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde:17).

2.5.2.6.5. Proje Programı

Merkezlerdeki bütün etkinliklerin temelinde proje üretme ve geliştirme çalışmaları esas alınır. Proje hazırlama ve geliştirme konularında bilgi ve beceri kazandırmak üzere kurumdaki lider ve/veya danışman öğretmenler aracılığıyla gerekli ön öğrenmeler sağlanır ve proje yönergeleri hazırlanıp örnekler sunulur. Çocuk/ öğrencilerce lider ve/veya danışman öğretmenlerin rehberliğinde proje konuları belirler. Yöntem olarak öğretmenlerin çocuk/öğrencilere bilgi aktarmasından çok, kendi seçecekleri projeler doğrultusunda çalışmaları, geliştirdikleri çözüm uygulamaları ve bu süreç içerisinde öğrenmeleri temel alınır. Çocuk/ öğrenciler ilgi, yetenek ve tercihlerine göre 3–5 kişiden oluşan proje gruplarına ayrılır ve kendi seçtikleri proje üzerinde çalışarak gerektiğinde bireysel proje üretme çalışmaları da yapılır. Proje konularının belirlenmesi, seçilmesi ve sonuçlarının değerlendirilip geliştirilmesinde çevredeki iş yeri, yerel yönetimler, gönüllü kurum ve kuruluşlar ve üniversitelerden yararlanılır. Projeler ilgili kurum ve kuruluşlarda geliştirilebileceği gibi, gerektiğinde uzman kişilerden de destek sağlanır. Projelerin konusu ve seçiminde herhangi bir sınırlama yapılmaz. Her türlü üretim, hizmet, bilimsel çalışma ve sanat etkinlikleri projelendirilir. Projeler, disiplinler arası çalışma ve farklı becerilerin sentezini gerçekleştirmeye yönelik hazırlanır. Çocuk/ öğrencilerin, lider ve/veya danışman öğretmenler rehberliğinde planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarını yaparak, yaşayarak, öğrenen; üreten, sorun çözen, yaratıcı düşünebilen, çevresi ile iletişim kurabilen, bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler olarak yetiştirilmeleri sağlanır. Proje üretimi yapılırken eğitim-öğretim ortamları, her türlü çevre şartlarına açık, çok amaçlı, sosyal ve psikolojik yönden iş birliğine açık ve motive edici olacak şekilde düzenlenir. Süresi, çocuk/öğrencinin gelişimine göre merkezlerce belirlenen her eğitim-öğretim aşaması süreci içinde ve süreci sonunda, lider ve/veya danışman öğretmenler tarafından programların çocuk/öğrencilere yönelik değerlendirmeleri yapılır ve değerlendirme raporları hazırlanır. Hazırlanan raporlara dayanarak çocuk/öğrencilerin bu disiplinle/disiplinlerle ilgili değerlendirmeleri, kendi okullarında o disiplin öğretmenlerinden oluşturulacak bir kurul tarafından yapılır. Alınan sonuç, o dersin notu olarak öğrencinin karnesine yazılır (MEB BİLSEM Yönergesi, Madde:17).

BÖLÜM III: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, üstün yeteneklilerin eğitiminde bir model olarak görülen Bilim ve Sanat Merkezlerinin bu merkezlere devam eden öğrencilerin okuldaki akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisine ilişkin öğretmen ve velilerin görüşlerinin incelenmesi amaçladığından, tarama modeli esas alınmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Çalışmanın örneklemini ise İstanbul ilinde faaliyet gösteren Ataşehir ve Beşiktaş Bilim ve Sanat Merkezleri'ne devam eden öğrenciler, öğrencilerin velileri ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Öğretmen, veli ve öğrencilerin kişisel özelliklerine ilişkin ayrıntılara aşağıda, Tablo 3.1, 3.2 ve Tablo 3.3'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları(N=22)

Değişken	Grup	F	%
Cinsiyet	Erkek	4	18,2
	Bayan	18	81,8
Eğitim durumu	Meslek Y.O.	3	13,6
	Üniversite	18	81,8
	Y. Lisans	1	4,5
Branş	Sınıf Öğretmeni	20	90,9
	Türkçe Ö.	1	4,5
	Fen ve Teknoloji Ö.	1	4,5
Yaş	En Düşük	En Yüksek	Ortalama
	29	58	44,88
Kıdem	5	38	22,74

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %18,2'si erkek ve %81,8'i kadındır. Öğretmenlerin çok büyük bölümü (%81,8) bir üniversite mezunu olup, %90,9'u sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Öğretmenlerin yaşları ortalama 44,88'dir ve ortalama hizmet süreleri 22,74 yıldır.

Tablo 3.2. Velilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları (N=54)

Değişken	Grup	F	%
Cinsiyet	Erkek	17	31,5
	Bayan	37	68,5
Meslek	Akademisyen	1	1,9
	Doktor	2	3,7
	Öğretmen	7	13,0
	Polis-Asker	2	3,7
	Mimar-Mühendis	7	13,0
	Avukat-Hâkim	1	1,9
	Diğer	33	61,1
	Boş	1	1,9
Yaş (Veli)	31-40	25	46,3
	41-50	26	48,1
	51-60	3	5,6

Araştırmaya katılan velilerin %31,5'i erkek ve %68,5'i kadındır ve yaşları genel olarak 31-40 (%46,3) ile 41-50 (%48,1) arasında yer almaktadır.

Tablo 3.3. Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları (N=103)

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Erkek	60	58,3
	Kız	42	40,8
	Boş	1	1
Yaş	9 yaş	6	5,8
	10 yaş	55	53,4
	11 yaş	19	18,4
	12 yaş	13	12,6
	13 yaş	9	8,7
	Boş	1	1

Sınıf	4. Sınıf	61	59,2
	5. Sınıf	16	15,5
	6. Sınıf	15	14,6
	7. Sınıf	10	9,7
	Boş	1	1
BİLSEM'deki yıl	1 yıl	56	54,4
	2 yıl	40	38,8
	3 yıl	3	2,9
	4 yıl	2	1,9
	Boş	2	1,9
Alan	Zihinsel Yetenek	56	54,4
	Resim Yeteneği	7	6,8
	Müzik Yeteneği	4	3,9
	Boş	36	35,0
Program	Uyum P.	56	54,4
	Destek Eğitim P.	7	6,8
	Bireysel Yetenekleri Keşfedici P.	4	3,9
	Boş	36	35

Son olarak, çalışma grubunda yer alan öğrencilerin %58,3'ünün erkek ve %40,8'inin kız olduğu, yaşlarının 9 ile 13 arasında değiştiği, büyük çoğunluğunun (%59,2) 4. Sınıfa devam ettiği ve %54,4'ünün BİLSEM'de 1. Yıllarında, %38,8'inin 2.yıllarında olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmının, %54,4 ile Zihinsel Yetenek alanında ve yine %54,4'ünün Uyum Programında olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Bilim ve Sanat Merkezleri'nin öğrenciler üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla öğrenciler, öğretmenler ve anne-babalar için oluşturulan 3 ayrı değerlendirme anketi kullanılmıştır.

3.3.1. Öğrenci Anketi

Öğrencilere yönelik oluşturulan ankette öğrencilerin cinsiyetini, yaşını, sınıfını, BİLSEM'deki yılını, BİLSEM'deki alanını, BİLSEM'de devam ettiği programı soran 6 tane kişisel bilgiler maddesi bulunmaktadır. BİLSEM'in öğrenciler üzerindeki

etkilerinin belirlenmesi amacıyla, BİLSEM'in öğrencilerin akademik başarılarına etkisini ölçen 6 madde; BİLSEM'in öğrencilerin zihinsel gelişimine etkisini ölçen 6 madde; BİLSEM'in öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimine etkisini ölçen 9 madde; BİLSEM'in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine etkisini ölçen 7 madde olmak üzere toplam 28 madde bulunmaktadır. BİLSEM'de yaşanan sorunların belirlenmesi amacıyla, fiziki alt yapı ve donanım ile ilgili sorunları belirleyen 8 madde; BİLSEM öğretmenleriyle ilgili sorunları belirleyen 4 madde; uygulanan programlarla ilgili sorunları belirleyen 4 madde olmak üzere toplam 16 madde bulunmaktadır. Öğrenciler için, BİLSEM'in öğrencilere etkisi ve BİLSEM'de yaşanan sorunlara yönelik görüşleri belirlemek amacıyla 'evet katılıyorum, biraz katılıyorum, hayır katılmıyorum' şeklinde 3'lü likert tipinde ölçek hazırlanmıştır.

3.3.2. Öğretmen Anketi

Öğretmenlere yönelik oluşturulan ankette öğretmenlerin cinsiyetini, yaşını, eğitim durumunu, görevini, branşını ve meslekteki kıdem yılını soran 6 tane kişisel bilgiler maddesi bulunmaktadır. BİLSEM'in öğrenciler üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amacıyla, BİLSEM'in öğrencilerin akademik başarılarına etkisini ölçen 6 madde; BİLSEM'in öğrencilerin zihinsel gelişimine etkisini ölçen 3 madde; BİLSEM'in öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimine etkisini ölçen 9 madde; BİLSEM'in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine etkisini ölçen 7 madde olmak üzere toplam 25 madde bulunmaktadır. BİLSEM'de yaşanan sorunların belirlenmesi amacıyla, fiziki alt yapı ve donanım ile ilgili sorunları belirleyen 8 tane madde; BİLSEM öğretmenleriyle ilgili sorunları belirleyen 3 madde; uygulanan programlarla ilgili sorunları belirleyen 5 madde olmak üzere toplam 16 madde bulunmaktadır. Öğretmenler için, BİLSEM'in öğrencilere etkisi ve BİLSEM'de yaşanan sorunlara yönelik görüşleri belirlemek amacıyla 'tamamen katılıyorum, çoğunlukla katılıyorum, kısmen katılıyorum, çok az katılıyorum, hiç katılmıyorum' şeklinde 5'li likert tipinde ölçek hazırlanmıştır.

3.3.3. Veli Anketi

Velilere yönelik oluşturulan ankette velilerin cinsiyetini, mesleğini ve yaşını soran 3 tane kişisel bilgiler maddesi bulunmaktadır. BİLSEM'in öğrenciler üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amacıyla, BİLSEM'in öğrencilerin akademik başarılarına

etkisini ölçen 6 madde; BİLSEM'in öğrencilerin zihinsel gelişimine etkisini ölçen 3 madde; BİLSEM'in öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimine etkisini ölçen 9 madde; BİLSEM'in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine etkisini ölçen 7 madde olmak üzere toplam 25 madde bulunmaktadır. BİLSEM'de yaşanan sorunların belirlenmesi amacıyla, fiziki alt yapı ve donanım ile ilgili sorunları belirleyen 7 tane madde; BİLSEM öğretmenleriyle ilgili sorunları belirleyen 3 madde; uygulanan programlarla ilgili sorunları belirleyen 5 madde olmak üzere toplam 15 madde bulunmaktadır. Veliler için, BİLSEM'in öğrencilere etkisi ve BİLSEM'de yaşanan sorunlara yönelik görüşleri belirlemek amacıyla 'tamamen katılıyorum, çoğunlukla katılıyorum, kısmen katılıyorum, çok az katılıyorum, hiç katılmıyorum' şeklinde 5'li likert tipinde ölçek hazırlanmıştır.

3.4.Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması için önce konuyla ilgili literatür çalışması yapılmış, elde edilen bilgiler ve daha önce yapılmış çalışmalar da dikkate alınarak Bilim ve Sanat Merkezleri'nin öğrenciler üzerindeki etkisini araştırmak üzere öğretmen, veli ve öğrencilere yönelik olmak üzere anketler hazırlanmıştır. Verilerin toplanması amacıyla veri toplama araçlarının bir örneği ile araçları uygulama isteğini belirten bir dilekçe Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü ile İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne sunulmuş ve gerekli onay ve izin alınmıştır. Veri toplama araçlarının uygulaması 2012 yılı Nisan-Mayıs aylarında araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanması için araştırmacı, Beşiktaş Bilim ve Sanat Merkezi'nde anketlerle ilgili açıklamalar yapmış, öğrencilerin ve velilerin veri toplama araçlarını uygulamaları esnasında yanlarında bulunmuştur. Öğrencilerin öğretmenlerinin uygulaması gereken veri toplama araçları ise öğrenciler ve veliler yoluyla öğretmenlere ulaştırılmış, öğretmenler tarafından uygulanan veri toplama araçları araştırmacıya yine öğrenciler ve veliler yoluyla ulaştırılmıştır. İstanbul (Ataşehir) Bilim ve Sanat Merkezi'nde araştırmacı anketlerle ilgili açıklamalar yapmış, veri toplama araçlarını öğrencilere dağıtmıştır. Öğrenciler veri toplama araçlarını BİLSEM dışında uygulamışlardır. Veri toplama araçları velilere ve öğretmenlere öğrenciler aracılığı ile ulaştırılmıştır. Öğrenciler, veliler ve öğretmenler tarafından uygulanan veri toplama araçları BİLSEM görevlileri aracılığıyla araştırmacıya ulaştırılmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Öğretmen, veli ve öğrencilerden anketler ile toplanan veriler SPSS for Windows 17.0 (Statistical Package for Social Sciences) programı ile çözümlenmeye tabi tutulmuştur.

Verilerin çözümüne geçilmeden önce, toplanan verilerin belirlenen sınırlar içinde olup olmadığı, hatalar barındırıp barındırmadığı kontrol edilmiş, işlemlere bundan sonra geçilmiştir;

Öğrenci, öğretmen ve veli anketinde yer alan Likert tipi maddelerin cevap seçeneklerinin puan karşılıkları “dizi genişliği/yapılacak grup sayısı” (Tekin, 2002) formülü ile hesaplanmış ve araştırma bulgularının puanlanmasında esas alınan aritmetik ortalama aralıkları buna göre değerlendirilmiştir.

Öğretmen, veli ve öğrencilerin demografik özelliklerini özetlemek bakımından değişkenlerin frekans (f) ve yüzdeleri (%) hesaplanmıştır.

Öğretmen, veli ve öğrencilerin Bilim Sanat Merkezleri'nin öğrenciler üzerindeki etkisini araştırmaya yönelik hazırlanan anketlerde yer alan ifadeleri değerlendirme düzeylerini (görüşlerini) araştırmak üzere verdikleri puanların ortalaması ve standart sapmaları hesaplanmıştır.

BİLSEM'lerin öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi ve BİLSEM'lerde yaşanan sorunlarla ilgili öğretmen ve anne-babaların görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek üzere *bağımsız gruplar t testi* uygulanmıştır.

Tüm istatistiksel hesaplamalarda anlamlılık düzeyi, 05 olarak kabul edilmiştir. Anlamlılık değeri, 05'ten küçük ($p < .05$) bulunduğu gruplar (öğretmen-veli) arasındaki farklılıklar “anlamlı” olarak kabul edilmiş ve sonuçlar buna göre değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Bu bölümde, çalışma örneklemini olarak seçilen, İstanbul İlinde faaliyet gösteren Ataşehir ve Beşiktaş Bilim Sanat Merkezlerine devam eden öğrenciler, öğrencilerin velileri ve öğretmenlerinden araştırmanın amaçları doğrultusunda anket ile toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmeleri ve yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Öğretmen Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 4.1. Öğretmenlerin Bilim ve Sanat Merkezlerinin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisine İlişkin Görüşlerine Dair Betimsel İstatistikler

No	İfade	\bar{X}	Ss
A	BİLSEM'İN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ		
1.	Bilsem öğrencilerin yeteneklerini fark etmesini sağlamaktadır.	2,91	0,31
2.	Bilsem öğrencilerin okuldaki derslerine yardımcı olmaktadır.	2,76	0,39
3.	Bilsem öğrencilerin okul başarısını artırmaktadır.	2,70	0,37
4.	Bilsem öğrencilerin etkili ve kalıcı öğrenmesini sağlamaktadır.	3,22	0,25
5.	Bilsem öğrencilere uygun öğrenme stilimi fark etmesini sağlamaktadır.	2,90	0,20
6.	Bilsem bilimsel araştırma yapma becerisi kazandırmaktadır.	3,11	0,28
B	BİLSEM'İN ÖĞRENCİLERİN ZİHİNSEL GELİŞİMİNE ETKİSİ		
1.	Bilsem öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmektedir.	3,24	0,38
2.	Bilsem öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektedir.	3,05	0,27
3.	Bilsem öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmektedir.	3,00	0,39
C	BİLSEM'İN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL ve DUYGUSAL GELİŞİMİNE ETKİSİ		
1.	Bilsem öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.	2,86	0,13
2.	Bilsem öğrencilerin mutlu olmasını sağlamaktadır.	3,14	0,14
3.	Bilsem öğrencilerin kendini ifade etme becerilerine katkı sağlamaktadır.	3,23	0,17
4.	Bilsem öğrencilerin okul arkadaşlarıyla olan iletişimini iyileştirmektedir.	2,68	0,17
5.	Bilsem öğrencilerin kendini farklı şekillerde ifade etmesini sağlamaktadır.	2,82	0,25
6.	Bilsem öğrencilere özel olduğunu hissettirmektedir.	2,95	0,22
7.	Bilsem öğrencilerin liderlik yönünün gelişmesine katkı sağlamaktadır.	2,81	0,28
8.	Bilsem öğrencilere grupta çalışma bilinci kazandırmaktadır.	2,90	0,24
9.	Bilsem öğrencilerin işbirliğinin önemini kavramasını sağlamaktadır.	3,15	0,25
D	BİLSEM'İN ÖĞRENCİLERİN YARATICILIK BECERİLERİNİN GELİŞİMLERİNE ETKİSİ		
1.	Bilsem öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.	3,14	0,21

2.	Bilsem'de öğrencilerin yeni ve özgün fikirler geliştirmesine katkı sağlayacak etkinlikler uygulanmaktadır.	3,05	0,29
3.	Bilsem'de öğrenciler özgün fikirler üretebilmektedir.	2,91	0,22
4.	Bilsem'de öğrenciler özgün projeler tasarlayabilmektedirler.	2,86	0,26
5.	Bilsem öğrencilerin projelerini desteklemektedir.	2,95	0,23
6.	Bilsem'de öğrenciler öğrendiklerini günlük hayatta kullanabilmektedir.	3,05	0,24
7.	Bilsem'de öğrencilerin hayal gücünü aktif kılacak etkinliklere yer verilmektedir.	3,09	0,21

Ortalama Puanlar (Katılma Düzeyi):

0,00 – 0,80 : Hiç katılmıyorum

0,81 – 1,60 : Çok az katılıyorum

1,61 – 2,40 : Kısmen katılıyorum

2,41 – 3,20 : Çoğunlukla katılıyorum

3,21 – 4,00 : Tamamen katılıyorum

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğrencilerin okuldaki akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisine ilişkin görüşleri Tablo 4.1.'de özetlenmiştir. Öğretmenler, ankette yer alan ifadeleri değerlendirirken, görüşlerini belirtmek için 'Hiç katılmıyorum' ile 'Tamamen katılıyorum' arasında bir seçeneği işaretlemişlerdir.

'BİLSEM'in Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi' alt başlığı ile sunulan 6 ifade öğretmenlerce $\bar{X} = 2,70$ ile $\bar{X} = 3,22$ arasında değişen ortalama puanlar arasında değerlendirilmiştir. Genel olarak öğretmenlerin BİLSEM'in öğrencilerin akademik başarılarına etkisini olumlu buldukları anlaşılmaktadır. İfadelere verilen ortalama puanlar incelendiğinde öğretmenlerin "3. BİLSEM öğrencilerin okul başarısını artırmaktadır." ($\bar{X} = 2,70$), "2. BİLSEM öğrencilerin okuldaki derslerine yardımcı olmaktadır." ($\bar{X} = 2,76$), "5. BİLSEM öğrencilere uygun öğrenme stilimi fark etmesini sağlamaktadır." ($\bar{X} = 2,90$), "1. BİLSEM öğrencilerin yeteneklerini fark etmesini sağlamaktadır." ($\bar{X} = 2,91$) ve "6. BİLSEM bilimsel araştırma yapma becerisi kazandırmaktadır." ($\bar{X} = 3,11$) ifadelerine çoğunlukla düzeyinde katıldıkları görülmektedir. "4. BİLSEM öğrencilerin etkili ve kalıcı öğrenmesini sağlamaktadır"

($\bar{X} = 3,22$) önermesine ise araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamen katıldıkları bulunmuştur. Öğretmenlerin görüşüne göre, BİLSEM, en çok öğrencilerin etkili ve kalıcı öğrenmelerine katkıda bulunmaktadır.

‘BİLSEM’in Öğrencilerin Zihinsel Gelişimine Etkisi’ alt başlığında öğretmenlere sorulan 3 ifadeden en yüksek ortalama puanı 3,24 ile “1. *BİLSEM öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmektedir.*” almıştır. Öğretmenler BİLSEM’lerin en çok öğrencilerin düşünme becerilerine katkıda bulunduğunu düşünmektedir (‘Tamamen katılıyorum’ düzeyinde). Bundan sonra ise “2. *BİLSEM öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektedir.*” ($\bar{X} = 3,05$) ve “3. *BİLSEM öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmektedir.*” ($\bar{X} = 3,00$) ifadeleri gelmektedir. Genel olarak bakıldığında, araştırmaya katılan öğretmenlerin BİLSEM’lerin öğrencilerin zihinsel gelişimine etkisinin olumlu buldukları söylenebilir.

‘BİLSEM’in Öğrencilerin Sosyal ve Duygusal Gelişimine Etkisi’ ile ilgili araştırmaya katılan öğretmenlere verilen ifadeleri değerlendirmelerinde genelde olumlu bir bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. Öğretmenler kendilerine değerlendirmek üzere sunulan 9 ifadeyi $\bar{X} = 2,81$ (‘Çoğunlukla katılıyorum’) ile $\bar{X} = 3,23$ (‘Tamamen katılıyorum’) arasında puanlamışlardır. İfadelere verilen ortalama puanlar incelendiğinde öğretmenlerin BİLSEM’leri en çok öğrencilerin kendini ifade etme becerilerine katkısı bakımından başarılı buldukları görülmektedir ($\bar{X} = 3,23$ ile ‘Tamamen katılıyorum’ düzeyinde). Öğretmenlerin 9 ifadeden en düşük puanladıkları ise $\bar{X} = 2,81$ ile (‘Çoğunlukla katılıyorum’ düzeyinde) öğrencilerin liderlik yönünün gelişmesine BİLSEM’lerin yaptıkları katkı olmuştur.

‘BİLSEM’in Öğrencilerin Yaratıcılık Becerilerinin Gelişimine Etkisi’ konusunda da öğretmenlerin BİLSEM’ler hakkında olumlu bir görüşe sahip oldukları bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişmesine BİLSEM’lerin katkısının üst düzeyde değilse bile genel olarak olumlu bir katkıda bulunduğu görüşündedirler. Öğretmenlerin konu ile ilgili kendilerine sunulan ifadeleri $\bar{X} = 2,86$ ile $\bar{X} = 3,14$ arasında değişen ortalama puanlarla değerlendirdikleri görülmüştür. Öğretmenler, en yüksek ortalama puanı $\bar{X} = 3,14$ (‘Çoğunlukla katılıyorum’) ile “1. *BİLSEM öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.*” ve en

düşük ortalama puanı ise $\bar{X} = 2,86$ ile ('Çoğunlukla katılıyorum') "*3.BİLSEM'de öğrenciler özgün projeler tasarlayabilmektedirler.*" ifadesine vermişlerdir.

4.2. Öğretmen Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo 4.2. Öğretmenlerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşlerine Dair Betimsel İstatistikler

No	İfade	\bar{X}	Ss
A	FİZİKİ ALT YAPI VE DONANIM İLE İLGİLİ SORUNLAR		
1.	Bilsem'in araç ve gereçleri yeterli değildir.	0,38	0,26
2.	Bilsem sınıfları öğrencilerin çalışma koşullarımıza uygun değildir.	0,43	0,13
3.	Bilsem'in sınıfları yeterli değildir.	0,33	0,11
4.	Bilsem'in laboratuvarları yeterli değildir.	0,43	0,13
5.	Bilsem'e öğrenciler özenle seçilmemektedir.	0,21	0,20
6.	Bilsem'de oyun alanları yeterli değildir.	0,57	0,14
7.	Bilsem'de geçirilen zaman yeterli değildir.	0,63	0,19
8.	Bilsem'de çalışma saatleri okul saatleri ile çakışmaktadır.	0,93	0,34
B	BİLSEM ÖĞRETMENLERİYLE İLE İLGİLİ SORUNLAR		
1.	Bilsem'de çalışan öğretmenlerin üstün yetenekliler ile ilgili eğitimi yeterli değildir.	0,50	0,14
2.	Bilsem çalışanları velilerle işbirliği içinde hareket etmemektedir.	0,70	0,16
3.	Bilsem çalışanları okulla işbirliği içinde hareket etmemektedir.	1,62	0,25
C	BİLSEM'LERDE UYGULANAN PROGRAMLAR İLE İLGİLİ SORUNLAR		
1.	Uygulanan programların süresi yeterli değildir.	0,63	0,19
2.	Uygulanan programlar öğrencilerin potansiyeline göre belirlenmemektedir.	0,50	0,18
3.	Uygulanan eğitimde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hareket edilmemektedir.	0,36	0,21
4.	Merkez dışı etkinliklere yeterince yer verilmemektedir.	0,71	0,25
5.	Yapılan merkez dışı etkinlikler yararlı değildir.	0,25	0,21

Ortalama Puanlar (Katılma Düzeyi):

0,00 – 0,80 : Hiç katılmıyorum

0,81 – 1,60 : Çok az katılıyorum

1,61 – 2,40 : Kısmen katılıyorum

2,41 – 3,20 : Çoğunlukla katılıyorum

3,21 – 4,00 : Tamamen katılıyorum

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Bilim ve ve Sanat Merkezlerinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 4.2.'de özetlenmiştir. Bilim Sanat Merkezlerinde yaşanan sorunlar üç alt başlıkta incelenmiştir. Bunlar; fiziki alt yapı ve donanım ile ilgili sorunlar, BİLSEM öğretmenleriyle yaşanan sorunlar ve BİLSEMLER'de uygulanan programlarla ilgili sorunlardır.

Fiziki alt yapı ve donanım ile ilgili sorunlara ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin oldukça olumlu olduğu, öğretmenlerin kendilerine sunulan sorunlara ilişkin ifadeleri oldukça düşük puanlarla değerlendirdikleri görülmektedir. 8 ifadeden sadece bir tanesine öğretmenler 'Çok az katılıyorum' demişlerdir ($\bar{X} = 0,93$ ile "8. *BİLSEM'de çalışma saatleri okul saatleri ile çakışmaktadır.*". Öğretmenler diğer sorunların tümüne de hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir $\bar{X} = 0,21$ ile $\bar{X} = 0,63$.

BİLSEM öğretmenleriyle ilgili yaşanana sorunlara ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin de genelde olumlu olduğu söylenebilir. Öğretmenler, "1. *BİLSEM'de çalışan öğretmenlerin üstün yetenekliler ile ilgili eğitimi yeterli değildir.*" ($\bar{X} = 0,50$) ve "2. *Bilsem çalışanları velilerle işbirliği içinde hareket etmemektedir.*" ($\bar{X} = 0,70$) görüşlerine hiç katılmazken, "3. *BİLSEM çalışanları okulla işbirliği içinde hareket etmemektedir.*" ($\bar{X} = 1,62$) görüşüne ise kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. BİLSEM öğretmenleriyle yaşanan sorunların başında, kısmen de olsa, işbirliği eksikliği gelmektedir.

Son olarak, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan programlarla ilgili öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında, bulunan ortalama puanların $\bar{X} = 0,25$ ile $\bar{X} = 0,71$ arasında değiştiği ve 'Hiç katılmıyorum' düzeyinde kaldıkları görülmektedir. Bu nedenle, araştırmaya katılan öğretmenlerin merkezlerde uygulanan programlarla ilgili önemli bir sorun görmedikleri, görüşlerinin genelde olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

4.3. Veli Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 4.3. Velilerin Bilim ve Sanat Merkezlerinin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisine İlişkin Görüşlerine Dair Betimsel İstatistikler

No	İfade	\bar{X}	Ss
A BİLSEM'İN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ			
1.	Bilsem çocuğumun yeteneklerini fark etmesini sağladı.	2,15	0,17
2.	Bilsem çocuğumun okuldaki derslerine yardımcı oldu.	1,58	0,23
3.	Bilsem çocuğumun okul başarısını artırdı.	1,61	0,20
4.	Bilsem çocuğumun etkili ve kalıcı öğrenmesini sağladı.	2,20	0,16
5.	Bilsem çocuğumun uygun öğrenme stilini fark etmesini sağladı.	2,31	0,17
6.	Bilsem çocuğuma bilimsel araştırma yapma becerisi kazandırdı.	2,54	0,17
B BİLSEM'İN ÖĞRENCİLERİN ZİHİNSEL GELİŞİMİNE ETKİSİ			
1.	Bilsem çocuğumun düşünme becerilerini geliştirdi.	2,92	0,18
2.	Bilsem çocuğumun eleştirel düşünme becerilerini geliştirdi.	2,75	0,15
3.	Bilsem çocuğumun problem çözme becerilerini geliştirdi.	2,66	0,12
C BİLSEM'İN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL ve DUYGUSAL GELİŞİMİNE ETKİSİ			
1.	Bilsem çocuğumun iletişim becerilerinin gelişmesine katkı sağladı.	2,68	0,11
2.	Bilsem çocuğumun mutlu olmasını sağladı.	2,98	0,12
3.	Bilsem çocuğumun kendini ifade etme becerilerini geliştirdi.	2,81	0,14
4.	Bilsem öğrencilerin okul arkadaşlarıyla olan iletişimini iyileştirmektedir.	2,29	0,17
5.	Bilsem çocuğumun kendini farklı şekillerde ifade etmesini sağladı.	2,73	0,11
6.	Bilsem çocuğuma özel olduğunu hissettirdi.	3,02	0,09
7.	Bilsem çocuğumun liderlik yönünün gelişmesine katkı sağladı.	2,64	0,12
8.	Bilsem çocuğumun grupla çalışma bilinci kazandırdı.	2,94	0,08
9.	Bilsem çocuğumun işbirliğinin önemini kavramasını sağladı.	2,84	0,08
D BİLSEM'İN ÖĞRENCİLERİN YARATICILIK BECERİLERİNİN GELİŞİMLERİNE ETKİSİ			
1.	Bilsem çocuğumun yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağladı.	2,86	0,13
2.	Bilsem'de çocuğumun yeni ve özgün fikirler geliştirmesine katkı sağladı.	2,78	0,16
4.	Bilsem çocuğumun özgün projeler tasarlamasına katkı sağladı.	2,51	0,16
5.	Bilsem çocuğumun geliştirdiği projeleri destekledi.	2,29	0,35
6.	Çocuğum, Bilsem'de öğrendiklerini günlük hayatta kullanabiliyor.	2,53	0,14
7.	Bilsem'de çocuğumun hayal gücü gelişti.	2,73	0,09

Ortalama Puanlar (Katılma Düzeyi):

0,00 – 0,80 : Hiç katılmıyorum

0,81 – 1,60 : Çok az katılıyorum

1,61 – 2,40 : Kısmen katılıyorum

2,41 – 3,20 : Çoğunlukla katılıyorum

3,21 – 4,00 : Tamamen katılıyorum

BİLSEM'in öğrencilerin akademik başarısına etkisine ilişkin veli görüşlerinin genel olarak, öğretmenler kadar olumlu olmadığı görülmektedir (Tablo 4.3.). Velilerin, öğrencilerin akademik başarısına BİLSEM'in katkısına ilişkin kendilerine sunulan ifadeleri değerlendirmeleri sonucunda hesaplanan ortalama puanların $\bar{X} = 1,58$ ile $\bar{X} = 2,54$ arasında değiştiği bulunmuştur. Veliler hiçbir ifadeye tamamen katılmamışlardır. Velilerin en çok katıldıkları $\bar{X} = 2,54$ ile “6. *BİLSEM çocuğuma bilimsel araştırma yapma becerisi kazandırdı.*” (‘Çoğunlukla katılıyorum’ düzeyinde), en az katıldıkları ifade ise $\bar{X} = 1,58$ ile “2. *BİLSEM çocuğumun okuldaki derslerine yardımcı oldu.*” (‘Çok az katılıyorum’ düzeyinde) olmuştur. Velilerin BİLSEM'den genel olarak öğrencilerin akademik başarılarına katkısı bakımından memnun olmadıkları söylenebilir.

Veliler, BİLSEM'in öğrencilerin zihinsel gelişimine etkisini, üst düzeyde olmasa da genel olarak olumlu bulmaktadırlar. Veliler sırasıyla BİLSEM'i en çok çocuğun düşünme becerisini geliştirmesi ($\bar{X} = 2,92$), eleştirel düşünme becerisini geliştirmesi ($\bar{X} = 2,75$) ve son olarak da problem çözme becerisini geliştirmesi ($\bar{X} = 2,66$) bakımından etkili bulmuşlardır.

BİLSEM'in öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimine etkisine ilişkin veli görüşlerinin genelde olumlu sayılabileceği söylenebilir. Veliler, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimine BİLSEM'in katkısına ilişkin görüşlerinin sorulduğu ifadelere verdikleri puan ortalamalarının $\bar{X} = 2,29$ (‘Kısmen katılıyorum’ düzeyinde) ile $\bar{X} = 3,02$ arasında (‘Çoğunlukla katılıyorum’ düzeyinde) olduğu hesaplanmıştır. Veliler kendilerine bu konuda sunulan 9 ifadeden hiçbirine, hesaplanan ortalama puanlara göre, tamamen katılmamışlardır. Veliler tarafından en yüksek puanlanan ifade $\bar{X} = 3,02$ ile “6. *BİLSEM çocuğuma özel olduğunu hissettirdi.*” olmuştur. En düşük puanlanan ifade ise $\bar{X} = 2,29$ ile “4. *BİLSEM öğrencilerin okul arkadaşlarıyla olan iletişimini*

iyileştirmektedir.” olmuştur. Velilerin, BİLSEM’den öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimine katkısı bakımından memnun oldukları ancak bu memnuniyet düzeylerinin çok üst düzeyde olmadığını söylemek mümkün gözükmemektedir.

BİLSEM’in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine etkisine ilişkin veli görüşlerinin $\bar{X} = 2,29$ (‘Kısmen katılıyorum’ düzeyinde) ile $\bar{X} = 2,86$ arasında (‘Çoğunlukla katılıyorum’ düzeyinde) olduğu bulunmuştur. Veliler BİLSEM’in sırası ile çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine ($\bar{X} = 2,86$), yeni ve özgün fikirler geliştirmesine ($\bar{X} = 2,78$), hayal gücünün gelişmesine ($\bar{X} = 2,73$), öğrendiklerini günlük hayatta kullanabilmesine ($\bar{X} = 2,53$) ve özgün projeler tasarlamasına katkıda bulduklarını düşünmektedirler. Velilerin en düşük puanladıkları ifade ise $\bar{X} = 2,29$ ile “5. BİLSEM çocuğumun geliştirdiği projeleri destekledi.” olmuştur. Araştırmaya katılan velilerin, diğer alt başlıklarda olduğu gibi, BİLSEM’in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine katkısını olumlu buldukları ancak bu katkıyı çok da olumlu bulmadıkları görülmektedir.

4.4. Veli Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo 4.4. Velilerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşlerine Dair Betimsel İstatistikler

No	İfade	\bar{X}	SS
A FİZİKİ ALT YAPI VE DONANIM İLE İLGİLİ SORUNLAR			
1.	Bilsem'in araç ve gereçleri yeterli değildir.	1,98	0,16
2.	Bilsem sınıfları öğrencilerin çalışma koşullarımıza uygun değildir.	1,20	0,33
3.	Bilsem'in bina donanımı yeterli değildir.	1,33	0,28
4.	Bilsem'e öğrenciler özenle seçilmemektedir.	0,50	0,13
5.	Bilsem'de oyun alanları yeterli değildir.	2,15	0,38
6.	Bilsem'de geçirilen zaman yeterli değildir.	2,08	0,37
7.	Bilsem'de çalışma saatleri okul saatleri ile çakışmaktadır.	1,22	0,48
B BİLSEM ÖĞRETMENLERİYLE İLE İLGİLİ SORUNLAR			
1.	Bilsem'de çalışan öğretmenlerin üstün yetenekliler ile ilgili eğitimi yeterli değildir.	0,55	0,19
2.	Bilsem çalışanları velilerle işbirliği içinde hareket etmemektedir.	1,08	0,20
3.	Bilsem çalışanları okulla işbirliği içinde hareket etmemektedir.	1,56	0,16

C BİLSEM'LERDE UYGULANAN PROGRAMLAR İLE İLGİLİ SORUNLAR

1.	Uygulanan programların süresi yeterli değildir.	1,62	0,22
2.	Uygulanan programlar öğrencilerin potansiyeline göre belirlenmemektedir.	0,98	0,23
3.	Uygulanan eğitimde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hareket edilmemektedir.	0,86	0,20
4.	Merkez dışı etkinliklere yeterince yer verilmemektedir.	1,40	0,29
5.	Yapılan merkez dışı etkinlikler yararlı değildir.	0,37	0,15

Ortalama Puanlar (Katılma Düzeyi):

0,00 – 0,80 : Hiç katılmıyorum

0,81 – 1,60 : Çok az katılıyorum

1,61 – 2,40 : Kısmen katılıyorum

2,41 – 3,20 : Çoğunlukla katılıyorum

3,21 – 4,00 : Tamamen katılıyorum

Araştırmaya katılan velilerin, Bilim ve Sanat Merkezlerinin fiziki alt yapı ve donanımla, öğretmenleriyle ve uygulanan programlarla ilgili yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 4.4.'de özetlenmiştir.

Fiziki alt yapı ve donanım ile ilgili sorunlara ilişkin velilerin görüşlerinin, öğretmenlerden farklı olarak, pek olumlu olmadığı görülmektedir. Velilerin fiziki alt yapı ve donanım ile ilgili sorunlara ilişkin sunulan ifadelerle verdikleri puanların ortalamalarının $\bar{X}=0,50$ ile $\bar{X}=2,15$ arasında değiştiği bulunmuştur. Veliler BİLSEM'de öğrencilerin özenle seçilmediği önermesine hiç katılmadıkları ($\bar{X}=0,50$), sınıfların öğrencilerin çalışma koşullarına uygun olmadığı ($\bar{X}=1,20$), çalışmaların okul saatleri ile çakıştığına ($\bar{X}=1,22$) ve bina donanımının yeterli olmadığına çok az katıldıkları, BİLSEM'in araç ve gereçlerinin yeterli olmadığına ($\bar{X}=1,98$), geçirilen zamanın yetersizliğine ($\bar{X}=2,08$) ve oyun alanlarının yeterli olmadığına ($\bar{X}=2,15$) kısmen katıldıkları bulunmuştur.

Velilerin, “1. BİLSEM'de çalışan öğretmenlerin üstün yetenekliler ile ilgili eğitimi yeterli değildir.” ($\bar{X}=0,55$) önermesine hiç katılmadıkları, “2. BİLSEM çalışanları velilerle işbirliği içinde hareket etmemektedir.” ($\bar{X}=1,08$) ve “3. BİLSEM çalışanları

okulla işbirliği içinde hareket etmemektedir.” ($\bar{X}=1,56$) görüşüne ise kısmen katıldıkları görülmektedir.

Son olarak, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan programlarla ilgili velilerin görüşlerine bakıldığında, bulunan ortalama puanların $\bar{X}=0,37$ (‘Hiç katılmıyorum’) ile $\bar{X}=1,62$ (‘Kısmen katılıyorum’) arasında olduğu bulunmuştur. Veliler, “5. Yapılan merkez dışı etkinlikler yararlı değildir.” ($\bar{X}=0,37$) önermesine hiç katılmazken, uygulanan eğitimde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hareket edilmediğine ($\bar{X}=0,86$), uygulanan programların öğrencilerin potansiyeline göre belirlenmediğine ($\bar{X}=0,98$) ve merkez dışı etkinliklere yeterince yer verilmediğine ($\bar{X}=1,40$) dair önermelere çok az katıldıkları ve uygulanan programların süresinin yeterli olmadığı önermesine ise kısmen katılmaktadırlar.

4.5. Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 4.5. Öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezlerinin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisine İlişkin Görüşlerine Dair Betimsel İstatistikler

No	İfade	\bar{X}	Ss
A	BİLSEM'İN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ		
1.	Bilsem yeteneklerimi fark etmemi sağlamaktadır.	1,81	0,11
2.	Bilsem okuldaki derslerime yardımcı olmaktadır.	1,50	0,03
3.	Bilsem okul başarımları artırmaktadır.	1,57	0,11
4.	Bilsem etkili ve kalıcı öğrenmemi sağlamaktadır.	1,72	0,15
5.	Bilsem nasıl öğrendiğimi fark etmemi sağlamaktadır.	1,69	0,17
6.	Bilsem bilimsel araştırma yapma becerisi kazandırmaktadır.	1,78	0,19
B	BİLSEM'İN ÖĞRENCİLERİN ZİHİNSEL GELİŞİMİNE ETKİSİ		
1.	Bilsem düşünme becerilerimi geliştirmektedir.	1,86	0,08
2.	Bilsem daha dikkatli düşünmeme katkı sağlamaktadır..	1,77	0,07
3.	Bilsem mantıksal düşünmeme katkı sağlamaktadır.	1,81	0,04
4.	Bilsem günlük hayatta karşılaştığım çelişkileri fark etmemi sağlamaktadır.	1,58	0,08
5.	Bilsem problemlerin farklı çözüm yollarının olabileceğini fark etmemi sağlamaktadır.	1,75	0,04
6.	Bilsem'de problemlere farklı çözümler üretebiliyorum.	1,80	0,17
C	BİLSEM'İN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL ve DUYGUSAL GELİŞİMİNE ETKİSİ		

1.	Bilsem iletişim becerilerimin gelişmesine katkı sağlamaktadır.	1,66	0,19
2.	Bilsem benim mutlu olmamı sağlamaktadır.	1,74	0,03
3.	Bilsem kendimi ifade etme becerilerime katkı sağlamaktadır.	1,74	0,11
4.	Bilsem okul arkadaşlarımla olan iletişimimi iyileştirmektedir.	1,44	0,16
5.	Bilsem kendimi farklı şekillerde ifade etmemi sağlamaktadır.	1,65	0,13
6.	Bilsem bana özel olduğumu hissettirmektedir.	1,68	0,15
7.	Bilsem'de kendimi lider olarak hissediyorum.	1,29	0,11
8.	Bilsem grupla çalışma bilinci kazandırmaktadır.	1,78	0,19
9.	Bilsem işbirliğinin önemini kavramamı sağlamaktadır.	1,83	0,16

D BİLSEM'İN ÖĞRENCİLERİN YARATICILIK BECERİLERİNİN GELİŞİMLERİNE ETKİSİ

1.	Bilsem yaratıcı fikirler düşünmeme katkı sağlamaktadır.	1,82	0,18
2.	Bilsemde yeni ve özgün fikirler geliştirmeme katkı sağlayacak etkinlikler uygulanmaktadır.	1,81	0,04
3.	Bilsemde özgün fikirler üretebiliyorum.	1,77	0,07
4.	Bilsemde özgün projeler tasarlayabiliyorum.	1,69	0,11
5.	Bilsem projelerimi desteklemektedir.	1,75	0,09
6.	Bilsem'de öğrendiklerimi günlük hayatımda kullanmaktayım.	1,73	0,09
7.	Hayal gücümü aktif kılacak etkinliklere yer verilmektedir.	1,79	0,10

Ortalama Puanlar (Katılma Düzeyi):

0,00 – 0,66 : Hayır katılmıyorum

0,67 – 1,33 : Biraz katılıyorum

1,34 – 2,00 : Evet katılıyorum

Araştırmaya katılan öğrencilerin, Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğrencilerin okuldaki akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisine ilişkin görüşleri Tablo 4.5.'de özetlenmiştir. Öğrenciler, ankette yer alan ifadeleri değerlendirirken, görüşlerini belirtmek için 'Hayır katılmıyorum' ile 'Evet katılıyorum' arasında bir seçeneği işaretlemişlerdir. Buna göre;

Öğrenciler, 'BİLSEM'in Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi' ile ilgili ifadelerin tümü için de olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğrenciler kendilerine sunulan ifadeleri $\bar{X} = 1,50$ ile $\bar{X} = 1,81$ arasında değişen ortalama puanlarla değerlendirilmiştir. İfadelere verilen ortalama puanlar incelendiğinde öğrencilerin en olumlu değerlendirdikleri ifadenin $\bar{X} = 1,81$ ile "1. BİLSEM yeteneklerimi fark etmemi sağlamaktadır." olduğu görülmektedir. Öğrencilerce en düşük puanlanan ifade ise $\bar{X} = 1,50$ ile "2. BİLSEM okuldaki derslerime yardımcı olmaktadır." olmuştur. Öğrencilerin akademik başarılarına BİLSEM'in etkisi ile ilgili diğer ifadeler içinde olumlu görüşte oldukları anlaşılmaktadır; bilimsel beceri kazandırma ($\bar{X} = 1,78$), etkili ve kalıcı öğrenmeyi

sağlama ($\bar{X} = 1,72$), nasıl öğrendiğini fark etmeyi sağlama ($\bar{X} = 1,69$) ve okul başarısını artırma ($\bar{X} = 1,57$).

Öğrencilerin, ‘BİLSEM’in Öğrencilerin Zihinsel Gelişimine Etkisi’ ile ilgili görüşlerinin de olumlu olduğu görülmektedir. Öğrenciler kendilerine sunulan ifadeleri $\bar{X} = 1,58$ ile $\bar{X} = 1,86$ arasında değişen ortalama puanlarla (‘Evet katılıyorum’ düzeyinde) değerlendirilmiştir. Öğrenciler, BİLSEM’lerin en çok düşünme becerilerine katkıda bulunduğunu ($\bar{X} = 1,86$) en az ise günlük hayatta karşılaştıkları çelişkileri fark etmelerini sağlama konusunda katkıda bulunduğunu düşünmektedirler ($\bar{X} = 1,58$).

‘BİLSEM’in Öğrencilerin Sosyal ve Duygusal Gelişimine Etkisi’ ile ilgili olarak öğrencilerin görüşlerinin olumlu yönde olduğu bulunmuştur. Öğrenciler kendilerine değerlendirmek üzere sunulan 9 ifadenin 8’ini ‘Evet katılıyorum’ düzeyinde, 1’ini ise ‘Biraz katılıyorum’ düzeyinde değerlendirmişlerdir. Öğrencilerin ifadeleri değerlendirmek üzere verdikleri puanların ortalamaları $\bar{X} = 1,29$ ile $\bar{X} = 1,83$ arasında olmuştur. İfadelere verilen ortalama puanlar incelendiğinde, öğrencilerin BİLSEM’leri en çok işbirliğinin önemini kavramalarında faydalı buldukları görülmektedir ($\bar{X} = 1,83$ ile ‘Evet katılıyorum’ düzeyinde). Öğrencilerin 9 ifadeden en düşük puanladıkları ise $\bar{X} = 1,29$ ile (‘Biraz katılıyorum’ düzeyinde) kendilerini lider gibi hissetmeleri konusundaki ifadedir.

‘BİLSEM’in Öğrencilerin Yaratıcılık Becerilerinin Gelişimine Etkisi’ araştırmaya katılan öğrencilerce, genel olarak en olumlu değerlendirilen başlık olmuştur. Öğrencilerin konu ile ilgili kendilerine sunulan ifadeleri $\bar{X} = 1,69$ ile $\bar{X} = 1,82$ arasında değişen ortalama puanlarla değerlendirdikleri görülmüştür. Öğrenciler tüm ifadeleri ‘Evet katılıyorum’ düzeyinde değerlendirmişlerdir. En yüksek ortalama puan $\bar{X} = 1,82$ ile “1. Bilsem yaratıcı fikirler düşünmeme katkı sağlamaktadır.” ve en düşük ortalama puanı ise $\bar{X} = 1,69$ ile “4. Bilsem’de özgün projeler tasarlayabiliyorum.” ifadesine verilmiştir.

4.6. Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo 4.6. Öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşlerine Dair Betimsel İstatistikler

No	İfade	\bar{X}	ss
A FİZİKİ ALT YAPI VE DONANIM İLE İLGİLİ SORUNLAR			
1.	Bilsem'in araç ve gereçleri yeterli değildir.	0,42	0,12
2.	Bilsem sınıfları çalışma koşullarımıza uygun değildir.	0,26	0,08
3.	Bilsem'in sınıfları yeterli değildir.	0,30	0,13
4.	Bilsem'in laboratuvarları yeterli değildir.	0,26	0,08
5.	Bilsem'e öğrenciler özenle seçilmiyor.	0,32	0,06
6.	Bilsem'de oyun alanları yeterli değildir.	0,65	0,11
7.	Bilsem'de geçirilen zaman yeterli değildir.	0,51	0,01
8.	Bilsem'de çalışma saatleri uygun değildir.	0,42	0,17
B BİLSEM ÖĞRETMENLERİYLE İLE İLGİLİ SORUNLAR			
1.	Bilsem öğretmenleri öğrencilere yardımcı olmamaktadır.	0,36	0,13
2.	Bilsem öğretmenleri yararlı değildir.	0,17	0,12
3.	Bilsem öğretmenlerinin bizimle yeterince iyi ilişkiler kurmuyor.	0,23	0,16
4.	Bilsem öğretmenleri, okulumuzla işbirliği içinde hareket etmemektedirler.	0,43	0,12
C BİLSEM'LERDE UYGULANAN PROGRAMLAR İLE İLGİLİ SORUNLAR			
1.	Uygulanan programların süresi yeterli değildir.	0,45	0,11
2.	Bilsem'de yapılan rehberlik etkinlikleri yeterli değildir.	0,49	0,14
3.	Merkez dışı etkinliklere yeterince yer verilmemektedir.	0,49	0,09
4.	Yapılan merkez dışı etkinlikler yararlı değildir.	0,24	0,03

Ortalama Puanlar (Katılma Düzeyi):

0,00 – 0,66 : Hayır katılmıyorum

0,67 – 1,33 : Biraz katılıyorum

1,34 – 2,00 : Evet katılıyorum

Araştırmaya katılan öğrencilerin, Bilim ve Sanat Merkezlerinin fiziki alt yapı ve donanımla, öğretmenleriyle ve uygulanan programlarla ilgili yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 4.6.'da özetlenmiştir.

Fiziki alt yapı ve donanım ile ilgili sorunlara ilişkin öğrencilerin görüşlerinin genelde oldukça olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin fiziki alt yapı ve donanım ile ilgili sorunlara ilişkin sunulan ifadelerle verdikleri puanların ortalamalarının $\bar{X} = 0,26$ ile $\bar{X} = 0,65$ arasında değişmektedir. Öğrenciler olumsuz yüklü ifadelerin hiçbirine de katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin en az katıldıkları görüş “2. *Bilsem sınıfları çalışma koşullarımıza uygun değildir.*” ve “4. *BİLSEM'in laboratuvarları yeterli değildir.*” ($\bar{X} = 0,26$) en çok katıldıkları görüş ise “6. *BİLSEM'de oyun alanları yeterli değildir.*” ($\bar{X} = 0,65$) olmuştur.

Öğrencilerin BİLSEM öğretmenleriyle ilgili sunulan sorun önermelerine de hiç katılmadıkları bulunmuştur. Öğrenciler, en az “2. *BİLSEM öğretmenleri yararlı değildir.*” ($\bar{X} = 0,17$) en çok ise “6. *BİLSEM öğretmenleri, okulumuzla işbirliği içinde hareket etmemektedirler.*” ($\bar{X} = 0,43$) görüşüne katılmışlardır.

Son olarak, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan programlarla ilgili öğrencilerin görüşlerine bakıldığında, bulunan ortalama puanların yine son derece düşük olduğu, $\bar{X} = 0,24$ ile $\bar{X} = 0,49$ (‘Hayır katılmıyorum’ düzeyinde) arasında olduğu bulunmuştur. Öğrenciler, yapılan merkez dışı etkinliklerin yararlı olmadığı ($\bar{X} = 0,24$), uygulanan programların süresinin yeterli olmadığı ($\bar{X} = 0,45$), rehberlik etkinliklerinin yeterli olmadığı ($\bar{X} = 0,49$) ve merkez dışı etkinliklere yeterince yer verilmediği ($\bar{X} = 0,49$) görüşlerine katılmamaktadırlar.

4.7. BİLSEM’lerin Öğrencilerin Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisi ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri Arasında Fark Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Tablo 4.7. BİLSEM’in Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t-testi (N=76)

BİLSEM’in akademik etkisi	öğrencilerin başarılarına Gruplar	Betimleyici İstatistikler			t-test		
		N	\bar{X}	ss	t	sd	p

1. BİLSEM öğrencilerin yeteneklerini fark etmesini sağlamaktadır.	Öğretmen	22	2,91	0,81	2,96	75	0,004*
	Veli	54	2,15	1,07			
2. BİLSEM öğrencilerin okuldaki derslerine yardımcı olmaktadır.	Öğretmen	22	2,76	0,89	4,02	75	0,000**
	Veli	54	1,58	1,23			
3. BİLSEM öğrencilerin okul başarısını artırmaktadır.	Öğretmen	22	2,70	0,87	3,67	75	0,000**
	Veli	54	1,61	1,20			
4. BİLSEM öğrencilerin etkili ve kalıcı öğrenmesini sağlamaktadır	Öğretmen	22	3,19	0,75	3,60	75	0,001*
	Veli	54	2,20	1,16			
5. BİLSEM öğrencilere uygun öğrenme stilini fark etmesini sağlamaktadır.	Öğretmen	22	2,90	0,70	2,15	75	0,035*
	Veli	54	2,31	1,17			
6. BİLSEM bilimsel araştırma yapma becerisi kazandırmaktadır.	Öğretmen	22	3,11	0,88	2,09	75	0,044*
	Veli	54	2,54	1,17			

*Fark 0,05 düzeyinde anlamlıdır. & **Fark 0,001 düzeyinde anlamlıdır.

BİLSEM'in öğrencilerin akademik başarılarına etkisine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t-testine göre, öğretmen ve veli görüşleri 6 ifade için de farklıdır (Tablo 4.7.). Buna göre;

“1. BİLSEM öğrencilerin yeteneklerini fark etmesini sağlamaktadır.” ifadesinin öğretmen ve velilerce farklı değerlendirildiği ve bu farkın öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,96$ ve $p<,05$). Öğretmenler, BİLSEM'leri öğrencilerin yeteneklerini fark etmesini sağlama bakımından daha etkili bulmaktadır (\bar{X} Öğretmen=2,91 ve \bar{X} Veli=2,15).

“2. BİLSEM öğrencilerin okuldaki derslerine yardımcı olmaktadır.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı değerlendirildiği ve bu farkın yine öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=4,02$ ve $p<,001$). Öğretmenlerin, BİLSEM'lerin öğrencilerin okuldaki derslerine daha çok yardımcı olduğunu düşündükleri görülmektedir (\bar{X} Öğretmen=2,76 ve \bar{X} Veli=1,58).

“3. BİLSEM öğrencilerin okul başarısını artırmaktadır.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı değerlendirildiği ve bu farkın yine öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=3,67$ ve $p<,001$). Öğretmenler, BİLSEM'lerin öğrencilerin okul başarılarını artırmada daha etkili olduğunu düşünmektedir (\bar{X} Öğretmen=2,70 ve \bar{X} Veli=1,61).

“4. BİLSEM öğrencilerin etkili ve kalıcı öğrenmesini sağlamaktadır” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı değerlendirildiği ve bu farkın yine öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=3,60$ ve $p<,05$). Öğretmenler, BİLSEM'lerin öğrencilerin etkili

ve kalıcı öğrenmesini sağladığı görüşüne daha çok katılmaktadırlar (\bar{X} Öğretmen=3,19 ve \bar{X} Veli=2,20).

“5. BİLSEM öğrencilere uygun öğrenme stilimi fark etmesini sağlamaktadır.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı değerlendirildiği ve bu farkın yine öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,15$ ve $p<,05$). Öğretmenler, BİLSEM’lerin öğrencilere uygun öğrenme stilini fark etmesini sağladığı görüşüne daha çok katılmaktadırlar (\bar{X} Öğretmen=2,09 ve \bar{X} Veli=2,31).

Son olarak, “6. BİLSEM bilimsel araştırma yapma becerisi kazandırmaktadır.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı değerlendirildiği ve bu farkın yine öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,09$ ve $p<,05$). Öğretmenler, BİLSEM’lerin öğrencilere bilimsel araştırma yapma becerisi kazandırdığı görüşüne daha çok katıldıkları görülmektedir (\bar{X} Öğretmen=3,11 ve \bar{X} Veli=2,54).

Tablo 4.8. BİLSEM’in Öğrencilerin Zihinsel Gelişimine Etkisine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t-testi (N=76)

BİLSEM'in öğrencilerin zihinsel gelişimine etkisi	Gruplar	Betimleyici İstatistikler			t-test		
		N	\bar{X}	ss	t	sd	P
		1. Bilsem öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmektedir.	Öğretmen Veli	22 54	3,14 3,02	0,89 0,98	1,78
2. Bilsem öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmektedir.	eleştirel Öğretmen Veli	22 54	3,05 2,75	0,87 1,15	2,07	75	0,039*
3. Bilsem öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmektedir.	Öğretmen Veli	22 54	3,08 2,58	0,89 1,00	2,35	75	0,033*

*Fark 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

BİLSEM’in öğrencilerin zihinsel gelişimine etkisine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t-testine göre, öğretmen ve veli görüşleri 3 ifadeden 2’si için anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (Tablo 4.8.). Buna göre;

“2. BİLSEM öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektedir” ifadesinin öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,07$ ve $p<,05$). Öğretmenler, BİLSEM’leri öğrencilerin

eleştirel düşünme becerilerini geliştirme konusunda daha etkili bulmaktadır (\bar{X} Öğretmen=3,05 ve \bar{X} Veli=2,75).

“3. BİLSEM öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmektedir.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın yine öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,35$ ve $p<,05$). Öğretmenler, BİLSEM’leri öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirme konusunda daha etkili bulmaktadır (\bar{X} Öğretmen=3,08 ve \bar{X} Veli=2,58).

Tablo 4.9. BİLSEM’in Öğrencilerin Sosyal ve Duygusal Gelişimine Etkisine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t-testi (N=76)

BİLSEM'in öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimine etkisi	Gruplar	Betimleyici İstatistikler			t-test		
		N	\bar{X}	ss	T	Sd	P
1. Bilssem öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.	Öğretmen	22	2,86	1,13	0,65	75	0,515
	Veli	54	2,68	1,11			
2. Bilssem öğrencilerin mutlu olmasını sağlamaktadır.	Öğretmen	22	3,14	0,94	0,57	75	0,570
	Veli	54	2,98	1,12			
3. Bilssem öğrencilerin kendini ifade etme becerilerine katkı sağlamaktadır.	Öğretmen	22	3,23	0,87	2,55	75	0,026*
	Veli	54	2,81	1,14			
4. Bilssem öğrencilerin okul arkadaşlarıyla olan iletişimini iyileştirmektedir.	Öğretmen	22	2,68	1,17	2,30	75	0,038*
	Veli	54	2,29	1,17			
5. Bilssem öğrencilerin kendini farklı şekillerde ifade etmesini sağlamaktadır.	Öğretmen	22	2,82	1,05	0,36	75	0,722
	Veli	54	2,73	1,00			
6. Bilssem öğrencilere özel olduğunu hissettirmektedir.	Öğretmen	22	2,95	1,02	0,24	75	0,809
	Veli	54	3,02	1,09			
7. Bilssem öğrencilerin liderlik yönünün gelişmesine katkı sağlamaktadır.	Öğretmen	22	2,81	0,98	0,60	75	0,549
	Veli	54	2,64	1,12			
8. Bilssem öğrencilere grupta çalışma bilinci kazandırmaktadır.	Öğretmen	22	2,90	1,04	0,14	75	0,889
	Veli	54	2,94	1,08			
9. Bilssem öğrencilerin işbirliğinin önemini kavramasını sağlamaktadır.	Öğretmen	22	3,15	0,75	2,18	75	0,043*
	Veli	54	2,84	1,08			

*Fark 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

BİLSEM’in öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimine etkisine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t-testine göre, öğretmen ve veli görüşleri 9 ifadeden 3’ü için anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (Tablo 4.9.). Buna göre;

“3. BİLSEM öğrencilerin kendini ifade etme becerilerine katkı sağlamaktadır.” ifadesinin öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,55$ ve $p<,05$). Öğretmenlerin, BİLSEM’leri öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerine katkı sağlama konusunda daha etkili buldukları görülmektedir (\bar{X} Öğretmen=3,23 ve \bar{X} Veli=2,81).

“4. BİLSEM öğrencilerin okul arkadaşlarıyla olan iletişimini iyileştirmektedir.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın yine öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,30$ ve $p<,05$). Öğretmenler, BİLSEM’leri öğrencilerin okul arkadaşlarıyla olan iletişimini iyileştirme konusunda daha etkili bulmaktadır (\bar{X} Öğretmen=2,68 ve \bar{X} Veli=2,29).

“9. BİLSEM öğrencilerin işbirliğinin önemini kavramasını sağlamaktadır.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın yine öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,18$ ve $p<,05$). Öğretmenlerin, BİLSEM’lerin öğrencilerin işbirliğinin önemini kavrama konusunda daha çok katkı sağladığını/etkili olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır (\bar{X} Öğretmen=3,15 ve \bar{X} Veli=2,84).

BİLSEM’in öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimine etkisine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin diğer konularda ise benzer olduğu anlaşılmaktadır ($p>0,05$).

Tablo 4.10. BİLSEM’in Öğrencilerin Yaratıcılık Becerilerinin Gelişimine Etkisine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t-testi (N=76)

BİLSEM’in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine etkisi	Gruplar	Betimleyici İstatistikler			t-test		
		N	\bar{X}	ss	t	sd	P
1. Bilssem öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.	Öğretmen	22	3,14	0,91	1,09	75	0,279
	Veli	54	2,86	1,03			
2. Bilssem’de öğrencilerin yeni ve özgün fikirler geliştirmesine katkı sağlayacak etkinlikler uygulanmaktadır.	Öğretmen	22	3,05	1,09	0,96	75	0,343
	Veli	54	2,78	1,06			
3. Bilssem’de öğrenciler özgün projeler tasarlayabilmektedirler.	Öğretmen	22	2,96	0,91	2,30	75	0,027*
	Veli	54	2,41	1,06			
4. Bilssem öğrencilerin projelerini desteklemektedir.	Öğretmen	22	3,05	0,83	3,02	75	0,004*
	Veli	54	2,19	1,35			
5. Bilssem’de öğrenciler öğrendiklerini günlük hayatta kullanabilmektedir.	Öğretmen	22	3,05	0,84	2,90	75	0,012*
	Veli	54	2,53	1,14			
6. Bilssem’de öğrencilerin hayal gücünü aktif kılacak etkinliklere yer verilmektedir.	Öğretmen	22	3,09	0,81	2,40	75	0,016*
	Veli	54	2,73	1,09			

*Fark 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

BİLSEM'in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine etkisine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t-testine göre, öğretmen ve veli görüşleri 6 ifadeden 4'ü için anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (Tablo 4.10.). Buna göre;

“3. BİLSEM'de öğrenciler özgün projeler tasarlayabilmektedirler.” ifadesinin öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,30$ ve $p<,05$). Öğretmenler, BİLSEM'lerde öğrencilerin özgün projeler tasarlayabildikleri görüşüne daha çok katılmaktadır (\bar{X} Öğretmen=2,96 ve \bar{X} Veli=2,41).

“4. BİLSEM öğrencilerin projelerimi desteklemektedir.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın yine öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=3,02$ ve $p<,05$). Öğretmenler, BİLSEM'lerde öğrencilerin projelerinin desteklendiği görüşüne daha çok katılmaktadır (\bar{X} Öğretmen=3,05 ve \bar{X} Veli=2,19).

“5. BİLSEM'de öğrenciler öğrendiklerini günlük hayatta kullanabilmektedir.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın yine öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,90$ ve $p<,05$). Öğretmenler, BİLSEM'lerde öğrencilerin öğrendiklerini günlük hayatta kullanabildikleri görüşüne daha çok katılmaktadır (\bar{X} Öğretmen=3,05 ve \bar{X} Veli=2,53).

Ve son olarak, “6. BİLSEM'de öğrencilerin hayal gücünü aktif kılacak etkinliklere yer verilmektedir.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın yine öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,40$ ve $p<,05$). Öğretmenler, BİLSEM'lerde öğrencilerin hayal gücünü aktif kılacak etkinliklere yer verildiği görüşüne daha çok katılmaktadır (\bar{X} Öğretmen=3,09 ve \bar{X} Veli=2,73).

4.8. BİLSEM'lerde Yaşanan Sorunlar ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri Arasında Fark Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Tablo 4.11. BİLSEM'lerdeki Fiziki Alt Yapı ve Donanımla İlgili Sorunlara İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t-testi (N=76)

Fiziki alt yapı ve donanımla ilgili sorunlar	Gruplar	Betimleyici İstatistikler			t-test		
		N	\bar{X}	ss	t	sd	P
1. Bilssem'in araç ve gereçleri yeterli değildir.	Öğretmen	22	0,43	1,13	3,29	75	0,002*
	Veli	54	1,98	1,16			
2. Bilssem sınıfları öğrencilerin çalışma koşullarımıza uygun değildir.	Öğretmen	22	0,43	1,13	1,45	75	0,154
	Veli	54	1,20	1,33			
3. Bilssem'in laboratuvarları yeterli değildir.	Öğretmen	22	0,43	1,13	2,17	75	0,032*
	Veli	54	1,33	1,28			
4. Bilssem'e öğrenciler özenle seçilmemektedir.	Öğretmen	22	0,21	0,80	0,88	75	0,383
	Veli	54	0,50	1,13			
5. Bilssem'de oyun alanları yeterli değildir.	Öğretmen	22	0,57	1,13	2,87	75	0,006*
	Veli	54	2,15	1,38			
6. Bilssem'de geçirilen zaman yeterli değildir.	Öğretmen	22	0,63	1,19	2,84	75	0,006*
	Veli	54	2,08	1,37			
7. Bilssem'de çalışma saatleri okul saatleri ile çakışmaktadır.	Öğretmen	22	0,93	1,34	0,68	75	0,497
	Veli	54	1,22	1,48			

*Fark 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

BİLSEM'lerdeki fiziki alt yapı ve donanımla ilgili sorunlara ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t-testine göre, öğretmen ve veli görüşleri 7 ifadeden 4'ü için anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (Tablo 4.11.). Buna göre;

“1. BİLSEM'in araç ve gereçleri yeterli değildir.” ifadesinin öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın veliler lehine olduğu bulunmuştur ($t=3,29$ ve $p<,05$). Veliler, BİLSEM'leri araç ve gereç bakımından daha yetersiz bulmaktadır (\bar{X} Öğretmen=0,43 ve \bar{X} Veli=1,98).

“3. BİLSEM'in laboratuvarları yeterli değildir.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın yine veliler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,17$ ve $p<,05$). Veliler, BİLSEM'lerin laboratuvarlarını daha yetersiz bulmaktadır (\bar{X} Öğretmen=0,43 ve \bar{X} Veli=1,33).

“5. BİLSEM'de oyun alanları yeterli değildir.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın yine veliler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,87$ ve $p<,05$). Veliler, BİLSEM'lerdeki oyun alanlarını daha yetersiz bulmaktadır (\bar{X} Öğretmen=0,57 ve \bar{X} Veli=2,15).

“6. BİLSEM’de geçirilen zaman yeterli değildir.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın yine veliler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,84$ ve $p<,05$). Veliler, BİLSEM’lerde geçirilen zamanı daha yetersiz bulmaktadır (\bar{X} Öğretmen=0,63 ve \bar{X} Veli=2,08).

Tablo 4.12. BİLSEM Öğretmenleri İle İlgili Sorunlara İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t-testi (N=76)

Bilsem öğretmenleriyle ilgili sorunlar	Gruplar	Betimleyici İstatistikler			t-test		
		N	\bar{X}	ss	t	sd	P
		1. Bilsem'de çalışan öğretmenlerin üstün yetenekliler ile ilgili eğitimi yeterli değildir.	Öğretmen	22	0,50	0,93	0,13
	Veli	54	0,55	0,99			
2. Bilsem çalışanları velilerle işbirliği içinde hareket etmemektedir.	Öğretmen	22	0,70	1,16	0,80	75	0,428
	Veli	54	1,08	1,40			
3. Bilsem çalışanları okulla işbirliği içinde hareket etmemektedir.	Öğretmen	22	1,62	1,45	0,12	75	0,907
	Veli	54	1,56	1,56			

*Fark 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

BİLSEM öğretmenleri ile ilgili sorunlara ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t-testine göre, öğretmen ve veli görüşleri benzer olup, anlamlı bir farklılaşma yoktur ($p>0,05$) (Tablo 4.12.).

Tablo 4.13. BİLSEM'lerde Uygulanan Programlarla İlgili Sorunlara İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t-testi (N=76)

BİLSEM'lerde uygulanan programlarla ilgili sorunlar	Gruplar	Betimleyici İstatistikler			t-test		
		N	\bar{X}	ss	t	Sd	P
		1. Uygulanan programların süresi yeterli değildir.	Öğretmen	22	0,63	1,19	2,86
	Veli	54	1,62	1,42			
2. Uygulanan programlar öğrencilerin potansiyeline göre belirlenmemektedir.	Öğretmen	22	0,50	1,08	2,13	75	0,023*
	Veli	54	0,98	1,23			
3. Uygulanan eğitimde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hareket edilmemektedir.	Öğretmen	22	0,36	0,81	2,28	75	0,021*
	Veli	54	0,86	1,20			
4. Merkez dışı etkinliklere yeterince yer verilmemektedir.	Öğretmen	22	0,71	1,25	2,23	75	0,025*
	Veli	54	1,40	1,39			
5. Yapılan merkez dışı etkinlikler yararlı değildir.	Öğretmen	22	0,25	0,71	0,37	75	0,716
	Veli	54	0,37	0,85			

*Fark 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

BİLSEM'lerde uygulanan programlarla ilgili sorunlara ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t-testine göre, öğretmen ve veli görüşleri 5 ifadeden 4'ü için anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (Tablo 4.13). Buna göre;

“1. Uygulanan programların süresi yeterli değildir.” ifadesinin öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın veliler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,86$ ve $p<,05$). Veliler, uygulanan programların süresini daha yetersiz bulmaktadır (\bar{X} Öğretmen=0,63 ve \bar{X} Veli=1,62).

“2. Uygulanan programlar öğrencilerin potansiyeline göre belirlenmemektedir.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın yine veliler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,13$ ve $p<,05$). Veliler, öğretmenlere göre daha çok, uygulanan programların öğrencilerin potansiyeline göre belirlenmediğini düşünmektedir (\bar{X} Öğretmen=0,50 ve \bar{X} Veli=0,98).

“3. Uygulanan eğitimde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hareket edilmemektedir.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın yine veliler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,28$ ve $p<,05$). Veliler, öğretmenlere göre daha çok, uygulanan eğitimde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hareket edilmediğini düşünmektedir (\bar{X} Öğretmen=0,36 ve \bar{X} Veli=0,86).

Ve son olarak, “4. Merkez dışı etkinliklere yeterince yer verilmemektedir.” ifadesinin de öğretmen ve velilerce farklı olarak değerlendirildiği ve bu farkın yine veliler lehine olduğu bulunmuştur ($t=2,23$ ve $p<,05$). Veliler, öğretmenlere göre daha çok, merkez dışı etkinliklere yer verilmediği görüşündedir (\bar{X} Öğretmen=0,71 ve \bar{X} Veli=1,41).

BÖLÜM V: SONUÇ

5.1. Yargı

Bu araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir:

1. BİLSEM'in öğrencilerin akademik başarılarına, zihinsel gelişimlerine, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisine ilişkin öğretmen görüşleri olumludur. Öğretmenlerin görüşlerine göre BİLSEM'in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişmesine etkisi üst düzeyde değilse bile genel olarak olumludur.

2. Öğretmenlerin BİLSEM'lerin fiziki alt yapısı ve donanımı ile ilgili sorunlara ilişkin görüşleri oldukça olumludur. Öğretmenler BİLSEM'de çalışma saatlerinin okul saatleri ile çakıştığı sorununa katılırken diğer sorunlara hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

BİLSEM öğretmenleri ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri genel olarak olumludur. BİLSEM öğretmenleriyle yaşanan sorunların başında okulla işbirliği eksikliği gelmektedir. Uygulanan programlarla ilgili sorunlara ilişkin öğretmenlerin önemli bir sorun görmediği, görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

3. Velilerin BİLSEM'den genel olarak öğrencilerin akademik başarılarına katkısı bakımından memnun olmadıkları görülmektedir.

BİLSEM'in öğrencilerin zihinsel gelişimine etkisine dair velilerin görüşleri üst düzeyde olmasa da genel olarak olumludur. Velilerin BİLSEM'den öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimine katkısı bakımından memnun oldukları ancak bu memnuniyet düzeylerinin çok üst düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır.

Velilerin BİLSEM'in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine katkısını olumlu bulduklarını ancak bu katkıyı çok da olumlu bulmadıkları görülmektedir.

4. Fiziki alt yapı ve donanımla ilgili sorunlara ilişkin velilerin görüşleri olumlu değildir. Öğretmenlerle ilgili sorunlara ilişkin velilerin görüşlerine göre BİLSEM öğretmenlerinin velilerle ve öğrencilerinin okuldaki öğretmenleriyle işbirliği eksikliği olduğu ortaya

çıkıştır. Velilerin görüşleri BİLSEM’de uygulanan program sürelerinin yeterli olmadığı yönündedir.

5. Öğrencilerin görüşleri, BİLSEM’lerin öğrencilerin akademik başarılarına, zihinsel gelişimlerine, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisinin olumlu olduğu yönündedir.

Öğrencilerin görüşlerine göre BİLSEM’in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine etkisini üst düzeyde olumlu buldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

6. Fiziki alt yapı ve donanımla ilgili sorunlara ilişkin öğrencilerin görüşleri genelde olumludur. Bilsem öğretmenleri ve uygulanan programlarla ilgili sorunlara öğrencilerin hiç katılmadıkları anlaşılmaktadır.

7. BİLSEM’in öğrencilerin akademik başarılarına etkisi öğretmenler ve velilerce farklı değerlendirildiği ve bu farkın farklı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

BİLSEM’in öğrencilerin zihinsel gelişimine etkisine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerine göre öğretmenler BİLSEM’in öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini ve problem çözme becerilerini geliştirme konusunda daha etkili bulmaktadır.

BİLSEM’in öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerine göre öğretmenler BİLSEM’in öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerine katkı sağlama konusunda daha etkili buldukları görülmektedir.

Öğretmenler BİLSEM’leri öğrencilerin okul arkadaşlarıyla olan iletişimini iyileştirme konusunda daha etkili bulmaktadır.

Öğretmenlerin BİLSEM’in öğrencilerin işbirliğinin önemini kavrama konusunda daha çok katkı sağladığını, etkili olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

BİLSEM’in öğrencilerin mutlu olmasını sağlaması, iletişim becerilerini geliştirmesi, kendilerini farklı şekilde ifade etmesi, özel olduklarını hissettirmesi, liderlik yönünü geliştirmesi, grupta çalışma bilinci kazandırması konularında öğretmen ve veli görüşlerinin benzer olduğu anlaşılmaktadır.

BİLSEM’in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine etkisine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerine göre öğretmenler BİLSEM’lerde öğrencilerin projelerinin desteklendiği görüşüne, öğrencilerin öğrendiklerini günlük hayatta kullanabildikleri görüşüne,

BİLSEM’de öğrencilerin hayal gücünü aktif kılacak etkinliklere yer verildiği görüşüne daha çok katılmaktadır.

8.BİLSEM’lerde yaşanan sorunlarla ilgili fiziki alt yapı ve donanıma ilişkin öğretmen ve veli görüşlerine göre veliler BİLSEM’leri araç-gereç bakımından daha yetersiz bulmaktadır. Veliler BİLSEM Laboratuvarlarını, oyun alanlarını, BİLSEM’de geçirilen zamanı daha yetersiz bulmaktadır.

BİLSEM öğretmenleri ile ilgili sorunlara ilişkin öğretmen ve veli görüşleri benzer olup, anlamlı bir farklılaşma yoktur.

BİLSEM’lerde uygulanan programlara ilişkin öğretmen ve veli görüşlerine göre; veliler, uygulanan program süresini daha yetersiz bulmaktadır. Veliler öğretmenlere göre daha çok, uygulanan programların öğrencilerin potansiyeline göre belirlenmediğini düşünmektedir. Veliler öğretmenlere göre daha çok, uygulanan eğitimde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hareket edilmediğini düşünmektedir. Veliler öğretmenlere göre daha çok, merkez dışı etkinliklere yer verilmediği görüşündedir.

5.2. Tartışma

Bu araştırma Bilim ve Sanat Merkezleri’nin, bu merkezlere devam eden öğrencilerin okuldaki başarılarını, gelişimlerini ve değişimlerini nasıl etkilediği ile ilgili olarak öğrencilerin, okul öğretmenlerinin ve anne-babalarının neler düşündüklerinin öğrenilmesi amacıyla yapılmıştır.

Öğretmen Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisi Nedir?

Bilim ve Sanat Merkez’lerinin öğrencilerin gelişimi üzerine etkisi ile ilgili araştırmamızın birinci alt problemi BİLSEM’lerin öğrencilerin okuldaki akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisiyle ilgili öğretmen görüşleriydi. BİLSEM’in öğrencilerin akademik başarılarına, zihinsel gelişimlerine, sosyal-duygusal gelişimlerine ve yaratıcılık becerilerine etkisiyle ilgili öğretmen görüşlerinin olumlu olduğu saptanmıştır. Yıldız (2010) da yaptığı araştırmada da BİLSEM, öğrencilere yeteneklerini ve yaratıcılıklarını erken yaşta fark etmesine, öğrencilerin iletişim becerilerinin, problem çözme becerilerinin, yaratıcı düşünce becerilerinin, eleştirel

düşünce becerilerinin gelişmesine, öğrencilerin etkili, verimli ve kalıcı öğrenme yöntemlerini öğrenmesine ve kullanmasına, öğrencilerin grupla çalışma becerisi kazanmasına katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla Yıldız (2010)'ın çalışmasının bu araştırma sonuçlarını desteklediği görülmektedir.

Öğretmen Görüşlerine Göre Bilim Sanat Merkezlerinde Yaşanan Sorunlar Nedir?

Araştırmamızın ikinci alt problemi BİLSEM'lerde yaşanan sorunlarla ilgili öğretmen görüşleriydi. Öğretmen görüşlerinin BİLSEM'lerin fiziki alt yapısı ve donanımı ile ilgili sorunlara ilişkin görüşlerinin oldukça olumlu olduğu sadece BİLSEM'de çalışma saatlerinin okul saatleri ile çakıştığı sorununu belirtmişlerdir. Yıldız (2010) da yaptığı araştırmaya katılan öğretmenler bina donanımı, araç-gereçler ile ilgili fikir belirtmemişlerdir. Öğretmenler BİLSEM'lerdeki oyun-faaliyet alanlarını ve öğrencilerin BİLSEM'de geçirdikleri zamanı yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir.

BİLSEM öğretmenleri ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu saptanmıştır. BİLSEM öğretmenleriyle yaşanan sorunların başında okulla işbirliği eksikliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uygulanan programlarla ilgili sorunlara ilişkin öğretmenlerin önemli bir sorun görmediği, görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Yıldız'ın (2010) araştırmasına göre öğretmenler BİLSEM öğretmenlerinin yetiştirilmesiyle ilgili hizmet içi eğitimleri yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalara göre öğrencilerin okullarındaki öğretmenlerin BİLSEM'in yapı, işleyiş ve sistemiyle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anne-Baba Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezleri'nin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisi Nedir?

Araştırmamızın üçüncü alt problemi, BİLSEM'lerin öğrencilerin okuldaki akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisiyle ilgili veli görüşleriydi. Velilerin BİLSEM'den genel olarak öğrencilerin akademik başarılarına katkısı bakımından memnun olmadıkları sonucu saptanmıştır. BİLSEM'in öğrencilerin zihinsel gelişimine etkisine dair velilerin görüşleri üst düzeyde olmasa da genel olarak olumlu; velilerin BİLSEM'den öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimine katkısı bakımından memnun oldukları ancak bu memnuniyet düzeylerinin çok üst düzeyde olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Velilerin görüşleri BİLSEM'in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin

gelişimine katkısını olumlu bulduklarını ancak bu katkıyı çok da gerekli bulmadıkları yönündedir. Yıldız (2010) da yaptığı araştırmada ise velilerin BİLSEM'in, öğrencilere yeteneklerini ve yaratıcılıklarını erken yaşta fark etmesine, öğrencilerin iletişim becerilerinin, problem çözme becerilerinin, yaratıcı düşünce becerilerinin, eleştirel düşünce becerilerinin gelişmesine, öğrencilerin etkili, verimli ve kalıcı öğrenme yöntemlerini öğrenmesine ve kullanmasına, öğrencilerin grupta çalışma becerisi kazanmasına katkı sağladığına katıldıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Anne-Baba Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yaşanan Sorunlar Nedir?

Araştırmanın dördüncü alt problemi BİLSEM'lerde yaşanan sorunlarla ilgili veli görüşleriydi. BİLSEM'lerin fiziki alt yapı ve donanımıyla ilgili sorunlara ilişkin velilerin görüşleri olumlu değildir. Öğretmenlerle ilgili sorunlara ilişkin veli görüşlerine göre Bilsem öğretmenlerinin velilerle ve öğrencilerinin okuldaki öğretmenleriyle işbirliği eksikliği olduğu ortaya çıkmıştır. Velilerin görüşleri BİLSEM'de uygulanan program sürelerinin yeterli olmadığı yönündedir. Yıldız (2010) da yaptığı araştırmada ise veliler; BİLSEM'de yapılan etkinlikler ve çalışmalar hakkında yüksek düzeyde bilgi sahibi olduklarını, çocuklarının gelişimi için BİLSEM'lerin velilerle yüksek düzeyde işbirliği sağladıklarını belirtmişlerdir.

Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezleri'nin Öğrencilerin Okuldaki Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisi Nedir?

Araştırmanın beşinci alt problemi, BİLSEM'lerin öğrencilerin okuldaki akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisiyle ilgili öğrenci görüşleriydi. BİLSEM'lerin öğrencilerin akademik başarılarına, zihinsel gelişimlerine, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisinin olumlu olduğu yönünde olduğu ve BİLSEM'in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine etkisinin üst düzeyde olumlu buldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Yıldız'ın (2010) araştırmasına göre öğrenciler BİLSEM'in, yeteneklerini ve yaratıcılıklarını erken yaşta fark etmesine, iletişim becerilerinin, problem çözme becerilerinin, yaratıcı düşünce becerilerinin, eleştirel düşünce becerilerinin gelişmesine, etkili, verimli ve kalıcı öğrenme yöntemlerini öğrenmesine ve kullanmasına, grupta çalışma becerisi kazanmasına katkı sağladığına katıldıkları yönünde öğretmen ve velilere göre daha olumlu görüş bildirdikleri ortaya çıkmıştır. Her

iki araştırmaya katılan öğrenci gruplarının BİLSEM'lere dair düşüncelerinin üst düzeyde olumlu olması öğrencilerin BİLSEM'lerden gerektiğince yararlandığı sonucu ortaya çıkarmaktadır.

Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yaşanan Sorunlar Nedir?

Araştırmanın altıncı alt problemi BİLSEM'lerde yaşanan sorunlarla ilgili öğrenci görüşleriydi. BİLSEM'lerin fiziki alt yapı ve donanımıyla ilgili sorunlara ilişkin öğrenci görüşlerinin genelde olumlu olduğu; BİLSEM öğretmenleri ve uygulanan programlarla ilgili sorunlara öğrencilerin hiç katılmadıkları saptanmıştır. Yıldız'ın (2010) araştırmasında da öğrencilerin BİLSEM'lerle ilgili görüşlerinin olumlu yönde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

BİLSEM'in Öğrencilerin Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisi İle İlgili Öğretmen ve Anne-Babaların Görüşleri Arasında Fark Var Mıdır?

Araştırmanın yedinci alt problemi BİLSEM'in öğrencilerin akademik başarılarına etkisi öğretmenler ve velilerce farklı değerlendirildiği ve bu farkın farklı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. BİLSEM'in öğrencilerin zihinsel gelişimine etkisine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerine göre öğretmenler BİLSEM'in öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini ve problem çözme becerilerini geliştirme konusunda daha etkili bulmaktadır.

BİLSEM'in öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerine göre öğretmenler BİLSEM'in öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerine katkı sağlama konusunda daha etkili buldukları görülmüştür. Öğretmenler BİLSEM'leri öğrencilerin okul arkadaşlarıyla olan iletişimini iyileştirme konusunda daha etkili bulduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin BİLSEM'in öğrencilerin işbirliğinin önemini kavrama konusunda daha çok katkı sağladığını, etkili olduğunu düşündükleri sonucu ortaya çıkmıştır. BİLSEM'in öğrencilerin mutlu olmasını sağlama, iletişim becerilerini geliştirmesi, kendilerini farklı şekilde ifade etmesi, özel olduklarını hissettirmesi, liderlik yönünü geliştirmesi, grupla çalışma bilinci kazandırması konularında öğretmen ve veli görüşlerinin benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. BİLSEM'in öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine etkisine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerine göre öğretmenler BİLSEM'lerde öğrencilerin projelerinin desteklendiği görüşüne, öğrencilerin öğrendiklerini günlük hayatta kullanabildikleri

görüşüne, BİLSEM’de öğrencilerin hayal gücünü aktif kılacak etkinliklere yer verildiği görüşüne velilerden daha çok katıldıkları saptanmıştır.

BİLSEM’lerde Yaşanan Sorunlarla İlgili Öğretmen ve Anne-Babaların Görüşleri Arasında Fark Var Mıdır?

Araştırmanın sekizinci alt problemi BİLSEM’lerde yaşana sorunlarla ilgili fiziki alt yapı ve donanıma ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin farklılaşmasıydı. Veliler, öğretmenlere göre BİLSEM’leri araç-gereç bakımından daha yetersiz bulmaktadır. Veliler BİLSEM Laboratuvarlarını, oyun alanlarını, BİLSEM’de geçirilen zamanı daha yetersiz bulmaktadır. Bilsem öğretmenleri ile ilgili sorunlara ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinde farklılaşma yoktur. BİLSEM’lerde uygulanan programlara ilişkin öğretmen ve veli görüşlerine göre; veliler, uygulanan program süresini daha yetersiz bulmaktadır. Veliler öğretmenlere göre daha çok, uygulanan programların öğrencilerin potansiyeline göre belirlenmediğini düşünmektedir. Veliler öğretmenlere göre daha çok, uygulanan eğitimde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hareket edilmediğini düşünmektedir. Veliler öğretmenlere göre daha çok, merkez dışı etkinliklere yer verilmediği görüşündedir.

Araştırma bulgularında saptanan veli ve öğretmen görüşlerine göre velilerin BİLSEM’den beklentilerinin daha yüksek olduğunu, öğretmenlerin BİLSEM’i daha olumlu değerlendirdiğini söyleyebiliriz.

5.3. Öneriler

2011-2012 eğitim-öğretim yılı içerisinde İstanbul ili Ataşehir Bilim ve Sanat Merkezi ile Beşiktaş Bilim ve Sanat Merkezi’ne devam eden öğrenciler, anne-babaları ve okul öğretmenleriyle yaptığımız, ‘Bilim ve Sanat Merkezleri’nin Öğrencilerin Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisi’ni araştıran araştırmamız sonucunda elde ettiğimiz bulgulara göre aşağıdaki önerileri sıralayabiliriz.

1. MEB’in öğretmen ve okul yöneticilerine yönelik Bilim ve Sanat Merkezleri ve üstün yetenekli çocuklarla ilgili hizmet içi eğitimleri artırılmalıdır. Bilim ve Sanat Merkezleri’nin yapısı, işleyişi, amacı ile üstün yetenekli çocukların özellikleri, tanınmaları, Bilim ve Sanat Merkezleri’ne yönlendirilmeleri gibi durumlar göz önüne

alınarak hizmet içi eğitim seminerlerinin içerikleri hazırlanmalıdır. Hizmet içi eğitime öğretmenler ve yöneticilerin tam katılımının sağlanması gerekmektedir. Hizmet içi programın uygulanması için üniversiteler ve Bilim ve Sanat Merkezleri'nden yardım alınmalıdır.

2. MEB'e bağlı Bilim ve Sanat Merkezleri'nin, öğrenci velileri ve öğrencilerin okullarıyla işbirliğini güçlendirecek çalışmaların yapılması sağlanabilir. Veli ve öğretmenlerle yapılabilecek bilgilendirme toplantılarıyla Bilim ve Sanat Merkezleri'nin faaliyetleri, Öğrencilerin BİLSEM'deki etkinlikleri, çalışmaları, yetenekleri ve durumları anlatılarak veli ve öğretmenlere konu ile ilgili bilgilenmeler yapılmalıdır. Karşılaşılan sorunlar veli ve öğretmenlerle paylaşılmalı; bu sorunların çözümünde veli ve öğretmenlerden yararlanılmalıdır.

3. MEB'e bağlı Bilim ve Sanat Merkezleri'nin velilere yönelik merkezin amacı, çalışmaları, yapı ve işleyişleri hakkında sunulan rehberlik hizmetleri artırılmalıdır. Bazı velilerin Bilim ve Sanat Merkezleri'ni dersane gibi görmeleri dolayısıyla Bilim ve Sanat Merkezleri'nin amaçlarının, işleyişlerinin ve öğrenciye kazandırdıklarının velilerce doğru anlaşılmasını sağlayacak şekilde rehberlik hizmetlerinin içeriği ve sunumu artırılmalıdır.

4. MEB'e bağlı Bilim ve Sanat Merkezleri'nde öğrencilerin yeterli zaman geçirebilmeleri ve öğrencilerin devamlılığının artırılması için Bilim ve Sanat Merkezleri'nin çalışma saatleri yeniden düzenlenmelidir. Bununla ilgili yasal düzenlenmeler yapılmalıdır.

5. Üniversiteler ve TÜBİTAK' ın Bilim ve Sanat Merkezleri ile ortak çalışma alanlarının geliştirilmesi sağlanabilir. Bilim ve Sanat Merkezleri'ndeki bilimsel ve sanatsal faaliyetlerin yürütülmesi, bilimsel çalışma ortamlarının iyileştirilmesi, üstün yetenekli çocuklar ve Bilim ve Sanat Merkezleri ile ilgili akademik çalışmaların yürütülmesi için Bilim ve Sanat Merkezleri'nin hem üniversitelerle hem de TÜBİTAK gibi bilimsel kuruluşlarla yeni çalışma alanlarının oluşturulmasıyla Bilim ve Sanat Merkezleri'nin faaliyetleri genişletilmelidir.

KAYNAKLAR

- Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. Ankara: Eduser Yayınları
- Akarsu, F.(2004). 'Üstün Yetenekliler',*Üstün Yetenekli Çocuklar Makaleler Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları: İstanbul. (127-154).
- Akgündüz, A. (1990). *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuku Tahlilleri. C.2*. İstanbul: Fey Vakfı.
- Akkanat, H. (2004). 'Üstün veya Özel Yetenekliler', *Üstün Yetenekli Çocuklar Makaleler Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları:169-195, İstanbul.
- Akkutay, Ü. (1984). *Enderun Mektepleri*, Gazi Üniversitesi Basın YayınYüksekokulu Basınevi, Ankara.
- Akyüz, Y. (1994). *Türk Eğitim Tarihi*. (5. Baskı). İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- Armstrong, T. (2000). *Multiple Intelligences In The Classroom*, ASCD Publishing Alexandria, USA.
- Armstrong, T. (2003). *The Multiple Intelligences Of Reading And Writing: Making The Words Come Alive*, Association for Supervision and Curriculum Development, USA.
- Ataman, A. (1982). *Üstün Zekâlı Çocuklara Ana-Babaları ve Öğretmenleri Nasıl Yardımcı Olabilir?* Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Ankara: Cilt 15, Sayı 1, s.335-344.
- Ataman, A. (1984). *Ankara Resmi Şehir İlkokullarındaki Üstün Zekâlı Çocukların Fiziksel Özellikleri* Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Ataman, A. (2000). *Aileler ve Öğretmenler Üstün Zekâlı Çocuklara Nasıl Yardımcı Olabilir? Özel Eğitimde Aile Eğitimi Sempozyumu*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi: 13-14 Nisan s.252-263.
- Ataman, A. (2003). 'Üstün Yetenekli/Zekâlı Çocuk İle Yaşamak',*Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*. Mayıs- Haziran MEB.
- Ataman, A. (2005). *Özel Eğitime Giriş*. (2.Basım). Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Bencik, S. (2006). *Üstün Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçilik ve Benlik Algısı arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Bilim sanat Merkezleri Yönergesi, MEB Mevzuat, Tebliğler Dergisi, (Şubat, 2007).
- Bilgili, A. E. (2000). *Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Sorunu: Sosyal Sorumluluk Yaklaşımı*, *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 59-74.
- Bümen, N.T. (2002). *Okulda Çoklu Zekâ Kuramı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (7. baskı). Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri Analizi El Kitabı* (3. baskı). Ankara: Pegem.
- Checkley, K. (1997). *The First Seven... And The Eight*. Educational Leadership, 55(1).

- Civelek, A.H. (1985). *Üstün Yetenekliliğin Tespitinde Bir Durum Araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coşkungönüllü, R. (1998). *Çoklu Zekâ Kuramı'nın 5. Sınıf öğrencilerinin Matematik Erişimine Etkisi*. Eğitim'97-98 Dergisi, Cilt:1 Sayı:1,Ekim 1998,s.26-30. TED Ankara Koleji.
- Cutts, E.N, Moseley, N. (2004). *Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi*, (2. Baskı), İstanbul: Özgür Yayınları.
- Çağlar, D. (2004). 'Üstün Zekâlı Çocukların Özellikleri',*Üstün Yetenekli Çocuklar Makaleler Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları: İstanbul. (111-126).
- Campbell, L. B. Campbell and D. Dickinson. (1999). *Teaching and Learning Through Multiple Intelligences*, Printed in The States of America.
- Çatalbaş, A. S. (1998). *Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yetkinlik Beklentileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal BilimlerEnstitüsü, Kocaeli.
- Dağlıoğlu, E. H. (1995). *İlkokul 2-5 Sınıflara Devam Eden Çocuklar Arasından ÜstünYetenekli Olanların Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dağlıoğlu, E. H. (2002). *Anaokuluna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocuklar ArasındanMatematik Alanında Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi*. Doktora Tezi, HacettepeÜniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dağlıoğlu, H. E. (2004). *Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Beş-Altı Yaş Grubunda ve Matematik Alanında Üstün Yetenekli Olan ÇocuklarınSosyo-demografik Özellikler Bakımından İncelenmesi*. I. Türkiye ÜstünYetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk EğitimFakültesi.
- Davaslıgil, Ü. (2004). *Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Davaslıgil, Ü. (2004). *Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Tarihi İçindeki Yeri.Davaslıgil ve diğerleri. Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespit Komisyonu ÖnRaporu*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Davaslıgil, Ü. (1990). "Üstün Çocuklar," Yaşadıkça Eğitim (Sayı 13- Ekim, Kasım, Aralık): 17-22.
- Davis, G. A. ve Rimm, S. B. (1994). *Education of The Gifted and Talented*. USA: Allyn and Bacon.
- Dönmez,N.B.(2004).*Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimlerinde Bilim Sanat Merkezlerinin Kuruluşu ve İşleyişinde Yapılması Gereken Düzenlemeler. Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları, 69-73, İstanbul.
- Dönmez N.B. Kurt, Z. Ş. (2004). *Bebeklik ve Okulöncesi Dönemde Üstün Yetenekli Çocukların ve Ailelerinin Yönlendirilmesi*.Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, 393-400, İstanbul.

- Ekinci, A. (2002). *İlköğretim Okullarının Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimine Elverişlilik Düzeyi İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Enç, M. (1972). *Üstün Beyin Gücü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları
- Enç, M. (1973). *Üstün Beyin Gücü: 'Gelişim ve Eğitimleri'* Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları
- Enç, M. (2005). *Üstün Beyin Gücü*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Ersoy, Ö. ve Avcı, N. (2001). *Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri 'Özel Eğitim'* İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Ersoy, Ö. Avcı, N. (2004). *'Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekliler', Üstün Yetenekli Çocuklar Makaleler Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları: 195-211, İstanbul.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The Rheory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1993) *Multitple Intelligences: The Theory in Practice*.
- Greenlaw, J. ve Intosh, E. (1988). *Educating The Gifted*. Chicago: American Library
- Gross, M. (1999). *Small Poppies: Highly Gifted Children In The Early Years*. Roeper Review, 21 (3).
- Güneysu, S.(2002). *Çoklu Zekâ Kuramı'nın Eğitime Yansımaları*, Çoluk Çocuk Aylık Anne Baba Eğitimci Dergisi, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Hoerr, T. (1997). *Frag Ballets And Muzical Fractions*. Educational Leadership, September:45-46.
- Hökelekli, H. ve Gündüz, T. (2004). *Üstün Yetenekli Çocukların Karakter Özellikleri ve Değerler Eğitimi*. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Jones, E. ve Stanley, J. (1993). *Acceleration and Enrichment:The Context and Development of Program Options. International Handbook of Research andDevelopment of Giftedness and Talent*.U.K: Pergamon Press.
- Jöreskog, K. G. and Sörbom, D. (1979). *Advances in factor analysis and structural equation models*. New York: University Press of America.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (2. baskı). Ankara: Asil.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, Ç. (2010). *Enderun Mektebi Örnekleminde Günümüz Üstün yetenekli Çocukların Eğitiminin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kök, B. (2012). *Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerde Farklılaştırılmış Geometri Öğretiminin Yararlılığına, Uzamsal Yeteneğe ve Başarıya Etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Köksal, A. (2007). *Üstün Zekâlı Çocuklarda Duygusal Zekâyı Geliştirmeye Dönük Program Geliştirmeye Çalışmaları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Leech, N.L. (2005). *SPSS for Intermediate Statistics: Use and Interpretation*. London: Lawrance Erlbaum Associates Publishers.
- Leyden, S. (1998). *Supporting The Child of Exceptional Ability*. London: NACE/Fulton Pub.
- Malkoç, T. (2004). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Müzik Eğitimi*, I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- MEB. (Milli Eğitim Bakanlığı) (1991). *1. Özel Eğitim Konseyi*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (Milli Eğitim Bakanlığı). (1999). *Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Yönetmeliği*.
- MEB. (Milli Eğitim Bakanlığı) (2001). *Bilsem Yönergesi*: Ankara.
- MEB. (Milli Eğitim Bakanlığı) (2010). *Üstün Zekâlıların/Yeteneklilerin Eğitim Çalıştayı*, Ankara: MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Metin, N. (1999). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. Ankara: Özaşama Matbaacılık.
- Meyen, E. L. ve Skrtic, T. M. (1988). *Exceptional Children and Youth*, Love Publishing Company Denver. USA: Colorado.
- Mirman, N. J. (2003). *Identifying and Selecting Teachers*. In Joan Franklin (Ed). *Designing and Developing Programs for Gifted Students*. (pp. 39-47). California, Corwin Press.
- Nazik, B. (2003). *Çocuk Ruh Sağlığı 1*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Özcan, A. (1994). *Devşirme. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C. 15*. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi. s. 254-257.
- Özdamar, K. (2004). *Paket Programlar ile İstatistiksel veri Analizi (Çok Değişkenli Analizler)* (5. baskı). Eskişehir: Kaan.
- Özoğlu, Ç.S. (1976). *Üstün Yetenekli Öğrencileri Araştırmaya Yönelme ve Psikolojik Danışmanlık Sorunları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt, 8 s. 113-129.
- Özoğlu, S. (2004), “*Üstün Yetenekli Öğrencileri Araştırmaya Yönelme ve Psikolojik Danışmanlık Sorunları*”, *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul s. 387-402
- Özsoy, Y. Özyürek, M. Eripek, S. (1997). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar: Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Özsoy, V. (2003). *Görsel Sanatlar Eğitimi, Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Özsoy, Y. Saldıroğlu, H. Sever, M. (1991). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri Ön Raporu*. Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı.

- Porter, L. (1999). *Gifted Young Children*. Buckingham: Open University Press.
- Renzulli, J.S. (1986). The three ring conception of giftedness: A developmental model for creative productivity. Bulunduğu eser: R.J. Stenberg & J.E. Davidson (Eds.) *Conceptions of giftedness* (pp. 53-92). Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Robinson, A. Clinkenbeard, P.R. (1998). Giftedness: an exceptionality examined. *Annu. Rev. Pscychol.* 49, 117-139.
- Saban, A. (2001). *Çoklu Zekâ Teorisi Ve Eğitim*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sak, U. (2009). *Üstün Yetenekliler Eğitim Programları*. Ankara: Maya Akademi
- Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlı'dan Günümüze Eğitim Tarihi*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Selçuk, Z. Kayılı, H. ve Okut, L. (2002). *Çoklu Zekâ Uygulamaları*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sipahi, B. Yurtkoru, E. S. ve Çinko, M. (2006). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*. İstanbul: Beta.
- Smutny, J. F. (2001). *Stand Up For Your Gifted*. Canada: Free Spirit Publishing.
- Şenol, C. (2011). *Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Bilsem Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Tantay, Ş. (2010). *Özel veya Üstün Yetenekli Çocuklara Eğitim Veren Okul ve Merkezlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tekin, H. (2002). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayıncılık.
- Temur, D.Ö. (2001). *Çoklu Zekâ Kuramına Göre Hazırlanan Öğretim Etkinliklerinin 4. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Erişilerine ve Öğrenilen Bilgilerin Kalıcılığına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uzun, A. (2006). *Üstün veya Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Uzun, M. (2004). *Üstün Yetenekliler El Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988a). *Osmanlı Tarihi. C.2*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988b). *Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Walker, B., Hafenstein, N. L. ve Enslow, L. (1999). *Meeting The Needs of GiftedLearners In The Early Childhood Classroom. Young Children*, 54 (1), 32-36.
- Yalçın, C. (2002). *Türkiye'de Çağdaş Eğitim Tarihi; (1734-1876)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Yıldız, H. (2010). *Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEMLER) Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.istanbul.edu.tr>.

<http://www.uyep.anadolu.edu.tr>.

<http://www.beyazit.k12.tr>.

<http://www.coskun.k12.tr>.

<http://ustun.dogakoleji.com>.

<http://www.tevitol.k12.tr>.

<http://www.tzv.org.tr>.

<http://www.akiloyunlari.com>.

<http://www.tuycev.org>.

<http://www.anabilim.k12.tr>.

<http://www.ustunzekâlılar.org>.

<http://www.mensa.org.tr>.

EKLER

EK 1: BİLİM SANAT MERKEZLERİ DEĞERLENDİRME ANKETİ

(ÖĞRENCİ FORMU)

BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:

Erkek

Kız

2. Yaşınız:

.....

3. Sınıfınız:

.....

4. Bilsemde kaçınıcı yılınız:

.....

5. Alanınız:

Zihinsel Yetenek

Resim Yeteneği

Müzik Yeteneği

6. Devam ettiğiniz Program:

Uyum P.

Destek Eğitim P.

Bireysel Yetenekleri Keşfedici P.

Özel Yetenek Programı (belirtiniz).....

Proje (belirtiniz).....

BÖLÜM II: BİLSEM'İN ÖĞRENCİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

	AÇIKLAMA: Aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonra, bu ifadeye ne ölçüde katıldığınızı gösteren sütuna ait olan ve ifadenin hizasında bulunan kutucuğun içine (X) çarpı işareti koyarak işaretleyiniz.	Evet Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hayır Katılmıyorum	Fikrim Yok
A	BİLSEMİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ				
1.	Bilsem yeteneklerimi fark etmemi sağlamaktadır.				
2.	Bilsem okuldaki derslerime yardımcı olmaktadır.				
3.	Bilsem okul başarıyı artırmaktadır.				
4.	Bilsem etkili ve kalıcı öğrenmemi sağlamaktadır.				
5.	Bilsem nasıl öğrendiğimi fark etmemi sağlamaktadır.				
6.	Bilsem bilimsel araştırma yapma becerisi kazandırmaktadır.				
B	BİLSEMİN ÖĞRENCİLERİN ZİHİNSEL GELİŞİMİNE ETKİSİ				
1.	Bilsem düşünme becerilerimi geliştirmektedir.				
2.	Bilsem daha dikkatli düşünmeme katkı sağlamaktadır..				
3.	Bilsem mantıksal düşünmeme katkı sağlamaktadır.				
4.	Bilsem günlük hayatta karşılaştığım çelişkileri fark etmemi sağlamaktadır.				
5.	Bilsem problemlerin farklı çözüm yollarının olabileceğini fark etmemi sağlamaktadır.				
6.	Bilsem'de problemlere farklı çözümler üretebiliyorum.				
C	BİLSEMİN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL ve DUYGUSAL GELİŞİMİNE ETKİSİ				
1.	Bilsem iletişim becerilerimin gelişmesine katkı sağlamaktadır.				
2.	Bilsem benim mutlu olmamı sağlamaktadır.				
3.	Bilsem kendimi ifade etme becerilerime katkı sağlamaktadır.				
4.	Bilsem okul arkadaşlarımla olan iletişimimi iyileştirmektedir.				
5.	Bilsem kendimi farklı şekillerde ifade etmemi sağlamaktadır.				
6.	Bilsem bana özel olduğumu hissettirmektedir.				
7.	Bilsem'de kendimi lider olarak hissediyorum.				
8.	Bilsem grupta çalışma bilinci kazandırmaktadır.				
9.	Bilsem işbirliğinin önemini kavramamı sağlamaktadır.				
D	BİLSEMİN ÖĞRENCİLERİN YARATICILIK BECERİLERİNİN GELİŞİMLERİNE ETKİSİ				
1.	Bilsem yaratıcı fikirler düşünmeme katkı sağlamaktadır.				
2..	Bilsemde yeni ve özgün fikirler geliştirmeme katkı sağlayacak etkinlikler uygulanmaktadır.				
3.	Bilsemde özgün fikirler üretebiliyorum.				
4.	Bilsemde özgün projeler tasarlayabiliyorum.				
5.	Bilsem projelerimi desteklemektedir.				

6.	Bilsem'de öğrendiklerimi günlük hayatımda kullanmaktayım.				
7.	Hayal gücümü aktif kılacak etkinliklere yer verilmektedir.				

BÖLÜM III: BİLSEM'DE YAŞANAN SORUNLAR

	AÇIKLAMA:	Evet Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hayır Katılmıyorum	Fikrim Yok
	Aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonra, bu ifadeye ne ölçüde katıldığınızı gösteren sütuna ait olan ve ifadenin hizasında bulunan kutucuğun içine (X) çarpı işareti koyarak işaretleyiniz.				
A	FİZİKİ ALT YAPI VE DONANIM İLE İLGİLİ SORUNLAR				
1.	Bilsem'in araç ve gereçleri yeterli değildir.				
2.	Bilsem sınıfları çalışma koşullarımıza uygun değildir.				
3.	Bilsem'in sınıfları yeterli değildir.				
4.	Bilsem'in laboratuvarları yeterli değildir.				
5.	Bilsem'e öğrenciler özenle seçilmiyor.				
6.	Bilsem'de oyun alanları yeterli değildir.				
7.	Bilsem'de geçirilen zaman yeterli değildir.				
8.	Bilsem'de çalışma saatleri uygun değildir.				
B	BİLSEM ÖĞRETMENLERİYLE İLE İLGİLİ SORUNLAR				
1.	Bilsem öğretmenleri öğrencilere yardımcı olmamaktadır.				
2.	Bilsem öğretmenleri yararlı değildir.				
2.	Bilsem öğretmenlerinin bizimle yeterince iyi ilişkiler kurmuyor.				
3.	Bilsem öğretmenleri, okulumuzla işbirliği içinde hareket etmemektedirler.				
C	UYGULANAN PROGRAMLAR İLE İLGİLİ SORUNLAR				
1.	Uygulanan programların süresi yeterli değildir.				
2.	Bilsem'de yapılan rehberlik etkinlikleri yeterli değildir.				
3.	Merkez dışı etkinliklere yer verilmemektedir.				
4.	Yapılan merkez dışı etkinlikler yararlı değildir.				

EK 2: BİLİM SANAT MERKEZLERİ DEĞERLENDİRME ANKETİ

(ÖĞRETMEN FORMU)

BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:

Erkek

Bayan

2. Yaşınız

.....

3. Eğitim durumu:

Meslek Y.O

Üniversite

Y.lisans

Doktora

4. Göreviniz

Yönetici

Öğretmen

Diğer (belirtiniz).....

5. Branşınız:

Matematik
Teknoloji

Geometri

Fen ve

Fizik

Kimya

Biyoloji

Edebiyat

Türkçe

Tarih

Coğrafya

Bilgisayar

Psiko

Dan.Ve Reh.

Yabancı dil

Müzik

Resim

- () Psikoloji () Felsefe () Sosyoloji
 () Sınıf Öğretmeni () Özel Eğitim

6. Meslekteki kıdem yılınız (yıl olarak belirtiniz):

.....

BÖLÜM II: BİLSEM'İN ÖĞRENCİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

AÇIKLAMA: Aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonra, bu ifadeye ne ölçüde katıldığınızı gösteren sütuna ait olan ve ifadenin hizasında bulunan kutucuğun içine (X) çarpı işareti koyarak işaretleyiniz.		Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum	Fikrim Yok
A	BİLSEMİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ						
1.	Bilsem öğrencilerin yeteneklerini fark etmesini sağlamaktadır.						
2.	Bilsem öğrencilerin okuldaki derslerine yardımcı olmaktadır.						
3.	Bilsem öğrencilerin okul başarısını artırmaktadır.						
4.	Bilsem öğrencilerin etkili ve kalıcı öğrenmesini sağlamaktadır						
5.	Bilsem öğrencilere uygun öğrenme stilimi fark etmesini sağlamaktadır.						
6.	Bilsem bilimsel araştırma yapma becerisi kazandırmaktadır.						
B	BİLSEMİN ÖĞRENCİLERİN ZİHİNSEL GELİŞİMİNE ETKİSİ						
1.	Bilsem öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmektedir.						
2.	Bilsem öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektedir.						
3.	Bilsem öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmektedir.						
C	BİLSEMİN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL ve DUYGUSAL GELİŞİMİNE ETKİSİ						
1.	Bilsem öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.						
2.	Bilsem öğrencilerin mutlu olmasını sağlamaktadır.						
3.	Bilsem öğrencilerin kendini ifade etme becerilerine katkı sağlamaktadır.						
4.	Bilsem öğrencilerin okul arkadaşlarıyla olan iletişimini iyileştirmektedir.						
5.	Bilsem öğrencilerin kendini farklı şekillerde ifade etmesini sağlamaktadır.						
6.	Bilsem öğrencilere özel olduğunu hissettirmektedir.						
7.	Bilsem öğrencilerin liderlik yönünün gelişmesine katkı sağlamaktadır.						
8.	Bilsem öğrencilere grupta çalışma bilinci kazandırmaktadır.						
9.	Bilsem öğrencilerin işbirliğinin önemini kavramasını sağlamaktadır.						
D	BİLSEMİN ÖĞRENCİLERİN YARATICILIK BECERİLERİNİN GELİŞİMLERİNE ETKİSİ						
1.	Bilsem öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.						
2.	Bilsem'de öğrencilerin yeni ve özgün fikirler geliştirmesine katkı sağlayacak etkinlikler						

	uygulanmaktadır.							
3.	Bilsem'de öğrenciler özgün fikirler üretebilmektedir.							
4.	Bilsem'de öğrenciler özgün projeler tasarlayabilmektedirler.							
5.	Bilsem öğrencilerin projelerini desteklemektedir.							
6.	Bilsem'de öğrenciler öğrendiklerini günlük hayatta kullanabilmektedir.							
7.	Bilsem'de öğrencilerin hayal gücünü aktif kılacak etkinliklere yer verilmektedir.							

BÖLÜM III: BİLSEM'DE YAŞANAN SORUNLAR

	AÇIKLAMA: Aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonra, bu ifadeye ne ölçüde katıldığınızı gösteren sütuna ait olan ve ifadenin hizasında bulunan kutucuğun içine (X) çarpı işareti koyarak işaretleyiniz.	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum	Fikrim Yok
A	FİZİKİ ALT YAPI VE DONANIM İLE İLGİLİ SORUNLAR						
1.	Bilsem'in araç ve gereçleri yeterli değildir.						
2.	Bilsem sınıfları öğrencilerin çalışma koşullarımıza uygun değildir.						
3.	Bilsem'in sınıfları yeterli değildir.						
4.	Bilsem'in laboratuvarları yeterli değildir.						
5.	Bilsem'e öğrenciler özenle seçilmemektedir.						
6.	Bilsem'de oyun alanları yeterli değildir.						
7.	Bilsem'de geçirilen zaman yeterli değildir.						
8.	Bilsem'de çalışma saatleri okul saatleri ile çakışmaktadır.						
B	BİLSEM ÖĞRETMENLERİYLE İLE İLGİLİ SORUNLAR						
1.	Bilsem'de çalışan öğretmenlerin üstün yetenekliler ile ilgili eğitimi yeterli değildir.						
2.	Bilsem çalışanları velilerle işbirliği içinde hareket etmemektedir.						
3.	Bilsem çalışanları okulla işbirliği içinde hareket etmemektedir.						
C	BİLSEMLERDE UYGULANAN PROGRAMLAR İLE İLGİLİ SORUNLAR						
1.	Uygulanan programların süresi yeterli değildir.						
2.	Uygulanan programlar öğrencilerin potansiyeline göre belirlenmemektedir.						
3.	Uygulanan eğitimde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hareket edilmemektedir.						
4.	Merkez dışı etkinliklere yer verilmemektedir.						
5.	Yapılan merkez dışı etkinlikler yararlı değildir.						

EK 3: BİLİM SANAT MERKEZLERİ DEĞERLENDİRME ANKETİ (VELİ FORMU)

BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:

- Erkek
 Bayan

2. Mesleğiniz:

- Akademisyen
 Doktor
 Öğretmen
 Polis-Asker
 Mimar-Mühendis
 Avukat-Hakim
 Esnaf-Tüccar
 Diğer

3. Yaşınız:

- 20-30
 31-40
 41-50
 51-60
 60 yaş üstü

BÖLÜM II: BİLSEM'İN ÖĞRENCİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

	AÇIKLAMA: Aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonra, bu ifadeye ne ölçüde katıldığınızı gösteren sütuna ait olan ve ifadenin hizasında bulunan kutucuğun içine (X) çarpı işareti koyarak işaretleyiniz.	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum	Fikrim Yok
A	BİLSEMİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ						
1.	Bilsem çocuğumun yeteneklerini fark etmesini sağladı.						
2.	Bilsem çocuğumun okuldaki derslerine yardımcı oldu.						
3.	Bilsem çocuğumun okul başarısını artırdı.						
4.	Bilsem çocuğumun etkili ve kalıcı öğrenmesini sağladı.						
5.	Bilsem çocuğumun uygun öğrenme stilini fark etmesini sağladı.						
6.	Bilsem çocuğuma bilimsel araştırma yapma becerisi kazandırdı.						

B	BİLSEMİN ÖĞRENCİLERİN ZİHİNSEL GELİŞİMİNE ETKİSİ						
1.	Bilsem çocuğumun düşünme becerilerini geliştirdi.						
2.	Bilsem çocuğumun eleştirel düşünme becerilerini geliştirdi.						
3.	Bilsem çocuğumun problem çözme becerilerini geliştirdi.						
C	BİLSEMİN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL ve DUYGUSAL GELİŞİMİNE ETKİSİ						
1.	Bilsem çocuğumun iletişim becerilerinin gelişmesine katkı sağladı.						
2.	Bilsem çocuğumun mutlu olmasını sağladı.						
3.	Bilsem çocuğumun kendini ifade etme becerilerini geliştirdi.						
4.	Bilsem öğrencilerin okul arkadaşlarıyla olan iletişimini iyileştirmektedir.						
5.	Bilsem çocuğumun kendini farklı şekillerde ifade etmesini sağladı.						
6.	Bilsem çocuğuma özel olduğunu hissettirdi.						
7.	Bilsem çocuğumun liderlik yönünün gelişmesine katkı sağladı.						
8.	Bilsem çocuğumun grupla çalışma bilinci kazandırdı.						
9.	Bilsem çocuğumun işbirliğinin önemini kavramasını sağladı.						
D	BİLSEMİN ÖĞRENCİLERİN YARATICILIK BECERİLERİNİN GELİŞİMLERİNE ETKİSİ						
1.	Bilsem çocuğumun yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağladı.						
2.	Bilsem'de çocuğumun yeni ve özgün fikirler geliştirmesine katkı sağladı.						
4.	Bilsem çocuğumun özgün projeler tasarlamasına katkı sağladı.						
5.	Bilsem çocuğumun geliştirdiği projeleri destekledi.						
6.	Çocuğum, Bilsem'de öğrendiklerini günlük hayatta kullanabiliyor.						
7.	Bilsem'de çocuğumun hayal gücü gelişti.						

BÖLÜM III: BİLSEM'DE YAŞANAN SORUNLAR

AÇIKLAMA: Aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonra, bu ifadeye ne ölçüde katıldığınızı gösteren sütuna ait olan ve ifadenin hizasında bulunan kutucuğun içine (X) çarpı işareti koyarak işaretleyiniz.		Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum	Fikrim Yok
A	FİZİKİ ALT YAPI VE DONANIM İLE İLGİLİ SORUNLAR						
1.	Bilsem'in araç ve gereçleri yeterli değildir.						
2.	Bilsem sınıfları öğrencilerin çalışma koşullarımıza uygun değildir.						
3.	Bilsem'in bina donanımı yeterli değildir.						
4.	Bilsem'e öğrenciler özenle seçilmemektedir.						
5.	Bilsem'de oyun alanları yeterli değildir.						
6.	Bilsem'de geçirilen zaman yeterli değildir.						
7.	Bilsem'de çalışma saatleri okul saatleri ile çakışmaktadır.						

B	BİLSEM ÖĞRETMENLERİYLE İLE İLGİLİ SORUNLAR						
1.	Bilsem'de çalışan öğretmenlerin üstün yetenekliler ile ilgili eğitimi yeterli değildir.						
2.	Bilsem çalışanları velilerle işbirliği içinde hareket etmemektedir.						
3.	Bilsem çalışanları okulla işbirliği içinde hareket etmemektedir.						
C	BİLSEMLERDE UYGULANAN PROGRAMLAR İLE İLGİLİ SORUNLAR						
1.	Uygulanan programların süresi yeterli değildir.						
2.	Uygulanan programlar öğrencilerin potansiyeline göre belirlenmemektedir.						
3.	Uygulanan eğitimde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hareket edilmemektedir.						
4.	Merkez dışı etkinliklere yer verilmemektedir.						
5.	Yapılan merkez dışı etkinlikler yararlı değildir.						

EK 4: ANKET UYGULAMASI İÇİN İSTANBUL İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NDEN ALINAN İZİN YAZISI

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.34.14.00-044-/53515
Konu : Anket (Hatice ER)

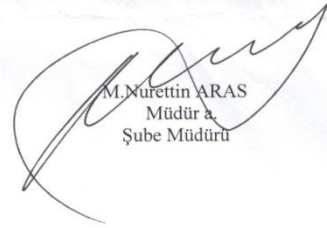
16/04/2012

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İlgi : a) 04/04/2012 tarihli ve 120068068 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 16/04/2012 tarih ve 53589 sayılı onayı.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Anabilim Dalı sınıf öğretmenliği Yüksek lisans öğrencisi Hatice ER'in "Yönetici, Öğretmen Anne -Baba ve Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim Sanat Merkezlerinin, Bilim Sanat Merkezlerine Devam Eden Öğrencilerin Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisi" konulu tezine dair Anket çalışmasını, İlimiz, Bilim Sanat Merkezlerinde Öğrenim Gören Öğrenciler, Öğrenci Velileri ve Bu Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerine uygulama yapmak isteği ilgi (b) Valilik Onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

M. Nurettin ARAS
Müdür
Şube Müdürü

EKLER:
Ek-1 Valilik Onayı.
Ek-2 Anket Soruları.

NOT: Verilecek cevapta tarih, numara ve dosya numarasının yazılması rica olunur.
STRATEJİ GELİŞTİRME BÖLÜMÜ E-Posta: sgb34@meb.gov.tr
ADRES: İl Millî Eğitim Müdürlüğü D Blok Bab-ı Ali Cad. No:13 Cağaloğlu
Telefon: Snt.212 455 04 00 Dahili: 243, Faks: 212 520 05 64 Şb.Md.: 212 511 16 65

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.34.14.00-020-53539
Konu : Anket (Hatice ER)

16/04/2012

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi :** a) Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 04/04/2012 tarihli ve 120068068 sayılı yazısı
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07.03.02012 tarihli ve 3616sayılı 2012/13 No.lu Genelgesi.
c) Millî Eğitim Komisyonunun 09.04.2012 tarihli tutanağı.

Marmara Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı sınıf öğretmenliği yüksek lisans öğrencisi Hatice ER'in "Yönetici Öğretmen Anne Baba ve Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim Sanat Merkezlerinin, Bilim Sanat Merkezlerine Devam Eden Öğrencilerinin Akademik, Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisi" konulu tezine dair, Anket çalışmasını İlimiz, Bilim sanat merkezlerinde öğrenim gören öğrenciler, öğrenci velileri ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerine, Bilim sanat merkezlerini değerlendirme anketi, öğrenci – öğretmen ve veli formu anketi uygulama isteği hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Yüksek lisans öğrencisi Hatice ER'in söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Dr. Muhammer YILDIZ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
12/04/2012

Harun KAYA
Vali.d.
Vali Yardımcısı

NOT: Verilecek cevapta tarih, numara ve dosya numarasının yazılması rica olunur.
STRATEJİ GELİŞTİRME BÖLÜMÜ E-Posta: sgb34@meb.gov.tr
ADRES: İl Millî Eğitim Müdürlüğü D Blok Bab-ı Ali Cad. No:13 Çağaloğlu
Telefon: Snt.212 455 04 00 Dahili: 243, Faks: 212 520 05 64 Şb.Md.: 212 511 16 65